

DURYYS

KULTŪROS IR MENO ŽURNALAS / 2023 KOVAS / Nr. 3(111)

Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro šokio spektaklio „Sapnai ir kaktusai“ akimirka.

Martyno Aleksos nuotr.

REDAKTORĖ

Rita Bočiulytė
Tel. (8 46) 397 729
r.bociulyte@kl.lt

LITERATŪRINĖS DALIES
SUDARYTOJAS

Gintaras Grajauskas
grajauskas@gmail.com

DIZAINERĖ-MAKETUOTOJA
TECHNINĖ REDAKTORĖ

Alma Pušinskaitė

KALBOS REDAKTORĖS

Jurga Dambrauskaitė
Vilija Nastopkienė

ADRESAS Naujojo Sodo g. 1A,
„K centras“, 921 18 Klaipėda

REKLAMOS SKYRIUS

Tel.: (8 46) 397 715, (8 46) 397 711

PLATINIMO TARNYBA

Tel. (8 46) 397 713

LEIDĖJAS

© 2023 UAB „Ilda“

SPAUSDINO

UAB „Spaudos kontūrai“

TIRAŽAS 7 500

Platinamas su laikraščiu „Klaipėda“
kartą per mėnesį, taip pat „Duris“
galima įsigyti „Klaipėdos“ laikraščio
redakcijoje Klaipėdoje arba užsipre-
numeruoti atskirai

ISSN 2351-5848

Rankraščiai nerecenzuojami
ir negražinami

VIRŠELYJE

1 psl. – Mindaugo Petrulio kaligrafijos
kūriny. 2023.

4 psl. – Alvydo Vaizdinio nuotr.

ŽURNALĄ REMIA

Spaudos projektui „Profesionalaus
meno atodangos žurnale „Durys“
2023 m.“ SRTRF skyrė 57 tūkst. eurų
finansinę paramą

TURINYS

TEATRAS

Žaneta SKERSYTĖ. S. Rezgevičius: argi galėčiau norėti daugiau? 4

Jūratė GRIGAITIENĖ. „Storas sąsiuvinis“: įveikti tai, kas sunku 16

ŠOKIS

Violeta MILVYDIENĖ. „Sapnai ir kaktusai“ – pasaulinių premjerų kartotės 22

DAILĖ

Rosana LUKAUSKAITĖ. D. Kiesutė: norėtusi, kad žmonės pamatytų juvelyrirką kasdieniauose daiktuose,
situacijose, pokalbiuose 30

Evelina ZENKUTĖ. U. Jassenka: kiekvienas kūrinys – lyg sėkla 36

KINAS

Andrius RAMANAUSKAS. Keturių naujų filmų apžvalga 47

KLAIPĖDOS MIESTO STIPENDININKAI

Sondra SIMANA. A. Sumarokovas: bijau prieraišumo prie vietos, nes kai tik šis jausmas ateina, atsinaujina
namų praradimo skausmas 50

GINTARO LAŠAI

Nijolė KEPENIENĖ. Imanuelio Kanto katė. Ištrauka iš rašomo novelių romano 55

Alma RIEBŽDAITĖ. Kitas intelektas 58

Knygos vaikams konkursas 61

Daiva MOLYTĖ-LUKAUSKIENĖ. Prūsų melis 62

S. Rezgevičius: argi galėčiau norėti daugiau?

„Aš labai dėkingas Klaipėdos valstybiniam muzikiniam teatrui. Kiekviename mano sukurta-me vaidmenyje įdėtas ir svarus kolegų indėlis. Visiems siunčiu linkėjimus ir dėkoju. Esu jūsų visų kūrinys!“ – už Tarptautinę teatro dieną šiemet gautą Klaipėdos miesto „Padėkos kaukę“ dėkojo daugiau nei 30 metų scenai paskyręs Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro solistas Stanislovas Rezgevičius. Kolegų ir publikos numylėtiniui S. Rezgevičiui apdovanojimas įteiktas už nuopelnus teatro menui.

Žaneta SKERSYTĖ

Kur siela šaukia

– *Kuo užsiimate, kai nebedirbate Muzikiniame teatre?*

– Nesu užsiėmęs, bet visada turiu ką veikti (*juokiasi*). Pensija – laikas, kai gali atsigręžti į savo kūno fizinę ir dvasinę būseną. Kūnas – dvasios „kostiumas“. Per 53 darbo metus apsilamdė, gerokai susinešiojo, kaip ir visi materialūs daiktai. Namus, butus, mašinas restauruojame, renovuojame. Ir mūsų kūnams reikalinga pagalba. Esu nemažai sportavęs: išbandęs gimnastiką, sunkumų kilnojimą, boksą, stalo tenisą, lengvąją atletiką, sklandymą. Na, ir, žinoma, parasparnių sportą. Tad niekada nebuvau sukiožęs. Kitaip teatras nuo pirmos pensijos dienos būtų išlydėjęs į poilsį. O aš dar daug metų, būdamas jau senjoras, intensyviai dalyvavau

visuose spektakliuose. Repeticijos – nuo 10 iki 14 val. ir nuo 18 iki 21 val. Po rytinės repeticijos griebdavau už „sparno“ ir spėdavau porą valandų paskraidyti.

Ir štai išaušo diena, kai darbiniai telefono numeriai tyli, jokių repeticijų, spektaklių, perklausų. Neįprastas jausmas. Su juo reikia apsiprasti, kol suvoki, kad niekam nebeprisklausai, kad įgavai sparnus ir gali skristi kur akys mato. Kaip sakoma, kur siela šaukia. Tavo rytas, diena, vakaras, visas likęs laikas tik tavo. Argi tai blogai? Daugelis labai bijo to socialinio statuso pasikeitimo. Pensininkai buvome anais laikais, o dabar, už ilgus darbo metus, už indėlių į visuomenės gerovę, buvę paprastais piliečiais, esame pakelti į Senjorų gildiją, į išskirtinį visuomenės statusą. Va kodėl šiuo metu esu laimingesnis už dirbančius.

Prabudęs rytais, dar lovoje padarau kvėpavimo ir akių mankštelę. Po to krauju iš kojų į galvą „perpylimas“ – stovėjimas ant galvos. Na, ir lankstumo pratimai ant kilimėlio. Taip sakant, išlaisvinu, sujudinu kūno energinius taškus. Jogai

juos vadina čakromis. Toliau – vienos valandos čiuožimas ant ledo. Tai panašu į skraidymą, tik krentant ledas daug arčiau nei žemė, todėl reikia reakcijos, koordinacijos, kūno balanso. Čia, kaip ir skraidymuose, kartą paragavęs negali sustoti. Viso to rezultatas – visą dieną gera nuotaika, puiki savijauta. Kas be ko, klausausi sinoptikų prognozių, vartau meteopuslapius, studijuoju orų žemėlapius ir, sulaukęs gerų sąlygų, griebiu už sparno ir į dangų. Šia liga užkrėčiau ir buvusį kolegą – Muzikinio teatro orkestro narį Irmantą Pazdrązdį.

Turiu itin judrų anūką Domantą. Jam labai patinka, kai aš darau tai, ką daro jis. Aš šėlstu ir laipioju kartu. Kai pavargstu, bandau jį įtikinti, kad aš senas, o jis sako, kad ne, nes močiutės taip negali. Per dieną nueinu ne mažiau nei 10 000 žingsnių. Sveikata – ne dovana, ją reikia susikurti pačiam. Jei mane pakviestų į sveikatos laidą, aš visiems priminčiau, kokie jie apsileidę ir kaip nesirūpina savimi. Jei dabar gerai, tai mano, kad taip bus amžinai. ►

Klaipėdos miesto „Padėkos kauke“ už nuopelnus teatro menui šiemet apdovanotas S. Rezgevičius Klaipėdos muzikiniame teatre dainavo tris dešimtmečius ir dabar sceną sapnuoja kone kiekvieną naktį. KVMT archyvo nuotr.

Klaipėdos miesto „Padėkos kaukių“ teikimo ceremonijos akimirka. S. Rezgevičius apdovanotas už nuopelnus teatro menui. Eglės Sabaliauskaitės nuotr.

◀ – *Kaip reagavote, kai sužinojote, kad jums bus įteikta Klaipėdos miesto „Padėkos kaukė“?*

– Kai pakvietė į „Padėkos kaukių“ teikimo vakarą, maniau, kad kažką supainiojo... Sutikau ateiti, bet nieko nesitikėjau. Maniau, gal kokį gerą žodį pasakys ir tiek. Kai paskelbė, kad esu apdovanojamas už nuopelnus teatro menui, buvau maloniai nustebintas ir sujaudintas iki ašarų. Supratau, kodėl žmonės taip gaudinasi ar net verkia atsiimdami apdovanojimus. Juk už to slypi didžiulis daug metų trukęs darbas. Ir aš scenoje praleidau 30 metų. Buvo tikrai nelengvų išbandymų. Priimdamas apdovanojimą jaudinausi, nes jaučiau, kad visi šie metai buvo ne veltui, kad kažkas tai matė ir įvertino.

S. Rezgevičius ir Dalia Kužmarskytė operetėje „Vienos kraujas“.

Asmeninio albumo nuotr.

Dainuojantis elektrikas

– *Koks buvo jūsų muzikavimo pradžios kelias?*

– Nuo 17 metų dirbau Klaipėdos Triniųčių fabrike budinčio elektriko mokiniu. Kai didžiuliai, erdvūs cechai po darbo pamainos ištuštėdavo, likdavome tik mes – elektrikai. Vaikščiudamas dainuodavau, o bendradarbiai plodavo. Gandas apie mano „koncertus“ pasiekė saviveiklinio orkestro vadovą Antaną Duoblį. Natų nepažinojau, bet iš klausos, akompanuojant orkestrui, jau visam fabriko kolektyvui pateikdavau savo „meną“.

Kitas gyvenimo etapas – tarnyba kariuomenėje. Ten taip pat teko padainuoti per šokius lietuvių ir latvių sukurtame estradiniame ansamblyje. Nukopijuodavau ir atkartodavau garsiausių 7-ojo dešimtmečio dainininkų repertuarus.

1966 m. vėl grįžau į Triniųčių fabriką. Per pietų pertraukas žaisdavau stalo tenisą, kilojau štangą, dalyvavau visose miesto varžybose. Bėgiojau trumpas distancijas už Klaipėdos sporto klubą „Atlantas“. Ir visa širdimi jaučiau, kad elektriko specialybė – ne mano ateitis.

Po poros metų, jau šiek tiek pramokęs muzikinio rašto, ryžausi stoti į Klaipėdos Stasio Šimkaus aukštesniąją muzikos mokyklą (dabar – Stasio Šimkaus konservatorija). Žinodamas savo menką muzikinį išprusimą, labai jaudinausi, tačiau padrąsintas vienu pirštu sugrojavau keliolika taktų iš Oginskio polonezo, o paprašytas padainuoti, prisimaniau kariuomenės repertuarą. Sudainavau komisijai nežinomą dainą apie Indoneziją. Ir ką gi? Įstojau, bet ne mokytis vokalo, o į trombono klasę, nes Pučiamųjų katedroje buvo laisva vieta grosiančiam šiuo instru-

Miuzikle „Kaip prasisukti versle be didelio vargo“.

S. Rezgevičius – smuklininkas J. Bocko miuzikle „Smuikininkas ant stogo“. Asmeninio albumo nuotr.

mentu. Dabar niekam nepalinkėčiau išstis valandas kaimynystėje nuobodžiai gamas liurlinančio studento. Kartą kaimynas, po naktinės pamainos negalintis užmigti, atlėkė net su kirviu šaukdamas: „Užmušiu, sukapsiu tavo tą prakeiktą vamzdį, jei neužsičiaupsi.“ Todėl tekdavo keltis labai anksti – šeštą valandą rytais, kad rasčiau konservatorijoje laisvą auditoriją, ir repetuoti ten. Nelengvas buvo muzikavimo pradžios kelias.

Netrukus sukūriau šeimą, trūko pinigėlių, tad vasaromis tekdavo ir juodo darbo statybose paragauti. Kai vieną dieną šviesaus

atminimo karinio orkestro dirigentas Stepas Gricius pasiūlė etatinio trombonininko darbą, sutikau. Pasirašiau sutartį dvejimė metams. Ten turėjau marias laiko individualiam darbui su instrumentu. Kartu tarnavo Stasys Čiapas ir Antanas Čapas. Jie buvo paprasti kareiviai, o aš – virštarnybinis, arba netiesioginis jų viršininkas. Po tarnybos 1972 m. S. Čiapas jau grojo „Nerijoje“, tad jo rekomenduotas po metų, 1973-iaisiais, aš irgi jau ten muzikavau – prasidėjo mano naujas, audringas, nors ir sunkus, bet gražus gyvenimo etapas.

VIZITINĖ KORTELĖ

Stanislovas Rezgevičius gimė 1945 m. liepos 22 d. Panevėžio rajono Jamantonių kaime.
1951 m. su mama ir broliu atsikraustė į Klaipėdą.
Mokėsi Klaipėdos 9-ojoje vidurinėje mokykloje.
1968 m. įstojo į Klaipėdos S. Šimkaus aukštesniąją muzikos mokyklą, mokėsi groti trombonu.
1970 m. pradėjo groti kariniame orkestre.
1973 m. tapo Valstybinės filharmonijos vokalinio-instrumentinio ansamblio „Nerija“ nariu.
1978 m. baigė J. Tallat-Kelpšos aukštesniąją muzikos mokyklą, įgijo trombonininko specialybę.
1983–1989 m. studijavo Vilniaus konservatorijos Klaipėdos fakultete orkestrinio dirigavimo specialybę.
Nuo 1987 m. – Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro choro dainininkas.
Nuo 1994 m. – Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro solistas.
Sukūrė dešimtis vaidmenų, patys naujaisi – Kagleris (J. Strausso „Vienos kraujas“, 2008), Robinsas (G. Gershwinio „Porgis ir Besė“, 2008), Klebonas (G. Kuprevičiaus „Veronika“, 2009), Kino Operatorius (R. Paulo „Sesuo Kerė“, 2009).

Su ansambliu „Nerija“

– *Kokia buvo jūsų epopėja estrados padangėje?*

– Tarsi avansu „Nerijos“ vadovas Romualdas Bieliauskas patikėjo manimi, dar visai žaliu, nepatyrusiu muzikantu. Jam tikau kaip negeriantis, nerūkantis, nes anais laikais buvau retas egzempliorius tarp muzikantų, daug grojantis, rimtas vyrukas. Kai kiti per gastroles viešbučiuose dar miegodavo, aš jau „zulindavau“ savo partijas. Stasys Povilaitis, na, ir kiti solistai visada prašydavo kambarių kuo toliau nuo manęs. „Staseli, užknisai juodai“, – sakydavo. Tačiau širdį glostydavu vadovo R. Bieliausko pagyrimai. Daugelis klaidingai įsivaizduoja „estradykų“ gyvenimą. Tarsi jis – nuolatinė šventė. Nieko panašaus. Palikę šeimas trunkydavomės po baltą *svietą*, buvome klajokliai muzikantai, linksmindavome Lietuvos ir visos Tarybų Sąjungos publiką, surengdavome po 2–3 koncertus per dieną. Nors ir linksmas, bet alinantis mūsų sveikatą darbas. Juk labai dažnai po koncertų, nusileidus uždangai, laukdavo vaisės, puotos. ►

Kino Operatorius R. Paulo miuzikle „Sesuo Kerė“. 2010 m.

Grafas Vilhelmas I. Kalmano operetėje „Čardašo karalienė“.

F. Loewe miuzikle „Mano puikioji ledi“.

Asmeninio albumo nuotr.

Lilo Pastijas G. Bizet operoje „Karmen“.

◀ Visi norėdavo pabendrauti, pasėdėti, išgerti kartu su to meto Lietuvos žvaigždėmis. Tostai buvo kilnojami taurelėmis, o Sąjungos platybėse – jau stiklinėmis. Didelės šalies ir gurksniai dideli. Kaip atsispirti, atsisakyti, pabėgti? Jokių šansų. Todėl rytai vyrams būdavo labai sunkūs. Išpraustas į tokias sąlygas, turėdavau imtis gudrybių. Vietoj *šnapso* sugebėdavau gerti vandenį ir kartu su visais girtėti. Tai buvo pirmos mano būsimos aktorystės pamokos.

Po gastrolės kaip scenos rekvizitą veždavau savadarbę skraidyklę. Ukrainoje, Kryme, Šiaurės Kaukaze, Čerkėsijoje, Latvijoje, Lietuvoje manęs laukdavo „sparno broliai“. Skambutis anksti rytą, draugai su automobiliu jau laukia prie viešbučio durų, ir manęs iki koncerto vakare niekas nemato. Kalnų panoramos su snieguotomis viršūnėmis, sprogtančiais nuo gėlių slėniais, upeliūkščiai, krintantys tiesiog iš dangaus, sklendantys šalia ereliai nunešdavo mane į visai kitą, nežemišką pasaulį. Tomis akimirkomis dėkodavau likimui už galimybę keliauti nemokamai, visa tai matyti ir dar gauti atlyginimą. Scenoje visi dirbome vieną darbą, bet gyvenome skirtingus gyvenimus.

1979 m. „Nerija“ liko našlaitė – mirė mūsų vadovas R. Bieliauskas. Nuo tada ansamblis lėtai ir nenumaldomai ėmė byrėti. 1987 m. vasarą mano epopėja estrados padangėje baigėsi, o aš susimąščiau, ką veikti. Čia kaip vyrams būna po kariuomenės: iki tol trejus metus kažkas už tave nusprendavo, ką veiksi, rūpindavosi, kur nakvosi ir ką valgysi, o staiga tai baigiasi.

Tad stovėjau prie tuomečių Klaipėdos kultūros namų, kurie vėliau tapo Klaipėdos valstybiniu muzikiniu teatru, ir galvojau, ką man daryti...

Norėjo improvizuoti

– Kaip klostėsi jūsų karjera teatre?

– Buvau paskaitęs laikraštyje „Klaipėda“, kad skelbiama naujų choro dainininkų atranka. Stoviu, o pro šalį eina solistas Šarūnas Juškevičius. Jis tarsi juokais pasiūlė prisijungti ir pritarė, kad šiai pozicijai labai tikčiau. Nuėjau. Rinkausi tarp choro ir orkestro. Kolegos sakė, kad orkestro duobėje aš uždusiu... Chorą aš pamažu „išaugau“, nes negalėjau ilgai būti statistinis vienetas didelėje grupėje žmonių, man niežtėjo išiskirti. Man norėjosi improvizacijų. Buvau pratęs, kad „Nerijoje“ intarpuose suvaidiname mažas intermedijas.

Dainuodamas chore vis paleisdavau kokią repliką, tad nelikau nepastebėtas. Tuometis meno vadovas Gintas Žilys pasiūlė man sudainuoti Gaetano Donizetti operoje „Varpelis“ vietoje į Amžinybę išėjusio kolegos ir taip išgelbėti spektaklį. Zubrinau dieną ir naktį natas ir tekstus. Suvaidinau, teatro vadovybei patiko, tad mano statusas teatre pasikeitė. Nuo 1994 m. tapau solistu. Netrukus buvo statoma Milano Nováko „Opera mafiozo“, joje dainavau nevykėlio vengro, kurio pavardę sudėtinga ištarti, partiją. Šiame spektaklyje mane ir į maišą kišo, vogė, apšaudė, o aš lyg paskutinį atodūsi galiausiai išstenedavau „mama...“. Publikai tai atrodė labai juokinga.

Klysdavau, pamiršdavau tekstus, bet tada įjungdavau improvizaciją. Spektaklis, o tau galvoje – „baltas puslapis“, nieko neatsimėni. Tačiau sėdintys salėje žiūrovai nieko nepastebėdavo (*juokiasi*)...

Dirigentas Stasys Domarkas per savo antrąją vadovo kadenciją Muzikiniame teatre statė labai daug operėčių. Tuomet man teko vienas rimčiausių mano karjeroje vaidmenų Franzo Leharo operetėje „Linksmoji našlė“. Turėjau ne tik stengtis padainuoti patikėtą partiją, bet ir vaidinti išgerti mėgstantį asmenį. Operetėje tapau stotingos solistės Valerijos Balsytės sutuoktiniu. Šalia jos, būdamas nedidelio ūgio, atrodžiau lyg vaikas. Operetė trijų veiksmų, o aš turėjau vaidindamas

Spektaklyje „Drambliukas Babaras“.

Solistai V. Balsytė, S. Rezgevičius ir J. Grikšienė.

Asmeninio albumo nuotr.

stengtis išlikti neva tame pačiame girtumo lygyje, kad publika patikėtų pasakojamą siužetą. Kolegos iš manęs šaipėsi, kad aš, kaip buvęs legendinės „Nerijos“ narys, turiu gebėti tai suvaidinti, nes neva esu matęs tikrų bohemiškų scenų. Stengiausi, o didžiausiu komplimentu man tapo tai, kad publika mano „girtumu“ nuoširdžiai tikėjo. Po spektaklio gastrolių Mažeikiuose turėjau pasirodyti kolegės V. Balsytės tėvams ir įtikinti juos, kad scenoje buvau blaivus (*juokiasi*).

Molio gabalėlis

– Kaip sekėsi dainuoti teatre? Veikiausiai tai visai kitokia patirtis nei estradoje?

– Aš dėkingas režisierai Rimai Sasnauskaitei, kuri mane įtraukė į visus Muzikinio teatro spektaklius vaikams. Ji buvo ir rekordiškai ilgai Muzikiniame teatre rodyto spektaklio „Pelenė“, kuriame vaidinau karalių, kūrėja. ►

S. Rezgevičius, D. Norvilas, D. Meškauskas, Š. Juškevičius. 2005 m.

S. Rezgevičius – sveikinimai su 70 metų jubiliejumi Muzikiniame teatre. 2015 m.

Asmeninio albumo nuotr.

◀ Visada žavėjaisi savo kolegomis, šalia jų jaučiausi truputį menkesnis, nes neva mano balsas ne toks geras. Bet savo trūkumus stengdavaisi paversti privalumais dainuodamas tai, ko kiti nesiryždavo, kur reikėdavo daugiau teatrališkumo, komišku ar pan. Galėjau dainuoti visaip, tik ne normaliai. Kai režisierius Ramūnas Kaubrys

šaukdavo „solistai į sceną“, net „susinepatogindavau“. Aš buvau molio gabalėlis profesionalių kūrėjų rankose ir esu dėkingas, kad jie mane stropiai minkė ir nulipdė tai, kuo tapau.

Dėkingas Muzikiniam teatrui, kad jis man leido paragauti visiškai kitokio gyvenimo. Estradoje – kitokie santykiai. Kai pra-

dėjau dirbti teatre ir kartu su choru pirmą kartą dainavau W. A. Mozarto „Requiem“, verkiau ir negalėjau dainuoti... Jaučiau, kaip mano balsas įsilieja į choro visumą ir ištirpsta muzikos didybėje. Tuomet apima nenusakomo gerumo jausmas. Muzikinio teatro darbuotojus siejo gražūs santykiai, aukštesnė bendravimo kokybė. Kol išgaravo estradinis palikimas, prirėkė laiko.

Jei ir turėjau kokių nors gabumų, tai juos paveldėjau iš mamos. Mano mama nepriklausomos Lietuvos laikais dainavo A. Ilčiuko chore ir net šiek tiek vaidindavo. Kai tik namuose būdavo koks nors susijėimas, mama lietuviškai dainuodavo sopranu. Turbūt ir tai turėjo įtakos.

Į darbą Muzikiniame teatre ateidavau anksčiau ir mokiausi tiesiogiai iš čia dirbančių solistų. Pasiklausydavau, kaip Viačeslavas Tarasovas prasidainuoja, ir kartodavau tuos žodžių junginius. Solistas Š. Juškevičius negailėdavo patarimų. Jis sakydavo, kad kai kalbi scenoje, turi galvoti apie žmones, sėdinčius paskutinėje salės eilėje, kad jie tave girdėtų ir suprastų.

Muzikiniame teatre dainavau 30 metų, o mano karjera čia prasidėjo nuo 40 metų. Esu kone Muzikinio teatro rekordininkas, nes dirbau ilgai. Ir būdamas 74-erių kaip kviestinis solistas dar lanksčiau lyg peliukas A. Kučinsko operoje vaikams „Bulvinė pasaka“: ne tik dainavau, bet ir lindau į orkestro duobę, pas žiūrovus ir vėl bėgau į sceną. Net klaipe diečiai negalėjo patikėti, kad man jau tiek metų. Juokėsi, kad mano pasas suklastotas. Paskutiniu mano išėjimu į sceną tapo gastrolės Latvijoje su spektakliu „Paryžiaus katedra“. Tiesiog supratau, kad tai negali tęstis amžinai, o kolegos net juokaudavo, kad jei aš toliau dirbsiu, visiems pailgins ikipensinį amžių.

Solistas ir Kalėdų Senelis

– *Taip lengvai nutraukėte visas gijas ir visas?*

– O, Viešpatie, ne... Sceną aš sapnuoju kone kiekvieną naktį. Visus teatro užkaborius esu išvaikščiojęs sapne ir visus kolegas ten sutikęs (*juokiasi*). Ne kartą sapnavau, kad solistas Š. Juškevičius mane stumia į sceną bambėdamas, kad dabar mano išėjimas, o aš sutrikęs klausiu, koks čia spektaklis, ir bandau prisiminti žodžius. Prabundu šalto

S. Rezgevičius – Mėlynbarzdis spektaklyje „Batuotas katinas“.

Asmeninio albumo nuotr.

„Dirbau ir karaliumi“, – juokėsi S. Rezgevičius. 2017 m.

Operoje vaikams „Bulvinė pasaka“ S. Rezgevičius dainavo ir būdamas 74-erių. KVMT archyvo nuotr.

prakaito išpiltas ir mąstau, kad teatras per tiek metų man jau kauluose, smegenyse, visame kūne... Negaliu to atsikratyti, nes teatre praleidau per daug laiko.

– *Mėgote vaikus ir jiems kuriamus spektaklius, tad daug metų buvote Kalėdų Seneliu?*

– Režisierius R. Kaubrys priprašė. Ir šis amplua buvo panaudotas ne tik teatre. Daug seneliaudavau papildomai. Po „Nerijos“ laikų atlyginimo kultūros tarno alga vertė ieškoti papildomo uždarbio. Taip 10-iai metų užsidėjau Kalėdų Senelio barzdą. Tea-

tro darbuotojų vaikai, darželiai, po 10 vaikų grupių per dieną... Mokyklose ir privačiai namuose Kalėdų Seneliui tekdavo išlieti nemažai prakaito.

Nuo 1994 m. gaudavau vis daugiau vaidmenų ir buvau pakrikštytas solistu. Taigi iš estrados muzikanto tapau artistu dainininku. Nors buvau ne jaunuolis, vaidmenų gaudavau daug. Miuzikle „Merė Popins“ vaidinau net tris personažus: Misterį Peruką, Banko Tarnautoją ir režisieriaus R. Kaubrio sugalvotą personažą Buteliuką. Vos spėdavau persirengti. Ir ko tik aš nevaidinau: ubagus, karalius, baisuoklius ▶

„Pasakoje apie rokerį“. 2007 m. Asmeninio albumo nuotr.

Legendinis ansamblis „Nerija“: S. Rezgevičius, Stasys Čiapas, Algis Mockūnas, Romas Bieliauskas, Antanas Čapas, Jonas Grumbinas, Vladas Laumenis ir Mečislovas Murnikas.

„Nerijos“ trombonininkai – S. Rezgevičius ir Jonas Grumbinas.

Buvę „nerijiečiai“ – S. Rezgevičius ir Edmundas Kučinskas – vėl susitiko KVMT operoje „Paryžiaus katedra“.

◀ pasakų personažus vaikiškuose spektakliuose, policininkus, generolus, net kurfurstą „Taravos Anikėje“, kalėjimo prižiūrėtoją ir tarną „Šiksnosparnyje“, piktą kleboną „Veronikoje“, mažąjį peliuką „Bulvinėje pasakoje“ ir „Makaronų operoje“, Smuklininką „Smuikininke ant stogo“, mėgstantį išgerti tarną Negošą „Linksmojoje našlėje“... Visų spektaklių neįmanoma išvardyti. Aš linksmas, pilnas pozityvo žmogus, tad spjaudyti iš savęs bjaurastį per spektaklio personažus žiauriai nepatikdavo. Bet teatras yra teatras.

– Nevykėlius vaidinti patiko labiau?

– Mano herojai buvo nevykėliai, o keistuoliai, nuplaukėliai. Juos vaidinti smagu, nes man patinka apsimesti, kaip ir visiems žmonėms gyvenime. Tai linksmina publiką.

Beje, noriu pasigirti, kad karaliumi buvau ir 800 metrų aukštyje danguje Prancūzijoje. Skridau parasparniu pasipuošęs karaliaus rūbais ir grojau polką trombonu. Prancūzijoje rudenį kasmet rengiami didžiuliai parasparnių entuziastų susibūrimai, kur kiekvienas išradingai stengiasi nustebinti kolegas. Skraiduoliai ten kyla į dangų apsirėdę drakonais, su kojūkais ir pan. Aš irgi norėjau išsiskirti, o teatiniai gebėjimai praverčia visur.

– Kur dar panaudojote teatrinis gabumus?

– Labai didžiuojusi, kad pirmajame Giedriaus Kuprevičiaus operos „Prūsai“ pastatyme Klaipėdos valstybiniame muzikiniame teatre buvau Tarnas. Ten vėl vaidinau išgėrusį Tarną, kuris dainuoja neva žagsėdamas. G. Kuprevičiaus muzika graži, tačiau labai sudėtinga. Buvo tikras iššūkis ir tai, kad Herkų Mantą dainavo pats Virgilijus Noreika. Tai įpareigojo. Kai po „Prūsų“ gastrolių spektaklio Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre Vilniuje nusilenkėme publikai, V. Noreika mane apkabino ir pajuokavo: „Mažas, pasižiūrėk, čia tik mums dviem ir ploja.“

Užgrūdino, vertė stengtis

– Nedidelis ūgis jums gyvenime trukdė, o gal padėjo? Nekompleksavote?

– Kompleksavau. Ypač stovėdamas šalia merginų. Nuo jaunystės įsimylėdavau

aukštesnes. Labai kompleksuodavau net norėdamas pakviesti šokti. Jūs, moterys, visada įpratusios vyrą matyti aukštesnį, stambesnį, o aš mažas, smulkus. Niekada nebuvo tikras vyras ir tuo požiūriu, kad nei rūkiau, nei gėriau. Iki šiol nepasiekiau to stereotipinio vyro įvaizdžio standartų. Man įstrigo vieno draugo išarta frazė – jis juokėsi, kad aš, ir būdamas suaugęs, likau mažas.

Aš buvau molio gabalėlis profesionalių kūrėjų rankose ir esu dėkingas, kad jie mane stropiai minkė ir nulipdė tai, kuo tapau.

Iš kur manyje atsirado noras stengtis būti greitesniam, tobulesniam? Aš nuo mažens stengiausi būti „krūtesnis“ už aukštesnius draugus.

Gražiausi dėl ūgio, kol man vienas žmogus pasakė lemtinę pamokymą: „Tau Dievas davė tiek daug talentų, kad negali dar kažko prašyti.“ Susimąščiau ir susigėdau. Iš tiesų, argi galėčiau norėti daugiau?

Gimiau Panevėžio rajone, bet nuo 1951 m. gyvenu Klaipėdoje. Pamenu, kad kai sribai nušovė mano tėvą, dirbusį policijoje, dar mažą mane su broliuku mama atsivežė į sugriautą Klaipėdą. Gyvenome Minijos g. 22, tai buvo toks triaukštis namas, jame gyveno ir daug žvejų. O paskui išsikėlėme gyventi netoli Trinyčių tvenkinio. Jame plaukiodavau įlindęs į statinę ir irkluodamas lazda, jaučiausi tarsi plaukčiau „Kontikiu“ per vandenyną.

Kartą vaikystėje labai sirgau, bet išgyvenau, o mano brolis sulaukęs paauglystės mirė. Tai mane užgrūdino ir vertė dar labiau tikėti gyvenimo stebuklu ir stengtis.

– Prateškime pokalbį apie merginas, pirmąją meilę...

– Mano pirmoji meilė buvo fizikos mokytojo Pijaus Ambrozaičio iš Klaipėdos 9-osios vidurinės mokyklos dukra, mano bendrąklasė. Buvau labai „įklimpęs“: kūriau jai eilėraščius, ketureilius. Nėriausi iš kailio, kad galėčiau ją bent pamatyti, tad eidavau pas juos į namus neva pasiskolinti knygų. Aš augau be tėvo, tad už daug ką esu dėkingas mokytojui P. Ambrozaičiui. ►

Skraidyti S. Rezgevičiui tolygu gyventi.

S. Rezgevičius ir choreografė iš Sankt Peterburgo bando, kuris ilgiau išstovės ant galvos.

Asmeninio albumo nuotr.

Minint 70-meį su sūnumi Robertu. 2015 m.

Su anūkeliu Domantu.

Asmeninio albumo nuotr.

◀ Jis mus, mokinius, vesdavosi į žygius, skatindavo skaityti knygas. Mokytojas mokėdavo įdomiai pristatyti knygas ir jomis sudomindavo. Ryte rijau knygas ir tai formavo mano vaizduotę: tokiu būdu aš pažinau pasaulį, net įsimylėdavau herojes vien iš aprašymo. Ūgis mažas, nesisekdavo realiame gyvenime, tad net verkdavau į pagalvę, kodėl aš toks nelaimėlis. Merginos gi pasirinkdavo mano aukštesnius draugus.

Gyvenimo variklis

– Jums 78-eri, bet niekad net neįtartum, kad tiek daug. Iš kur tas jūsų jaunatviškumas?

– Aš esu lyg vaikas – visą gyvenimą neišlipęs iš smėlio dėžės. Turiu daug vaikiškumo. Man greit aštuoniasdešimt, tačiau aš visiems, kaip ir sau, patariu: neskubėkime suaugti, tai suėda gyvenimo džiaugsmą, kūrybiškumą, laimę... Nežiūriu pernelyg rimtai į buitį, į kasdienę rutiną. Mūsų gyvenimą suėda potraukis daiktams, santykių sureikšminimas.

Tokie gali būti visi. Tik reikia įdėti darbo ir pozityvaus mąstymo. Humoras, geranoriškumas – visur ir visada. Nuo jaunystės

stebiu gamtą ir to mokau kitus. Raginu žmones pažvelgti į dangų, aplinką, grožėtis metų laikais. Dangus ir visa aplinka – kasdien naujas mums dovanojamas gamtos paveikslas. Aš tuo džiaugiuosi nuo jaunystės. Aš ne šiaip skraidau, aš mėgaujuosi kiekvienu gamtos lopinėliu. Režisierius R. Kaubrys mus mokydavo, kad teatro žmonės turi būti labai smalsūs ir pastabūs, kad iš aplinkos galima semtis įkvėpimo savo kūrybai.

Iš kur galėdavau suvaidinti išgėrusį asmenį, jei aš negeriu? Nukopijuodavau, kaip jie eina, kaip sėdi, kaip atsisuka.

– Prisimenant ansamblį „Nerija“, tai buvo to meto didžiausia žvaigždė šalies padangėje. Ar jautėtės ypatingi, nes visi šį ansamblį žinojo, dainavo jo dainas?

– Taip... Su šiuo ansambliu kone dešimt kartų per 15 metų apvažiavome Lietuvą, aplankėme visų rajonų, miestelių kultūros namus. Kur tik išlipdavome, visi pažindavo, o mes skuosdavome ieškoti pašto, kad galėtume nemokamai paskambinti žmonoms ir pranešti, kur esame. Su ansambliu išvažinėjome ir visą Rusiją. Retai kada tokia proga kam galėjo pasitaikyti. Visi dainuodavo mūsų dainas „Pavasaris gimtinėje“, „Švieski man vėl“, „Siseliuja“... Bet tas populiarumas man mažai rūpėjo, nes nuo 1963 metų aš skraidžiau

padangėmis parasparniais ir be žvaigždžių ligos... Buvau pirmas Lietuvoje į dangų pakilęs savadarbe skraidykle. Esu skraidymo parasparniais pradininkas Lietuvoje.

Skraidymas man šiuo metu yra gyvenimo variklis, bet aš save ruošiu ateičiai. Nes greitai gali ateiti toks metas, kai skraidyti nebegalėsiu. Gyvenimas visuose jo etapuose savaip gražus. Žmonės klaidingai mano, kad tik darbe gali save realizuoti. Mes kuriame, rašome, jaudinamės, nervinamės ir atrodo, kad tai visas gyvenimas.

Skraido ir sūnus

– Koks susitikimas teatre jums labiausiai įsiminė?

– Nuo vaikystės dainuodavau visą Robertino Loreti repertuarą. Ir jau gerokai vėliau, kai dirbau Muzikiniame teatre ir R. Loreti's atvyko į Klaipėdą, jis rengėsi mano kambaryje, mes su juo pasikalbėjome, nes jis truputį mokėjo rusiškai. Prisipažinau, kad esu visas jo dainas išdainavęs nuo „Jamaikos“ iki „O, mano saule“. Negalėjau ir įsivaizduoti, kad kada nors susitiksiu su savo jaunystės dievaičiu.

– *Džiaugiatės artimųjų draugija?*

– Mano sūnus Robertas irgi skraido. Kartu pirmą kartą iššokome parašiuotais ir jis taip užsikrėtė, kad tapo profesionaliu parašiuotininku. Neseniai buvau Norvegijoje, kur stebėjau sūnaus ir jo kolegų iš Klaipėdos šuolį nuo uolų parašiuotais. Stovime ant bedugnės krašto 1 200 metrų aukštyje: aš ėjau iki krašto, nes filmavau, o parašiuotininkai tai nušoko! Nors sūnus pradžioje sušuko: „Tėvai, kol nepasitrauksi nuo uolos krašto, nešoksi!“ Nes jis bijojo į mane žiūrėti. Mano sūnus pasinėręs į parašiuotumą, o aš – į skraidymą.

Turiu anūkę Viltę (25 m.), kuri Kaune baigė verslo kolegiją, ir anūką Domantą (6 m.). Esu griežtas senelis: galiu su mažuoju anūku papramogauti, pasiausti, bet dažnai užsikrauti našta – padėti auginti – tikrai ne. Visi turime savo gyvenimus.

Mano sūnus Robertas (53 m.) – buvęs grupių „XXL“ ir „B’Avarija“ narys. Iki šiol mane kai kas pažįsta kaip R. Rezgevičiaus tėvą. Sūnus nuėjo į žemės ūkį. Pykstu, nes jis komunikabilus, talentingas, bet aš meldžiau Dievulį, kad tik jis nepasiliktų estradoje.

– *Kodėl?*

– Mačiau, kaip estrada paveikia žmones. Tai nėra normalus gyvenimas, nes dieną tu laisvas, vakare – koncertai. Po koncertų – linksmybės. Šis gyvenimas nestabilus. Norint ten išgyventi, reikia turėti geležinę valią arba būti tokiu kaip aš.

Pateko į audros debesį

– *Skraidymas – pavojingas pomėgis?*

– Šiomet sueina 60 metų nuo mano pirmojo skrydžio sklandytuvu. Vėliau buvo skraidyklės periodas. Gastrolėse su ansambliu „Nerija“ kaip scenos rekvizitą (kad nereikėtų mokėti traukiniuose, lėktuvuose papildomai) pasiimdavau savadarbę skraidyklę. Ukrainoje, Šiaurės Kaukaze, Čerkėsijoje, Rusijoje turėjau draugų – „sparno brolių“. Tai buvo gražus, spalvotas, įdomus mano gyvenimo periodas. O nuo 1996 metų, atsidarius parasparniams, skraidyklę padėjau į šoną. Lengvas medžiagos gabalas su pakaba pilotui, nedideli gabaritai, pati skraidymo priemonė lengvai telpa į mašinos bagažinę ir tinka tolimoms kelionėms. Italija, Slovė-

nija, Prancūzija, Šveicarijos Alpės, Slovakija, Čekija, Turkija, Ispanija, Ukraina – visur keliauta, skraidyta. Išmokau sudėlioti, sukarchyti, montuoti filmuotą medžiagą. Visada po skraidymų turėdavau ir dabar turiu daug darbo kompiuteriu. Jau daugiau nei 100 mano filmukų yra jutube.

Gyvenimas gražus, jei turi sparnus.

Būna visokių situacijų, bet jos greitai užsimiršta. Bene baisiausias incidentas nutiko Klaipėdoje, kai mane jau buvo pasičiupęs audros debesis. Buvo vakaras, pakilau netoli Pieno kombinato, truputį paskraidžiau, staiga sustiprėjo vėjas. Mačiau, kad nuo jūros atlenka tamsus debesis, kaip volas. Noriu grįžti atgal prie kombinato ir jaučiu, kad nebepajėgiu. Laikiausi virš Jakų žiedo ir nei pirmyn, nei atgal. Netrukus pajutau, kad kažkas pasikeitė – neseniai mačiau tik tą žiedą, o dabar – jau visą Klaipėdą. Kaip čia yra? Pasirodo, patekau į audros debesies sūkurį, mane jis jau čiulpia į save, aš esu dideliame aukštyje. Sugebėjau susiimti, yra galimybė iš tokios situacijos ištrūkti – atlikau gilią spiralę. Nuo to sukimosi aptemo akyse, nieko nemačiau, aplink tik šviesi sidabrinė migla, suvokiau, kad manęs niekas nemato, aš esu tik Dievo rankose. Ir tada dar pagalvojau, kad tie skraidymai nėra tokie jau lyriški ir romantiški, kaip atrodo iš šono. Oro srovės juk būna stiprios, draskančios. Pavyko nusileisti iki 200 metrų, ir vėl mane pradėjo traukti į viršų. Kai galų gale pavyko nusileisti iki 50 metrų, nutūpiau pievoje visas šlapias. Aš – kaip paskutinis mohikanas, daugelio tokio amžiaus mano draugų, su kuriais skraidžiau, jau nebėra.

Įrodinėjo, kad nėra šnipas

– *Turbūt būta ir daugiau nutikimų, susijusių su skraidymu?*

– Kartą atvažiavome koncertuoti į Kazachstaną miestelį prie pat Kinijos sienos. Išėjau pasižvalgyti, iš kur galėčiau pakilti savo skraidykle. Pamačiau tokius neaukštus kalnus, paklausiau, kaip ten nusigauti, pasiūlė sėsti į tarnybinį autobusą, kuris veža darbininkus į brangiųjų metalų kasy-

klą. Atėjau, įsėdau, pats primenu kazachą, manęs net darbo pažymėjimo nepaprašė. Nuvažiavau, o ten pro vartus – į teritoriją ir nuėjau į kalnus, užkopiau iki sniegynų, maždaug į dviejų kilometrų aukštį. O ten sargas pamatė ir iškvietė pasieniečius. Sėdžiu, dairausi su žiūronais po kalnyną, paskui pasižiūrėjau į apačią, kur man reikės nusileisti, ir matau, kad atvažiuo kariniai automobiliai, pasklido kareiviai. Maniau, kad mokymai prasidėjo, bet žiūriu, kad jie kopija mano pėdomis. Supratau, kad ateina manęs. O aš net dokumentų neturėjau, tik užrašų knygutę, prirašytą lietuviškai. Vos išsisukau, kad įrodinėti, kad esu ne šnipas, o ansamblio „Nerija“, atvykusio į gastroles, narys.

Kartą buvau pasiklydęs jūroje. Manęs jaunuolis paprašė pajūriu praskristi su piršlybų plakatu. Buvo rūkas, kuris tik vos vos prasisklaidė, bet aš vis tiek nusprendžiau skristi. Pradėjau ore taisyti kuprinę ir suvokiau, kad kranto nebematau. Sukau ratus, neradamas jokio orientyro. Taip sukiojaisi 24 minutes, net pasimelsti spėjau. Galiausiai pamačiau pašviesėjusį dangų ir susigaudžiau, kur nusileisti.

Beje, norint skraidyti, kaip ir dainuoti Muzikiniame teatre, būtina būti labai geros fizinės formos. Tad skraidymas man praversdavo lyg sporto salė ar pasiruošimas darbui. Vien skraidyklės variklis sveria apie 30 kilogramų. Viską užsisėgu, tada reikia atsistoti ir bėgti, kad pakiltum. Jei vėjo nėra, tenka minti kojomis, kaip kokiam „Boingui“ per lėktuvų pakilimo juostą.

Viskas priklauso nuo tavo suvokimo, supratimo, savo sugebėjimų realizavimo galimybių, nuo oro sąlygų įvertinimo prieš pakylant. Čia bravūros ir skraidymo žiūrovams negali būti. Skrendant lėktuvu, tavo gyvybė – pilotų rankose. Kai aš kybau su parasparniu aukštai danguje, lieku vienut vienutėlis. Mano gyvenimo saugumas priklauso nuo mano įgūdžių, patirties, susikaupimo ir... sėkmės. Skraidūnai – ypatinga žmonių rūšis. Jie dar gyvi patenka į dangų (*juokiasi*). Gyvenimas gražus, jei turi sparnus.

– *Mirties nebijote?*

– Ne. Mes visi bijome tik to išėjimo momento arba su tuo galimai susijusio skausmo. Mirtis – gyvenimo tąša. Mes neišnyksime. Mano tokia filosofija susiformavo pasiklausius protingų žmonių. Yra kažkas, ko mes nežinome...

„Storas sąsiuvinis“ įveikti tai, kas su

Rašytojos Agotos Kristof knyga „Storas sąsiuvinis“ (1986), sukrečiantis žmogiškumo išsaugojimo dienoraštis, ne vieną skaitytoją privertė pašiurpti ar nejaukiai pasimūstyti. Romane vaizduojamas švelnumą praradęs pasaulis, jis nurengtas iki esminių buities darbų, jame nėra puošnių smulkmenų ir jaukių patogumų. Tai – karo suniokotas pasaulis, o jo žmonės sunkiausiomis akimirkomis jėgų teranda išgyventi, niekam daugiau. Specifine, lakoniška kalba parašytas modernios klasikos kūrinys šiomet rampų šviesa išvydo Klaipėdos dramos teatre.

Jūratė GRIGAITIENĖ

Rimti iššūkiai

Pirmą kartą Klaipėdos dramos teatre spektaklį pastatęs jaunosios kartos režisierius Jokūbas Brazys „Storo sąsiuvinio“ inscenizacijoje išsikėlė ir pabandė įveikti ne vieną, o kelis rimtus iššūkius. Pirmiausia – į sceną perkelti sudėtingą, daug siužetinių linijų ir veikėjų turintį nemažos apimties literatūros

Scenos iš Klaipėdos dramos teatro spektaklio „Storas sąsiuvinis“ pagal A. Kristof romaną (rež. J. Brazys).

is“: nku

kūrinį. Antra – žinomą, keliais prestižiniais apdovanojimais įvertinto romano siužetą papasakoti vaikų lūpomis, per brolių dvynių mąstymo prizmę ir jų skaudžias vaikystės patirtis. Stebino ir bandymas scenoje sukurti aktyviai veikiantį šuns personažą, kuris atlieka gana svarbią funkciją šiame spektaklyje.

Be abejo, iššūkių šiame pastatyme būta gerokai daugiau. Tačiau surasti meninį raktą, kaip nebanaliai ir neinfantiliai vaidinti vaikus, juolab gyvūnus – užduotis tikrai ne iš lengvųjų. Jau vien šių trijų sunkiai įveikiamų užduočių įgyvendinimas scenoje ►

Domo Rimeikos nuotr.

◀ vertas pagarbos ir rodo jauno žmogaus brandą, gerą profesinį išmanymą bei išlavintą ir jautrią režisūrinę klausą. Nors šis jauno režisieriaus spektaklis turi kai kurių abejonę keliančių sprendinių, vis tiek tai solidi kūrėjo paraiška ateičiai.

Dauguma spektaklio epizodų liudijo, kad kūrybinė grupė su režisieriumi priešakyje ėjo ne saugiu ir patikrintu, o gana rizikingu ir sudėtingu ieškojimų keliu. Atrodo, kad režisierius, kaip ir romano „Storas sąsiuvinis“ herojai, siekė bet kokia kaina įveikti tai, kas sunku. Spektaklyje stipriai jaučiama J. Brazio mokytojo Oskaro Koršunovo režisūrinės mokyklos įtaka. Tačiau taip pat išryškėja labai savitos, sunkiai žodžiais įvardijamos naujos jaunosios kartos režisūrinės kalbos užuomazgos.

Du viename

Visi pagrindiniai romano ir spektaklio „Storas sąsiuvinis“ herojai bet kokia kaina trokšta meilės. Tačiau gyvenant itin sudėtingomis karo, traiškančio žmonių likimus, kontekste tikros meilės ir kartu laimės diskursas tampa beveik neįmanoma misija. Kiekvieno veikėjo likimas daugiau ar mažiau pažymėtas suluošintos, prarastos, gyvenimo purve sutryptos meilės randu.

Pagrindinių veikėjų brolių dvynių Luko ir Klausas vienas nuo kito neatsiejama tandemą sukūrė jauni ne Klaipėdos dramos teatro aktoriai – Saulius Ambrozaitis ir Džiugas Grinys. Galima teigti, kad du personažai sukurti tarsi jie būtų vienas asmuo arba, kitaip tariant, – du viename. Surasta kažkokia ypatinga vaidybos leksika, kai naratyvas vaikų lūpomis atsiskleidžia stebint gyvenimo įvykius iš tam tikro atstumo, tarsi žvelgiant iš šalies pro rakto skylutę. Berniukų dvynių vaidybos maniera priminė brechtiško atsiribojimo stilistiką, kurią dar labiau apsunkino užduotis – kalbėti tekstą kartu / unisonu, vengiant emocijų ir gilaus psichologinio įsijautimo į vaidmenį. Aktoriai šią su(si)dvejinimo užduotį atlieka stebėtinai sklandžiai, disciplinuotai ir sinchroniškai, išvengdami didelių techninių klaidų. Brolių dvynių pasakojimą lydi rizikingi, beveik akrobatiniai triukai, laviruojant ant sūpynių lentos aukštyn – žemyn, žemyn – aukštyn. Išlaikyti pusiausvyrą, įveikti nestabilią būseną – tai ir yra jų gyvenimo pagrindas arba, tiksliau

sakant, pagrindo nebuvimas, kai tenka nuolat laviruoti, norit išsilaikyti vertikaloje padėtyje nenugriuvus.

Žodis virsta kūnu

Sūpynės spektaklyje iškyla tarsi nestabilus, pavojų kupino gyvenimo metafora. Sinchroniška dvynių vaidyba atliepia romano veikėjų užsibrėžtą tikslą – rašyti savo dienoraštyje tik sausus faktus, vengiant nereikalingų epitetų ir emocijų. Taip pat šiame spektaklyje, nerodydami perteklinių jausmų, sėkmingai vaidina du jauni akto-

riai. O brolių vaikystėje patirtas žiaurumas, smurtas, skurdas, net seksualinė prievarta berniukus ne sugniuždo, o užgrūdina, skatina nepasiduoti, ieškant konkrečių būdų, kaip įveikti sunkumus. Išmokti gyventi ir išgyventi žiauriame pasaulyje jiems padeda pačių susikurta geležinė disciplina, kūno ir valios ugdymo pratybos, kasdienis dienoraščio rašymas, Biblijos studijavimas ir žodyno skaitymas. Tokiu būdu dvyniai Lukas ir Klausas sukuria patys save, ši romano idėja gerai išsiskleidžia spektaklio struktūroje. Atmintinai iškaltų ištisų Biblijos skyrių tiesos pamažu virsta jų gyvenimo žiauriame pasaulyje realybe. Atrodo, kad žodis virsta kūnu.

vaidmuo, kai nekalto vaiko meilės ar bent elementaraus dėmesio sau paieškos baigiasi brutaliu santykiavimu su bet kuo, bet kaip, bet kada, bet kur, neišskiriant ir epizodo su šunimi. Siekis patenkinti meilės deficitą baigiasi siaubingai tragiška merginos mirtimi sužvėrėjusių vyrų apsuptyje. Įsirežė į atmintį pažeminta, brutaliai sutraiškita „meilė“ po kruvina dėmė pažymėta antklode. Labai stiprus režisūrinis šio spektaklio akcentas.

Režisieriui J. Braziui pavyko surasti konceptualių režisūrinės kalbos raišką, kuri atskleidžia romane keliamas pagrindines temas ir idėjas.

Vienintelis padaras pasaulyje, kuris tikrai ją myli, – šuo (akt. Artūras Lepiochinas). Paradoksalu ar ne, bet gyvūnas šiame beprotiškame pasaulyje atrodo labiau empatiškas ir atjaučiantis nei žmogaus vardu vadinami padarai. Šuns ištikimybė ir meilė žmogui besąlygiška, todėl nestebino, kad šuns personažas saugo berniukus, rūko laiptinėje cigaretę, gedi žuvusios mergaitės, ant „rankų“ neša ją palaidoti ir kt.

Sukrečia dvynių motinos (akt. Toma Gailiūtė) su kūdikiu ant rankų širdį draskanti rauda-malda, siekiant susigrąžinti savo sūnus ir jų meilę. O Klebonijos Šeimininkė (akt. Justina Vanžodytė), ištroškusi glamonių, švelnumo, fizinio artumo, tenkina meilės alkį iškreiptu būdu. Ji taip subtiliai ir rafinuotai rūpinasi berniukais, kad nebesupranti, ar ji tai daro sąmoningai, ar tik neišsipildžiusio motinystės instinkto vedama. Švelnumas ir motiniška globa virsta atviru vaikų tvirkinimu, prisidengiant kilniu tikslu – išmaudyti šiltoje vonioje apskretusius berniukus ir palengvinti jų skurdžią buitį.

Vizualu, iškalbinga

Spektaklio „Storas sąsiuvinis“ scenografija (scenografas Marius Nekrošius) ypač vizuali, turtinga ir kartu iškalbinga. Realistiškai (kone natūralistiškai) scenoje atkurta daugiabučio namo laiptinė su langais, liftu ir durimis labai kinematografiška. ►

Iš pirmo žvilgsnio atrodytų piktos, šiurkščios, nevalyvos, viskam abejingos Močiutės (akt. Alina Mikitavičiūtė), kaimynų šaukiamos ragana, visais atžvilgiais antipedagogiškas auklėjimas taip pat padeda anūkams išlikti, nepalūžti ir net pasėja gležnus atjautos ir meilės artimui daigus. Pavyzdžiui, dvyniai slaugo ir rūpinasi po insulto prielovos prikaustyta paralyžiuota Močiute, o pabaigoje nesuabejoja, kai reikia pasirinkti – padėti ar ne sieną kirsti savo biologiniam tėvui, kuris jų net neaugino. Iškalbinga scena, kai anūakai slaugo sergančią Močiutę, atsargiai vandeniu plaudami ir „lupdami“ irstančio bejėgio seno kūno odos gabalėlius. Neatsitiktinai berniukai lieka

pas močiutę, nors juos desperatiškai bando susigrąžinti jų motina.

Ryškus kontrastas

Kaip atsvara racionaliam ir gana asketiškam berniukų istorijos faktų pristatymui duetu, spektaklyje iškyla itin emocingi veikėjų moterų epizodai. Sukuriamas ryškus kontrastas. Emocijos trykšta ir kunkuliuoja, kai scenoje pasirodo jų bendraamžė, visų atstumta ir apleista mergaitė pravarde Kiškio Lūpa, kurios personažą sukūrė taip pat jauna aktorė Digna Kulionytė. Sudėtingas

◀ Kartais atrode, kad žiūri ne spektaklį, o seną gerą kino filmą. Prieš žiūrovų akis atsivėrė senokai dramos teatre matytas reginys. Įstabus apšvietimas, perteikiantis saulės patekėjimą, saulėlydį, įvairius šviesos pustonius, kaitą, šešėlių žaismą ir kt., žiūrovus tiesiog užbūrė savo paslaptingu grožiu ir tobula harmonija (šviesų dailininkas Julius Kuršys). Gyvenimas laiptinėje, neturint jaukaus kampo tikruose namuose, – taip pat savotiška metafora, kaip ir berniukus „apglobianti“ ir „šildanti“ ta pati kelis sykius spektaklyje leitmotyvu pasikartojanti sukruvinta antklodė.

Scenos centre stovintis senovinis liftas su metalinėmis grotomis virsta įrėminta nuodėmių ir prisiminimų atsivėrimo erdve. Aukštyn ir žemyn judantis įrenginys veikėjus nubloškia į iš praeities išnyrančių slogių prisiminimų, nuoskaudų, nuodėmių, smurto, neteisybės ir kitų blygybių epicentrą. Uždaroje lifto erdvėje visada išnyra tik tamsūs praeities šešėliai, fantomai, baimės, praradimai ir kiti vidiniai demonai.

Kardinaliai priešinga erdvė – nuo pašalinių akių slepiama sakrali brolių Luko ir Klausio vietelė po laiptais. Ryškios šviesos apšviesta slėptuvė, kurioje dvyनियाi laiko keletą pačių brangiausių dalykų: savo rašomą dienoraštį, Bibliją ir žodyną. Šie trys rašytiniai šaltiniai padeda berniukams ne tik išgyventi, bet ir subręsti, susiformuoti jų asmenybėms. O mintinai kalami ištisi Biblijos skyriai suformuoja vaikų pasaulėžiūrą ir būsimo gyvenimo suaugus pagrindus, kuriais vėliau jie bando vadovautis.

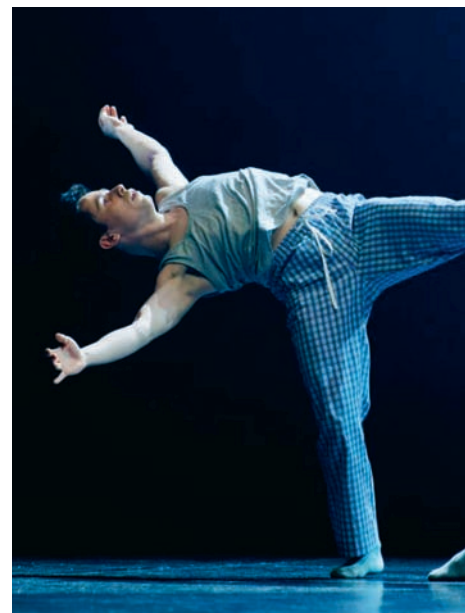
Vilties spindulėlis

Įdomiai gvildinama ir mirties tema, kuri žiauriame šeimos negandų ir karo nualintame pasaulyje visada budi greta. Tragiškai žūsta berniukų Motina ir mergaitė Kiškio Lūpa, miršta Močiutė. Močiutę mirties akivaizdoje pasitinka jau mirusios artimos sielos ir linksmai, be verkšlenimų ir net su tam tikru humoru bei ironija palydi laiptais aukštyn prie Amžinybės durų. Laiptinėje ant palangių išdėlioti gėlių vazonai virsta artimųjų kapais, kuriuos iš pradžių su didele meile prižiūri Močiutė, o vėliau šias pareigas perima jos du anūkai. Tragiškai žuvusios Motinos amžinojo poilsio vieta įprasminama didele žaliuojančia palme.

Pabaigoje žemė iš vazono efektingai byra ant paklotos lovos, iškrenta kaukolė, kurią dvyniai kruopščiai nuvalo ir saugiai padeda į atminties lentyną.

Spektaklyje „Storas sąsiuvinis“ daug pasikartojančių smurto, neteisybės, prievartos scenų. Tačiau tai parodoma ne tiesiogiai realistiškai, o sąlygiškai, „įvilkus“ į tinkamą sceninę formą. Režisieriui J. Braziui pavyko surasti konceptualią režisūrinės kalbos raišką, kuri atskleidžia romane keliamas pagrindines temas ir idėjas. Daugelis žiūrovų po premjeros kalbėjo, kad spektaklis žiaurus, tamsus, be vilties. Tiesos šiuose žodžiuose tikrai yra daug. Tačiau kai kam spektaklis nuskambėjo ir kaip jaunų žmonių desperatiškas siekis išgyventi žiaurios karo, suirusios ir išblaškytos šeimos, neteisybės, praradimų sąlygomis. Šiame spektaklyje per pagrindinių personažų siužeto linijas parodoma, kaip vienus sunkumai palaužia, o kitus – užgrūdina. Tad mažas šviesos ir vilties spindulėlis išsibėbia, nes kiekvienas žmogus visada turi kad ir nedidelę galimybę pasirinkti, kuriuo keliu ir su kuo jam žengti į bauginančią ateities nežinomumą.

Scenos iš Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro šokio spektaklio „Sapnai ir kaktusai“: „Kaktusai“ (choreogr. A. Ekmanas), „Žagsulys“ ir „8m68“ (choreogr. R. E. E. E.)

„Sapnai ir kaktusai“ pasaulinių premijų

Naujasis Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro (KVMT) šokio spektaklis „Sapnai ir kaktusai“, pirmą kartą pastatytas Baltijos šalyse ir pristatytas kovo 17, 18 ir 31 d., pritraukė gausios ne tik lietuviškos, bet ir užsienietiškos publikos – šokio specialistų, gerbėjų ir kritikų auditorijos – dėmesį.

Violeta MILVYDIENĖ

Nuostabu! Įspūdinga! Originalu! Fantastiška!.. Šie ir panašūs susižavėjimo kupini epitetai pasklido Klaipėdos žvejų rūmų hole po matyto reginio, o šūksniai „Bravo!“ – KVMT veidaknygėje. Ir tai – visiškai priimtina, natūrali emocija euforijos apimtam žmogui.

Nesu vien paprasta žiūrovė. Kita vertus, nei profesionali kritikė, nei teatrologė.

Bet, norėdama išreikšti savitą nuomonę ar spontaniškai paklausta apie ją, dažniausiai elgiuosi santūriau. Kadangi dar ilgokai svarstau apie esmę, viską perkratau mintyse, analizuoju detales...

Procesas prasideda internetine „pažinti mi“ – susidomėjimu kūrinio premjera, pirminiu informacijos apie kūrėjus rinkimu, pateikto anonso studijavimu. Kai pristatytos koncepcijos virsta realijomis, išskyla dar daugiau (pa)samprotavimų ir klausimų, į kuriuos bandau atrasti bent kažkokius atsakymus.

Pažintis su choreografu

Naujosios kartos kūrėjas, švedų šokėjas ir choreografas (iš viešos informacijos, surastos nebaigtame „Vikipedijos“ puslapyje) Alexanderis Ekmanas, KVMT anonsuose pristatomas kaip pasaulinio garso įžymybė, prisipažinsiu, iki šiol nebuvo girdėtas.

Mums, daugiau teoriškai studijuojantiems šokio meno istoriją, labiau „pažįstami“ XX–XXI a. sandūroje kūrė (ir tebekuriantys), jau pelnę laurus ir išgarsėję pasaulio scenose choreografai – šiuolaikinio baletu atstovai Borisas Eifmanas, Matsas Ekas... Pradžioje kiek suklaidino panašių pavardžių sąskambis. Kita vienijanti ypatybė, kad M. Ekas, kaip ir A. Ekmanas, – švedų tautybės, taip pat dirbęs „Cullberg Ballet“, savo mamos Brigit Cullberg trupėje, be to, kurį laiką jai vadovavęs.

Susipažinus su kol kas dar neilgu A. Ekmano choreografinės kūrybos sąrašu

ogr. R. Bondara).

Martyno Aleksos nuotr.

„Kaktusai“ – šokėjų kartotės

(vos penki spektakliai), kitų duomenų statistika, aiškus vienas faktas: „Kaktusai“ („Cacti“) – populiariausias jo, save deklaruojančio šiuolaikinio šokio kūrėju (nors mūsų spaudoje įvardijamas kaip baleto pasaulio garsenybė), spektaklis. Pasaulinė premjera įvyko 2010 m. vasario 25 d. Hagos „Lucent Danstheater“ (NDT2, Nyderlandai), netrukus plačiai paplito geografiškai, gavo kelis apdovanojimus (Nyderlanduose ir Anglijoje) ir iki šiol – per 13 metų – buvo perstatytas maždaug 20 kartų.

Šokio spektaklis?

Ar pamatytą visumą galima traktuoti kaip šokio spektaklį? Na, nebent sąlyginai.

Pripažinkime, formatas – kiek neįprastas. Juk akivaizdu, kad stinga vientiso scenarijaus, bendros režisūrinės linijos, t. y. tradicinės spektaklio struktūros, o šokio stilistikos,

leksikos ir demonstruojamos technikos įvairovė labiau charakteringa koncertinei programai.

Taigi sukonstruotos choreografinės kompozicijos, skirtingos ne vien trukme, apimtimi, šokėjų skaičiumi, muzikos akompanimento ir atlikimo būdo pasirinkimu, primena jau tradiciniu tapusį KVMT projektą – miniatiūrų vakarą „Dėmesio! Baletas“.

Pradinis KVMT administracijos sumanymas, jei neapsirinku, – kelerius metus planuota (pradėta dar pandemijos ir karantino metu) strategija į teatrą pritraukti būtent spektaklį „Kaktusai“. Regis, nemažai į tai investuota – ir fiziškai, ir finansiškai.

Kiti du kūrybiniai darbai, teatro vadovės Laimos Vilimienės KVMT spaudos konferencijoje pavadinti vienaveiksmiais spektakliais (?), regis, buvo pasiūlyti kiek vėliau (imta repetuoti vasario pradžioje). Į konkretų klausimą, ar tai paties choreografo

Roberto Bondaros (Lenkija) iniciatyva, – atsakyta nebuvo. Mano požiūriu, minėtieji, sprendžiant iš galutinio rezultato, – dirbtinai prilipdyti ir tematiškai „pritempti“. Betgi labai norint galima pateisinti – sapnai juk būna įvairūs, tiesa?

Deja, šiame projekte eklektika būdinga ne tik choreografijai, bet ir muzikai – naudojami garso įrašai (Jackas Nitzsche, Michalas Jacaszekas, Amonas Tobinas, Andy's Steinas, Franzas Schubertas) derinami su styginių kvarteto muzikantų gyvai atliekamais Josepha Haydno ir Ludwigo van Beethoveno kūriniais.

Abi miniatiūros – kartotės

Anonsuose tarp istorinių faktų skelbiama: pasaulinės premjeros. Gi šiuo atveju tai – kartotės. ►

„Kaktusai“ (choreogr. A. Ekmanas).

Martyno Aleksos nuotr.

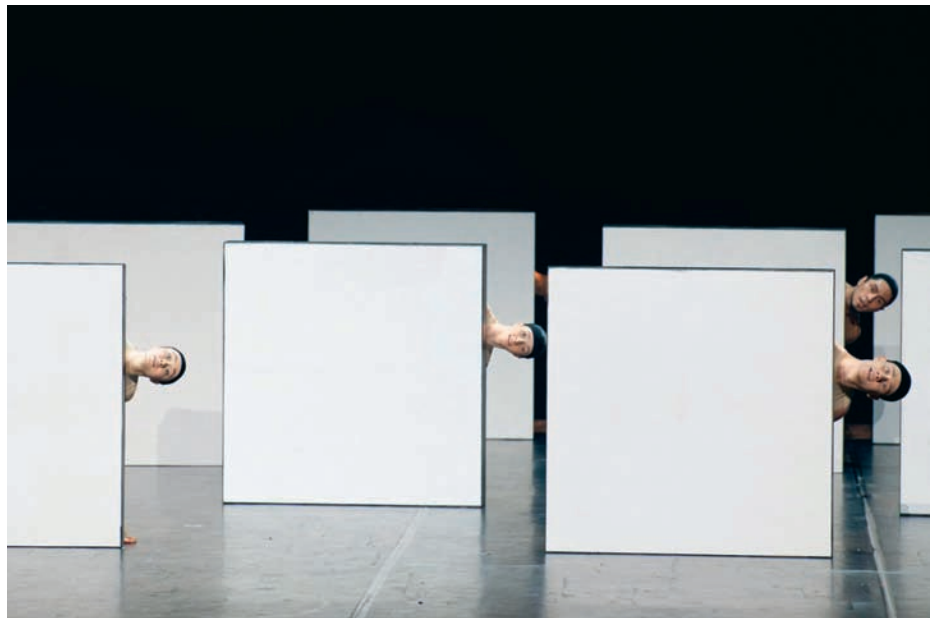
◀ R. Bondaros (choreografo asistentė – Evgeniia Meissner) vyriškas duetas „Žagsulys“ („Hiccup“) sukurtas dar 2015-aisiais Varšuvos Didžiajame teatre (Lenkijos nacionalinio baletų projekto „Kreacje 7“ dalis). Choreografija sumodeliuota nesudėtinga šiuolaikinio šokio technika

(aišku, ne ji čia svarbi). Šmaikščiai ir sąmojingai, tačiau saikingai – ne primygtinai, o gana dozuotai – į kūno plastikos elementus įpinamas nevalingas reiškinys, mokslininkų vadinamas reflukso simptomu. Pasirodo, žagsulys gali būti sukeltas daugybės centrinės ir periferinės nervų

sistemos sutrikimų, taip pat dėl sujaudintų ar pažeistų diafragmos nervų. Nelinkėčiau atliktėjams (kovo 18-osios vakarą šoko Yanas Malaki's ir Mykhailo Mordasovas) to patirti kasdienybėje, tad šią išoriškai patrauklią kompoziciją greičiau priskirčiau slogiam sapnui.

Kita R. Bondaros (beje, jis – ir režisierius, ir scenografas, ir kostiumų bei šviesų dailininkas) su KVMT baletu trupe pastatyta miniatiūra „8m68“ (tiesioginės pavadinimo traktuotės neradau) buvo pristatyta kaip pasaulinė premjera 2012-aisiais (irgi pavasarį, irgi Varšuvos Didžiajame teatre, irgi Lenkijos nacionalinio baletu projekte, tik „Kreacje 4“). Romantiškoje aplinkoje – baltų snaigių „piešiniuose“ – vaizduojamas penkių atlikėjų judėjimas: grupėje, kartu ir pavieniui, duetais ir solo. Vienos poros (Kirstin Ann Zahradnick ir Romanas Budko) choreografija grindžiama šiuolaikinio šokio leksika, o antrasis duetas (mačiau Oleksandrą Borodiną ir Romaną Semenenką) pastatytas remiantis šiuolaikinio baletu *pas*. Prioritetą skirčiau pastarajam – simpatiška ir estetiškai sudėlioti ▶

◀ modernaus duetinio baletu pakėlimai, apsukimai etc. Gilesnės prasmės pasigedau solistės (Daria Verovka) vaidmenyje. Smulkmena, šiek tiek rėžianti akį, – bordinis spalvos džemperiai, neatrodę nei sceniškai, nei patogiai (kostiumų dailininkai – Anna Lorenc ir R. Bondara).

Nepaisant paminėtų pozityvių ir negatyvių ypatybių, šių dviejų miniatiūrų pristatymas priminė patirtį, kai, atsidūrus populiariosios muzikos koncerte, pirmiausia stebi „apšildanti“ epizodą prieš pagrindinės grupės programą. Negalima atmesti ir tokios paskirties.

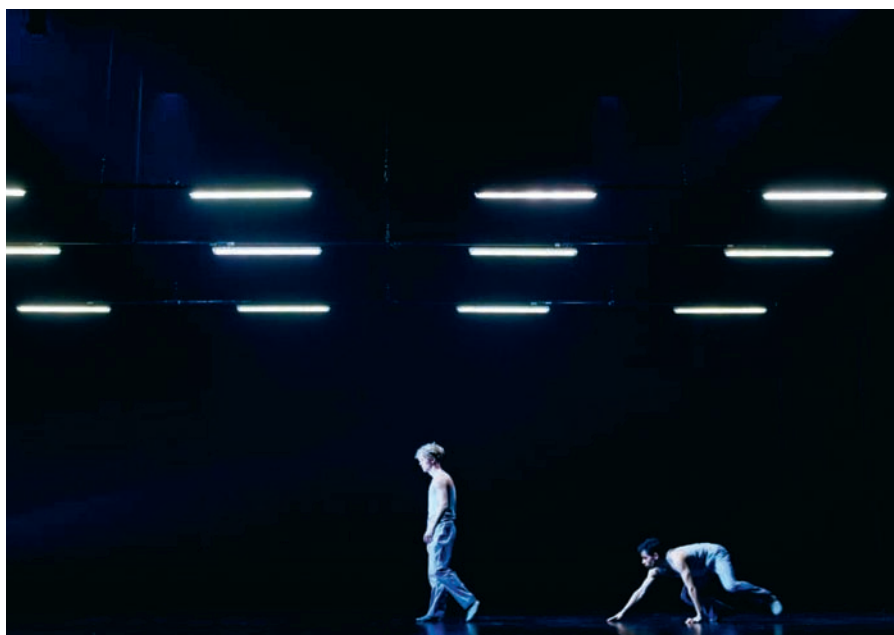
„Sapnų“ kulminacija?

Pirmąją „Kaktusų“ dalį idėjiškai vertinčiau kaip svarbiausią, pamatinę, kulminacinę. Ir būtent atitinkančią sapnų tematiką.

Bėgi, bėgi, bėgi... Bėgi vietoje, bėgi tamsoje... Staiga prabundi, šalto prakaito išpiltas, arba pajauti šiurpuliukus per nugarą... Kažką nerišliai kalbi... Arba šauki... Kažką rėki... Nors aplinkui – jau išaušę... O košmariškas sapnas tęsiasi... Arba regi žaismingą, saulės nutviekstą sapną, kuriame gausu spalvingos faunos ir floros...

Ir toliau, stebint vyksmą, neapleido *déjà vu* jausmas – nemigos, iš pašamonės kilusių nerimo simptomų, miego pertrūkių, pažįstamų fantasmagoriškų situacijų, nemalonių pojūčių ir malonių potyrių prisiminimai.

Akimirksniu pritraukia išpūdingas sceninis vaizdas, virtuiziškai subalansuoti momentai, kintantis šokėjų įvaizdis (juodi funkcionalūs kombinezonai palaipsniui „šviesėja“, apnuogindami įvairias kūno dalis). Į intensyvaus judėjimo fragmentus organiškai įterpti teatrališki niuansai. Svarbiausias variklis – ritmas. Platus leksikos spektras. Stilstika – daugiasklaidė, t. y.

„Žagsulys“ (choreogr. R. Bondara).

Martyno Aleksos nuotr.

dominuojančio stiliaus nėra. Tai klasikinio ir šiuolaikinio baleto bei šiuolaikinio šokio judesių, šuolių, kitų elementų, pozų etc. simbiozė, charakteringi ir pramoginiai (šou) elementai.

Apskritai palaipsniui formuojama nauja šokio samprata, tradicines nuostatas keičia novatoriškos tendencijos. Jau šio amžiaus pradžioje buvo pastebimos, o dabar ypač ryškėja sąsajos tarp šokio (ir baleto) rūšių, stilių bei formų – jie susiraizgę, susipynę tarpusavyje, priklausomi vienas nuo kito ir pan. Ryšys tampa toks glaudus, kad sudėtinga nustatyti ribas, pavyzdžiui, tarp šiuolaikinio baleto ir šiuolaikinio šokio leksikos ir (ar) technikos. Kartais linija – itin trapi arba beveik išnykusi, arba balansuojama ant plonytės ribos. Ar šį procesą įmanoma kontroliuoti? Nemanau.

Unikali dermė

Kur slypi kūrinio fenomenas? 16 KVMT baleto trupės artistų – O. Borodina, R. Budko, Anna Chekmarova, Seojung Yun, Ksenija Jermakova, Yuliia Kovalenko, Y. Malak'is, M. Mordasovas, Tymuras Orobchenka, Simonas Richardas Schuhas, R. Semenka, Iryna Suslo, Illia Temchenka, Brayanas Stevenas Valencia Sarmiento, D. Verovka, K. A. Zahradnick – A. Ekmano kūrinyje dirba koordinuotai, lyg puikiai sustyguotas šveicariško laikrodžio mechanizmas. Visi elementai ir detalės veikia tiksliai, vieningai, darniai, dinamiškai. Neprognozuojamai ir aktyviai, tarytum kompiuterio ekrane keičiasi kūnų rakursai, sinchroniškai „nardoma“ įvairiomis trajektorijomis.

Ryšų efektą neabejotinai suteikia ir stiprų vizualinį įspūdį lemia apšvietimas (šviesų dailininkas – Tomas Visseris). Apgalvotai ir sklandžiai klostosi šviestuvų „koridoriai“, pritraukia ir hipnotizuoja spindulių kaita. Unikali dermė! Ir neįtikėtina efektyvi taktika.

Žinoma, vien mechaniškai sudėliota ir automatiškai demonstruojama choreografija nepasiektų reikiamos psichologinės kondicijos, jeigu ne tie staigūs, netikėti sustojimai, skulptūriškos pauzės atsidūstant, kiti vaidybiniai intarpai, pripildyti šviesos, bendros tylos ar individualių emocinių impulsų. Charizmatiškos ir dažnai pasikartojančios kontrakcinės šoninės kūno

„bangelės“, raiški galvų, rankų ir vien tik riešų žaismė. Įdomu, nes nenuspėjama. Todėl nenuobodu.

Išskirtinai techniškas atlikimas – nuo, regis, paprasčiausios sėdėsenos ant baltų keturkampių pakylų (išties nemaža apkrova keliams, pėdoms, šlaunų raumenims) iki stebinančios pusiausvyros pozose po spartakietiško bėgimo ir (ar) atletiško šuolių. Idealus balansas. Visa tai atliekama iki maksimumo suspenduotoje judėjimo erdvėje. Ekstremalu!

27-ios kompozicijos minutės prabėgo akimirksniu, vienu įkvėpimu, tarsi nebegirdėtum savo alsavimo, širdies dūžių arba, atvirkiščiai, lyg kraujospūdis ar pulsas pakiltų į nebūtas aukštumas. Užburianti būseną, tikėtina, visai salei persidavusi nuo aistringos, fanatiškos, gaivališkos šokėjų raiškos, energetiškai skleidžiamų vibracijų. Jie tiesiog mėgaujasi!

Pagiriamieji žodžiai – pelnytai – ir choreografo asistentei Anai-Mariai Lucaciu, ir styginių kvartetui: Rasai Šimelionytei (I smuikas), Alinai Karinauskienei (II smuikas), Gintarui Stebuliauskui (altas), Matvejui Goldbergui (violončelė), harmoningai įsipynusiems į vyksmą – begriežiant drąsiai prajudėjusiems avanscena.

Reflektuojant finalą

Finalinėje dalyje į sceną nešami dideli vazonai su gigantiškais kaktusais. Tempas nuslūgsta, emocinė įtampa nuslopsta, prarandamas buvęs greitis. „Grynojo“ šokio nebėra, pakinta ir kostiumai – dominuoja kūno spalvos triko (scenografas ir kostiumų dailininkas – pats A. Ekmanas).

Galima pamanyti, kad pristigus kūno kalbos imama dangstytis simbolika, rekvizitais. Metafora – spygliuoti sukulentai gelia aštriai, tarsi kritikų „strėlės“? Hm... Dar vienas balastas – nugaišusios katės iškamšos įmetimas į sceną. Sarkazmas, ironija, kažkokia parodija ar paradoksų filosofija? Gili potekstė? Gal „smalsumas pražudė katę“? Toks humoras. Analogijų kyla ir kitokių...

Judama sulėtintai, flegmatiškai, ramiai statoma masyvi konstrukcija, vyrauja patetiška, egzaltuota nuotaika, tarsi netikėtai iš tamsos išnirus į šviesų, spalvotą rytdienos pasaulį – dar nepažįstamą arba realybėje neegzistuojantį, pasirodantį tik haliucinacijose arba įsivaizduojamame pomirtiniame gyvenime?..

Nesuvokiamai kontrastinga transformacija. Neįtaigi, nereali, pretenzingai ir groteskiškai pateikta aliuizija – lyg prabudime po narkozės (remiuosi tik savais keistais pojūčiais).

Į šią infantilizmą ir banalybę dvelkiančią aplinką kelioms minutėms įpinamas duetas (O. Borodina ir R. Semenka), kiek sušaržuotais judesiais perteikiant mintis, t. y. neverbališkai iliustruojant tekstą. Beje, anglų kalba (teksto autorius – Spenseris Theberge), sprendžiant iš vangios žiūrovų reakcijos, nebuvo tinkamas / teisingas pasirinkimas. Ir jaunuolių santykis būtų žavingas, jei ne konfliktas, lyg dirbtinai išprovokuotas ir išaugęs iki moterį žeminančio žodžio „kalė“ (tuometu salėje pasigirsta prislopintas juokas).

Ditirambai trupei

Sveikintinas baleto trupės produktyvumas, veržlumas ir ambicingumas. Be savų namų, nuolatinės vietos (kol teatras teberenovuojamas), neturėdami normalių darbo sąlygų, šokėjai, regis, nepraranda optimizmo, jaunatviško entuziazmo, drąsos ir pasitikėjimo. Jų energijos klodai atrodo neišsenkantys, techninis potencialas kaskart plečiasi ir auga.

Ryški kasdienio proceso disciplina, intensyvių repeticijų rezultatas – atrodo, šie atsidavę profesijai perfekcionistai yra nesustabdomi, dirba nenuilsdami, nuolat susitelkę ir jau pakeliui į tobulumą. Tiesiog pagirtinas lankstumas! Jiems sekasi laviruoti tarp įvairių stilių, jie pajėgūs ir pasirenge bet kokiems amplua, šokti tiek masuotėje, tiek duetuose ar solo.

Būtų idealu, išskyrus vienintelį kiek liūdinantį faktą – trupės šokėjų daugumą sudaro ne lietuviai, o Ukrainos piliečiai, beje, dar iki karo atvykę į Klaipėdą. Apmaudu, nes savo šalyje turime baleto ir šiuolaikinio šokio atlikėjus rengiančias M. K. Čiurlionio menų gimnaziją ir Lietuvos muzikos ir teatro akademiją.

Kad ir kaip būtų, jei anksčiau KVMT baleto trupė buvo vertinama už perspektyvumą, tai šiuokart atrodė jau išties brandi. Paastrinčiau trupės meno vadovo ir vyriausiojo choreografo Aurelijaus Liškausko išreikštomis mintimis apie atspirties tašką, kūrybinio proceso svarbą, itin „aukštą natą“. ►

„8m68“ (choreogr. R. Bondara).

◀ Kartu pridurčiau, kaip sukaupta asmeninė pedagoginė patirtis byloja, o ir profesinė nuojauta kužda, – viršukalnė dar nepasiekta. Nes... Iš tokio gero „molio“ (teatleidžia už šią paralelę atlikėjai) bepigū nulipdyti skulptūrą-šedevrą. Sėkmė garantuota. Ji tiesiog neišvengiama!

Ar šią „pasaulinę premjerą“ mūsų teatre galima laikyti jei ne pozityviu postūmiu,

iššūkiu, pažanga, tai kokybiška produkcija? Tikriausiai taip.

Kita vertus, vėl svajoju išsvysti naujos kūrybos nacionaline tematika pastatymą – kirba tokia viltis. Argi ne nonsensas – turime savų ir savitų stiprių choreografų, o kviečiame ir remiame užsieniečius, kiek perversdami jų darbus pasauliniame šokio kontekste?..

Dar viena intriga

Prisipažinsiu, suintrigavo perdėm skeptiškas A. Ekmano požiūris į kritikų, tarytum šie tik ir siektų sukelti sumaištį ar trintį. Štai, pristatydamas „Kaktusų“ koncepciją, choreografas režė tiesiai šviesiai: „Tie nesibaigiantys tauzalai apie meną-šmeną – štai apie ką visa tai. Mes tik norėjome pasi juokti iš tų, kurie mano esą truputį geresni už kitus.“

Jei anksčiau KVMT baleto trupė buvo vertinama už perspektyvumą, tai šiųkart atrodė jau išties brandi.

Galbūt naiviai tikiuosi, kad intelektualūs kritikai (teatrologai ir (ar) šiaip žurnalistai, kad ir kokios būtų jų kompetencijos šokio srityje), vertindami kūrinį, pasitelkia analizę, pateikia argumentus, galiausiai laikosi etikos kodekso, moralinių principų, neperžengia padoringos retorikos normų? Bent stengiasi būti objektyvūs?

Kažkas tai gali pavadinti subjektyviu provincijos sindromu. Manychiau, reakcija adekvati – tiesiog nepavyko ignoruoti nejučia užstrigusios choreografo frazės: „Nustojau skaityti recenzijas, paskui – į jas reaguoti, bet man iki šiol kelia abejonių ši žmonių sukurta sistema.“ Gi viskas daug paprasčiau: kūrėjai kuria, kritikai kritikuoja, ekspertai vertina.

Ne veltui akcentuoju šią savotišką avantiūrą – jei nuoširdžiai, atvirai, ilgokai svarsčiau: rašyti ar nerašyti („būti ar nebūti“)? Juolab kai nenori (o ir negali) būti kategoriškas savo teiginiais ir, kaip kiekvienas mąstantis, analizuojantis žmogus, esi kupinas dvejonų ir abejonių. O ne itin solidūs kūrėjo samprotavimai kritikos atžvilgiu, atvirkščiai, suteikė pretekstą išdėstyti individualias įžvalgas. Jis ir pats (beje, prieštarai teigdamas) tokį veiksmą paskatino: „Esu įsitikinęs, kad nėra vieno teisingo būdo – kiekvienas galime juos interpretuoti ir patirti kaip kam patinka.“

Taigi – nuspręsta – parašyta. Kaip dabar madinga sakyti, „galite praeiti pro šalį“, t. y. neskaityti. Arba parašyti savaip. Tai kiekvieno pasirinkimo teisė. Ir laisvė. Tokia dar kol kas egzistuoja.

Martyno Aleksos nuotr.

D. Kiesutė: norėtų s pamatytų juvelyri daiktuose, situacij

Juvelyrė D. Kiesutė per vernisazą Klaipėdos galerijoje.

Alekso Jukumo nuotr.

si, kad žmonės iką kasdieniuose ose, pokalbiuose

„Valgant rankoje laikomas šaukštas gali būti juvelyrika. Prie bato pado prikibusi guma gali būti juvelyrika“, – teigė jaunoji juvelyrė Deimantė Kiesutė, kurios personalinė paroda „Procese“ vasario 23 – kovo 25 d. eksponuota Klaipėdos galerijoje.

Rosana LUKAUSKAITĖ

D. Kiesutė (gim. 1999 m.) 2022 m. baigė Vilniaus dailės akademijos Telšių fakulteto metalo meno ir juvelyrikos studijų programą. Nuo 2020 m. pradėjo dalyvauti įvairiose jungtinėse parodose, emalio simpoziumuose, bienalėse. Mokėsi Talino dailės akademijoje (Estija) ir dalyvavo kūrybinėse dirbtuvėse užsienyje. 2023 m. sausį surengė pirmąją savo personalinę parodą Vilniuje. D. Kiesutė daugiausia kuria įkvėpta kasdienybės vaizdinių, patirčių, būsenų ir emocijų, jas analizuoja ir įkūnija per apčiuopiamas juvelyriskumo paieškas.

Šnekučiavomės apie naujausią parodą Klaipėdoje, juvelyriką, įkvėptą kasdienybės ir buities, FLUXUS judėjimo įtaką ir dalijimasi savo kūrybinio procesu.

Stiklo karoliukų žaidimas

– *Ką jums reikia juvelyrika ir kaip šis menas atsirado jūsų gyvenime?*

– Manau, kad savotiškas juvelyrikos suvokimas manyje atsirado labai organiškai. Dar būdama maždaug 10 metų išleisdavau savo visas santaupas „karoliukų parduotuvėje“. Ten nuėjusi gana atsakingai ir ilgai rinkdavausi, ko gi man reikės kokiam nors papuošalui. Galų gale išsirinkusi prašydavau, kad iš vitrinės pardavėja ištrauktų „6 daužto stiklo pilkus karoliukus“ (tada taip vadinosi, dabar – neįsivaizduoju). Būdavo, kad toje parduotuvėje apsilankydavau net 4 kartus per dieną. Apsikraudavau kalnais karoliukų, vielučių, kabliukų, kuriuos galbūt net ir dabar kažkur pas mamą sandėliuke rasčiau. Anuomet 7–8 val. ryto jau sėdėdavau savo miestelio turgelyje ir pardavinėdavau įvairius „papuošalus“. O dabar, praėjus šviesmečiams, šiuolaikinė juvelyrika man yra nesumeluotas pasakojimas, kasdienišku momentų, patirčių fikscija.

– *Kaip jūsų kūryba susijusi su kasdienybe ir buitimi?*

– Aš esu stebėtoja. Stebiu, kaip parduotuvėje žmonės į krepšius skirtingai susirikiuoja produktus. Stebiu, kaip aplinkiniai vieni su kitais bendrauja, kokią ryšį sukuria. Stebiu,

kaip aš pati jaučiuosi tam tikrose situacijose, kokią emociją ar mintį išsinešu iš tam tikrų vietų, kokius daiktus naudoju. Įdėmiai klausausi įvairių pasakojimų, prisiminimų, stengiuosi momentą užfiksuoti, užsirašyti, pasidomėti juo, o kai pavyksta tai išgvildinti į daugiau nei paviršutinišką pastebėjimą, įvelku tai į savo kūrybą.

Iš noro dalytis

– *Kaip kilo mintis surengti personalinę parodą „Procese“?*

– Mene mane ypač domina menininkų kūrybos procesai, kokios mintys, eskizai, technologiniai dalykai, emocijos vyravo kuriant ir kaip tai kito. Šis procesas dažnai užgožiamas rezultato, o man labai malonu tuo dalytis ir kalbėti apie tai. Todėl sugalvojau parodyti tris savo sukurtus projektus, kuriuos matė tik labai nedidelė Vilniaus dailės akademijos Telšių fakulteto bendruomenė. Šiuose darbuose labai aiškiai jaučiu ir matau savo mąstymo kitimą. Žiūrėdama į ankstyvesnius savo kūrinius, išvelgiu stiprią jaunatviško maksimalizmo ir žongliravimo skambiomis frazėmis fazę, to šiuo momentu jau atsisakyčiau. Taip pat išvelgiau problemą, kad daug darbų nugula niekam nematomuose akademijos sandėliukuose. Vieni dažniau išlenda į šviesą, kiti – rečiau. O man norisi dalytis tuo studijų procesu ir motyvuoti kitus pabaigus studijas nepaslėpti tų darbų, juos apgyvendinti įvairiose erdvėse. ►

D. Kiesutė. Objektas – butelis. 2020 m. Stiklas, plienas, plastikas, emalis. Fragmentai.

Alekso Jukumo nuotr.

Instaliacijos „Įrankiai menininkui“ fragmentai.

Deimantės Kiesutės nuotr.

D. Kiesutė. Įrankiai menininkui. Instaliacija. 2021 m. Ready-made, sidabras, plienas, dažai, popierius.

Parodos lankytoja D. Kiesutės instaliacijoje „Įrankiai menininkui“.

Alekso Jukumo nuotr.

◀ – *Skaičiau, kad kūrinys „Įrankiai menininkui“ bendradarbiavote su siuvėja. Kaip susiklostė ši partnerystė ir kaip tai paveikė galutinį rezultatą?*

– Ši partnerystė susiklostė labai paprastai. Mano pačios pasirinkta tema (tarpdisciplininis projektas) aiškiai rėmėsi dviejų specialybių bendradarbiavimu. Tarpdiscipliniškumas vertė ieškoti, už ko užsikabinti, kaip atrasti kitą discipliną ir kokią, kaip atrasti komunikacinius taškus ir panašiai. Galiausiai, lyg norėdama tikėti, kad artimoje aplinkoje bus lengviau, pasiūliau bendradarbiauti savo mamai, kurios viena iš specialybių – siuvėja. Taip vėliau lyg pakisdama sau koją. Galbūt iš noro padėti ji sutiko, tik problema buvo tai, kad išokau į tą laiką, kai jai laiko nebuvo. Todėl komunkuoti apie šį projektą darėsi sunku, tai vyko nenuosekliai, o galutinis terminas artėjo. Nepaisant to, kad galutinis variantas išėjo geras, žvelgdama į savo ir mamos bendradarbiavimą, sakiau, kad daugiau niekada

nebekursiu kartu su mama (*juokiasi*). Dabar jau taip nebemąstau. Nors ir nelaikau šio projekto tobulu tarpdisciplininio projekto pavyzdžiu, jo metu tokiais neįprastomis aplinkybėmis daug ko išmokau.

Provokuoja veikti

– *Kaip jūsų instaliacija „Įrankiai menininkui“ atspindi FLUXUS dievaitį Jurgį Mačiūną ir jo kūrybinę filosofiją?*

– Aš neabejojau siuvėjos kūrybiškumu, bet pasiūtos skirtingo dizaino kišenės, kurios buvo suformuotos iš siuvimo metu likusių atraizų ir prisiūtos prie skaidrios plėvelės pagrindo, mane šokiravo. Buvo galima sukurti įdomaus dizaino rūbų kolekciją. Duotybės suteikė beviltiškumo jausmą svarsčiau, ką gi aš dar galiu iš to padaryti. Supratau, kad tai jau meno kūriniai ir jie

turi *daryti* meną. Primontavau kišenės prie metalo lauže rastų ir restauruotų rankenų, parašiau naudojimosi instrukciją, į indą pripyliau dažų, sienas išklėjau popieriumi ir palikau žiūrovams. Instrukcijose viskas labai aišku – imti ir naudoti įrankius (taip sugadinant pirminius siuvėjos kūrinius). Kūrinys provokuoja žiūrovus veikti – tai apie atsitiktinumą, žaismingumą, linksmybę ir tokią mačiūnišką viziją įrodyti, kad mes visi galime būti kūrėjais.

– *Savo kūrinio „Ne(ė)rimas“ aprašyme pacitavote norvegų psichiatro Finno Skar-derudo teiginį, kad „šiuolaikiniam žmogui nerimas yra tapęs pagrindu po kojomis“. Kaip pati kovojate su nerimu ir ar kūryba padeda?*

– Manau, kad su nerimu nekovaju, priimu jį, imuosi tam tikrų veiksmų, siekdama nusiraminti, suprasti, iš kur jis gali kilti. Savo pastaraisiais darbais akcentuoju nėrimo vąšėliu procesą, kuris turi daugybę teigiamų

D. Kiesutės parodos „Procese“ ekspozicija Klaipėdos galerijoje.

Alekso Jukumo nuotr.

Šiuolaikinė juvelyrika man yra nesumeluotas pasakojimas, kasdieniškų momentų, patirčių fiksiacija.

savybių individo sveikatai. Pati labai dažnai neriu vašeliu, ir iš tiesų nėrimas ramina, atrodo, savoje aplinkoje tampa nėrimo vašeliu ir šio proceso teigiamo poveikimo propaguotoja (pastebiu, kad tai veikia).

– Kaip „Ne(ė)rimo“ savireflektyvi nėrimo būsenos patirtis tampa sudedamąja papuošalų kolekcijos dalimi?

– Kai pradėjau kurti „Ne(ė)rimą“, dar nežinojau, koks tai bus kūrinys, kaip atrodis rezultatas, tiesiog nėriau vašeliu, neprojektuodama į ateitį, ką turėčiau nunerti. Nėrimas vašeliu tapo tokiu veiksmu, kuris toje chaotiškoje nėrimo būsenoje man padėjo nusiraminti. Nunerta atkarpa tapo beobjektiškos nėrimo būsenos apčiuopiama medžiaga vėlesniems juvelyrikos objektams. Kūrinys nėra baigtinis – kurį laiką nėriau, tada nustojau ir vėl nėriau, tikiuosi pratęsti jį kažkada vėliau, su kitomis mintimis.

Paprasta ir paveiku

– Kūriniu „Objektas – Butelis“ sukūrėte tarsi odę kasdieniskam objektui – stikliniam buteliui. Kaip skirtingas medžiagos panaudojimas keičia butelio reikšmę ir ką tai reiškia performatyvumo požiūriu?

– Tuo metu, kai sukūriau šį darbą, prabėgomis skaičiau Erikos Fischer-Lichte knygą „Performatyvumo estetika“, todėl svarsčiau, ar stiklas gali būti performatyvus. Dabar išbraukčiau tą pompastišką žodį, bet tuomet tikėjau, kad, atskleisdama butelio medžiagiškumo skirtingą panaudojimą, galiu atskleisti butelio daugiasluoksniškumą, medžiagiškumo variacijoms kintant nuo atpažįstamo objekto iki stiklo dulkių ir galų gale garsiškumo.

– Kaip studijos Talino dailės akademijoje ir dalyvavimas kūrybinėse dirbtuvėse užsienyje paveikė jūsų požiūrį į juvelyriką?

Vernisažo akimirka.

Alekso Jukumo nuotr.

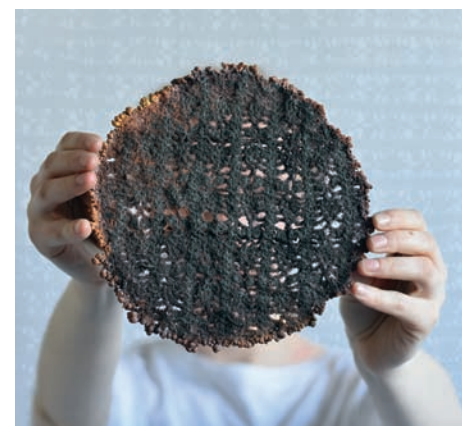
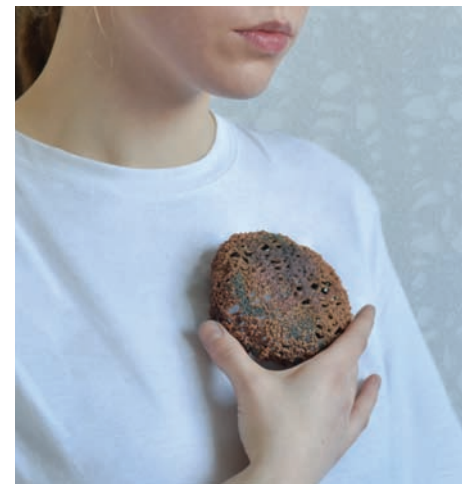
– Taline prisikvėpavau estų subtilios, *noir* (juodos), minimalistinės estetikos, kuri sužavėjo savo poveikumu. Jis, atrodo, pagrįstas paprastumu. Kiekviena išvyka keitė požiūrį į juvelyriką tiek materialiniu, tiek technologiniu, tiek minčių išlaisvėjimo aspektu.

– Kokie juvelyrikos ir ne tik jos autoritetai padarė jums didžiausią įtaką formuojantis kaip profesionaliai menininkei?

– Nežinau, ar prie šių menininkų klijuočiau autoriteto etiketę, bet mane ypač žavi Tedo Noteno kūryba, jo projektai, kad ir „Wanna Swap your Ring?“ ar „Chew Your Own Brooch“, taip pat Esther Heite, Julia Maria Kunap, Triin Kukk, Andy Warholas, Otto Künzli, Jacksonas Pollockas, Christo ir kiti.

– Kokią emociją ar įžvalgą norėtumėte, kad lankytojai išsineštų iš jūsų asmeninės parodos?

– Norėtusi, kad žmonės pamatytų juvelyriką kasdiniuose daiktuose, situacijose, pokalbiuose. Valgant rankoje laikomas šaukštas gali būti juvelyrika, prie bato pado prikibusis guma gali būti juvelyrika. Mūsų kasdieniai momentai, patirtys, būsenos, sutikti žmonės, daiktai turi savo kelionę, istoriją, kurią reikia tik užfiksuoti.

D. Kiesutės segės iš ciklo „Ne(ė)rimas“, 2022 m. Siūlai, varis, plienas. Justo Švelnio nuotr.

U. Jasenka: kiekviena s

Gaivus paveikslas. Rodos, keistas žodžių derinys apibūdinti įtaigų meną. Bet Klaipėdoje jau kelerius metus kurianti grafikė Urtė Jasenka pasirenka būtent tokį. Gal todėl, kad gaivios ir jos mintys – švarios, šviesios, be perdėtos kančios, destrukcijos. Pastarosios gyvenime ir taip pakanka, tad menininkė įsitikinusi: „Reikia atsakingai galvoti, ką paleidi į pasaulį, kokią idėją neši.“

Evelina ZENKUTĖ

Tarsi nebylus kinas

– Kultūros fabrike nuo vasario 8 d. iki gegužės 26 d. eksponuojama jūsų grafikos miniatiūrų paroda „Vieno paveikslo istorija“. Ta iš skiautelių po stiklu sudėliota mozaika – puiki postmodernių laikų metafora. Medijos, socialinis gyvenimas, menas, politika – viskas primena pradžios ir pabaigos neturintį koliažą. Realybė diktuoja ir grafikos formas?

– Medijos, politiniai, kultūriniai, pasauliniai veiksniai, įvykiai, asmeninės patirtys, supantys žmonės ar aplinka mus vienaip ar kitaip veikia, kartais net minko lyg molio gabaliukus. Natūralu, visa tai turi įtakos gyvenimui ir kūrybai. Būtina domėtis, aktyviai veikti, reflektuoti svarbius įvykius, sykiu išlikti budriems. Asmeniškai man norisi nerti gilyn, esminių, pamatinių temų, žmogaus egzistencijos link, atsakinėti į tuos laiko nepaliečiamus, amžinus klausimus. ►

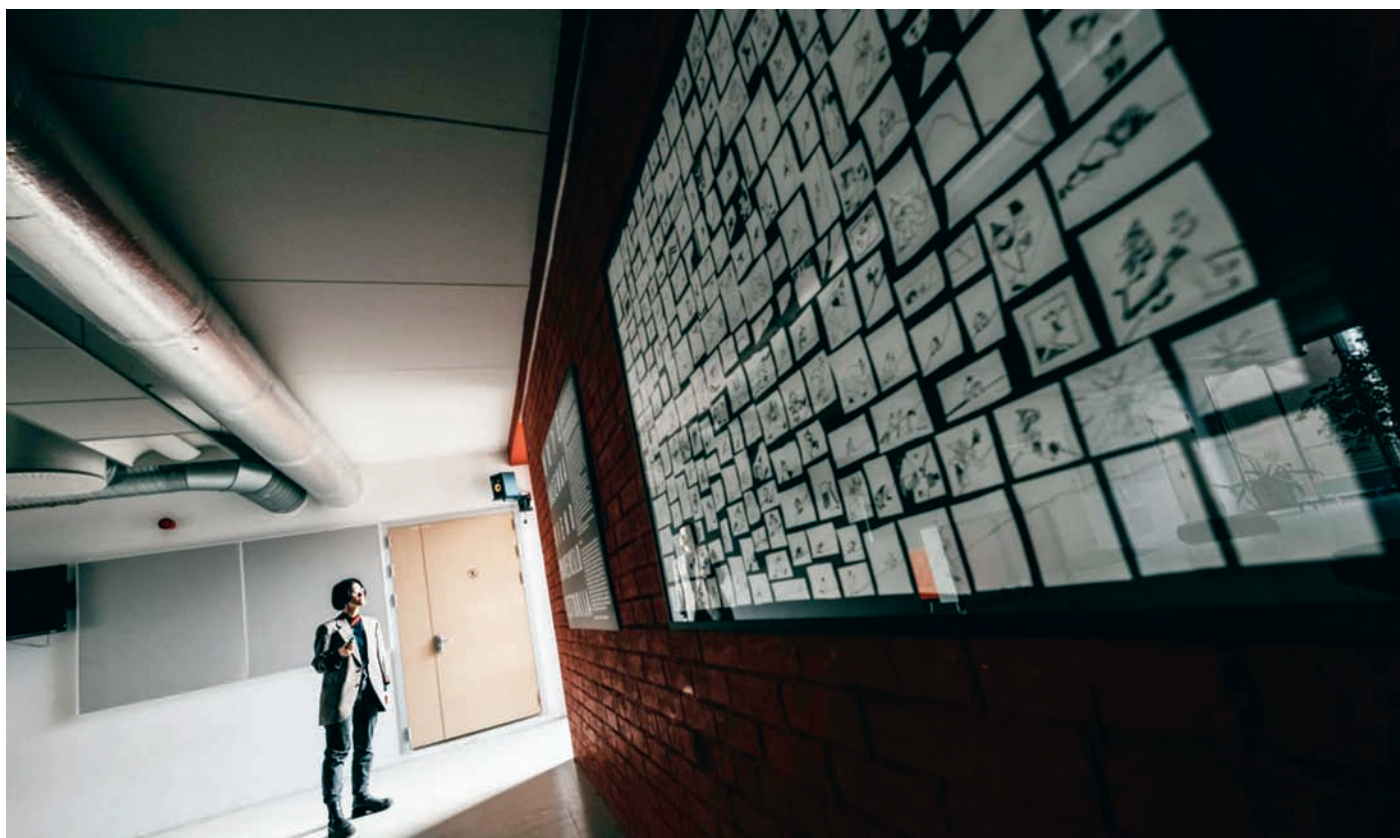
U. Jasenka kuria apie tai, kas jai atrodo svarbu, aktualu, jautru ir reikalinga. Taip gimsta į socialines temas, nū

as kūrinys – lyg sėkla

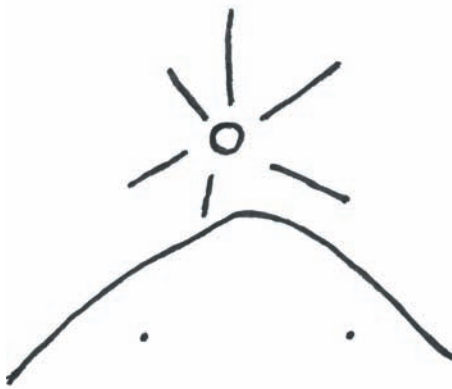

nas, nūdienos aktualijas orientuoti jos darbai.

Domo Rimeikos nuotr.

Kultūros fabrike eksponuojama U. Jasenos „Vieno paveikslų istorija“ neprimeta konkrečių situacijų ar įvykių; paveikslų žiūrovai gali patirti lyg abstrakciją, nel

ijq, nebylų kino filmų ar tarpusavyje komunikuojančias animacijos kadruotes.

Domo Rimeikos nuotr.

◀ – *Parodos pavadinime įrašytas žodis „istorija“, o ir vienas šalia kito sugulę nedideli piešiniai jungiasi, kad ir pertrūkstančia, tačiau, kad ir kaip būtų, linija. Jums svarbi fabula? Kartais atrodo, kad šiame suskaidytame pasaulyje primiršome pasakojimo grožį.*

– Iš istorijų susideda visas mūsų pasaulis, gyvenimai. Dabar pagalvoju, kai kažko labai bijau, tarkime, imtis kokio nors veiksmo, save padrašinu keliomis mintimis. Pirmiausia maštau: jei ir nepasiseks, pasitvirtins labiausiai gąsdinęs scenarijus, liksiu nesuprasta, atmesta, atstumta, bent turėsiu istoriją, kuri priklausys tik man, bus ką prisiminti, iš ko pasimokyti, ką pasakoti senatvėje. Geriau turėti istoriją nei išvis nieko. Tokią akimirką dar suvokiu, kad gyvenimas toks trapus, viskas baigiasi, juk kažkada ir

aš mirsiu, tad kodėl neišdrįsus, kodėl bijoti gyventi? Nuo vaikystės buvo įdomu klausytis pasakojimų, pačiai juos atrasti ir savais būdais perteikti kitiems. Smagu suprasti, kad niekas nepasikeitė. Kiekvienas naujas darbas, kūrinys, piešinys, kuriamas ciklas perteikia vis naują, man svarbią istoriją. Taip ir ši paroda.

– *Gal turite instrukciją, koku kampu ją interpretuoti?*

– Man labai patinka pavadinimas „Vieno paveikslas istorija“. Manau, jį galima suprasti keliais būdais. Miniatiūrose vaizduojamas konkretus, metaforiškas motyvas – į kalną kopiantis žmogus. Pasakoju būtent šio personažo istoriją, kalbu apie jo kelionę per gyvenimą, vidinį pasaulį ar tiesiog užsibrėžtus, išsikeltus tikslus – taigi proce-

sus. Nusprendžiau neprimesti konkrečių situacijų, įvykių, norėjau, kad paveikslą žiūrovai patirtų lyg abstrakciją, nebylų kino filmą, kad stebėtojams liktų pakankamai erdvės kurti savo istorijas, prielaidas, jie piešinius skaitytų kaip knygą. Miniatiūros tarpusavyje komunikuoja ir primena animaciją, kadruotes. Tai gyvenimo fragmentai. Kaip ir sakote, viskas jungiasi, kad ir pertrūkstančia linija, bet jungiasi! Beje, menamą personažą kartais galime išvysti ne tik kopiantį į viršūnę, bet ir jau esantį aukštybėse. Jis vaikšto ant lyno, taip kurdamas trapią, grožio ir laikinumo kupiną atmosferą.

Atgiję kūriniai

– *Ir paveikslai tokie? Nykstantys blyksniai?*

– Jie kaip daiktai ar objektai gyvena atskirą, autentišką gyvenimą – patys kuria savo istoriją, savo kelionę. Kiekvienas konkrečiai šį paveikslą sudarantis paveikslėlis yra nežymiai rankų ir laiko nugludintas, kiek sulinkęs, aplamdytas, galiausiai visi kartu jie sukuria netikėtą ir gyvą reljefą, kuris su kiekviena diena kinta. Miniatiūros po truputį riečiasi, popierius gelsta, rėmas sensta, manau, ims skilinėti. Visai kaip mes, mūsų kūnai. Kiekvienas šioje kelionėje išgyventas smūgis ar švelnus žiūrovo žvilgsnis drauge kurs šią unikalią vieno paveikslas istoriją. Vieno paveikslas istorija = vieno žmogaus istorija.

– *Štai sakote „išgyventas smūgis“. Tai, kas rėmuose ar po stiklu, jaučia?*

– Kiekvienas daiktas, o juo labiau paveikslas yra gyvas, neša savo idėją, svorį ar lengvumą, skleidžia energiją, istoriją. Turėjau net kelias to paties ciklo parodas, per kurias vienas paveikslas vis nukrisdavo, jį kažkas užkliudydavo, užkabindavo. Kartais atrodė, kad pats nori subyrėti. Tiesa, tame paveiksle pavaizduotas palūžusio, daug skausmo patyrusio vyro veidas, viską savyje talpinančios jo akys. Gal ne be reikalo šis darbas krisdavo, stiklas duždavo, nuo smūgio rėmai linkdavo, piešinio popierius nuo šukių plyšdavo. Ši situacija mane paskatino maštyti apie daiktų esybę, jų keliones, energiją. Ar paveikslas gyvas? Kas kuria jo istoriją? O kaip likę daiktai, pastatai, jų erdvės?

U. Jasenos kūriniai galima aptikti keliuose viešose uostamiesčio erdvėse, jos darbai nugulę ant įvairių daiktų, puošia drabužius.

Palikdavo grynuolius

– *Be galo įdomus parodos „Vieno paveikslo istorija“ gimimas. Jame figūruoja ir jūsų vyras, ir, rodos, išnykti jau pasmerktas buvęs piešinukas?*

– Dėka savo vyro Armino susidomėjau ne-tobulu, mažyčiu piešinio formatu. Iš tiesų, anksčiau nepavykusius darbus susinervinusi sudraskydavau ir išmesdavau. Manau, taip elgiausi vedama aiškaus žinojimo, kas yra geras, veiksmingas, skambantis, harmo-ningas, įtaigus, gaivus ir kalbus kūrinys. Norėjau, kad egzistuo-tų tik tie grynuoliai. Pamenu, sykį Arminas užklupo mane beplėšančią darbų. Tuomet jis tiesiog ramiai prisėdo šalia ir apžiūrėjęs skutelius švelniai pasakė: šitas nuostabus, pasiliksiu. Ir iš tikrųjų. Ilgą laiką tą popieriuką nešiojo piniginėje, kartais vis ištraukdavo man parodyti, kad tebesaugo ir brangina.

Man patinka ši mintis – iš gyvenimo drąsiai imkime ir dosniai duokime. Tuomet viskas tikrai bus gerai.

Ši situacija tapo esminiu atspirties tašku naujoms idėjoms. Žinoma, asmeninis kokybės suvokimas, žinojimas, kas yra gerai, o kas ne, niekur nedingo. Pasikeitė tik kūrybinio proceso principas. Nepavykusius piešinius ėmiau dėti į šoną arba sąmoningai išplėšti, kaupiti jų patinkančius fragmentus kaip medžiagą ateities darbams. Taip pat ėmiau iškarpyti likusius švarius popieriaus plotus. Suvokiau galinti juos panaudo-ti – piešti eskizus, užsirašyti mintis. Taip pamažu realybėje pritaikiau šį man pačiai netikėtą formatą.

– *Ir tai davė vaisių.*

– Tiesa, idėjos realizuojamos ne iš karto. Reikia daug laiko ir kantrybės atrasti ir sujungti sukauptą, gal iš pirmo žvilgsnio visai nesusijusią, tarpusavyje, rodos, nesiklijuojančią informaciją, veiksmus. Ir štai! Po daugiau nei ketverių metų ieškojimų ir atradimų vasario pradžioje pristačiau savo pirmąją grafikos miniatiūrų parodą.

Džiaugiuosi, kad šiandien jau esu gana gerai įvaldžiusi ir išlavinusi ranką (žinoma, tobulėjimui ribų nėra). Rodos, galiu lengvai perteikti norimą istoriją, jausmą, idėjas. Keista, bet ir dabar pradėjusi naują piešinių nuo pirmų linijų žinau – bus arba ne.

Veda ir pilietinė pareiga

– *Jūsų grafikos darbų centre – žmogus, parodos neretai skatina atidžiau pažvelgti į įvairias nūdienos aktualijas. Štai ekspozicija „Moteris yra ragana“ kalba apie moterį, pagrindinė parodos „Psyche“ tema – psichiniai sutrikimai, savo kūryba prisidedate ir prie paramos nuo karo kenčiančiai Ukrainai. Ar šis socialumas prigimtinis, ar labiau su žmogus branda, platesniu akiračiu, didesnėmis atsakomybėmis susijęs reiškinys?*

– Kuriu apie tai, kas man tuo metu atrodo svarbu, aktualu, jautru ir reikalinga. Temos ateina iš pajautimo, paties gyvenimo, labai natūraliai. Tarkime, grafikos darbų ciklas „Moteris yra ragana“ gimė, kai supratau, kad jau nesu vaikas, o tvirtai įžengiau į suaugusio žmogaus, moters pasaulį. Natūraliai kilo klausimų, kas ta moteris, kokia jos reikšmė, pozicija, vieta po saule. Be galo mėgstu pasakų pasaulį, mane visada domino ir žavėjo įvairių tautų mitologija, pastaruosius metus ypač daug dėmesio skyriau baltams, lietuvių liaudies sakmėms ir pasakoms, tad atsakymų ėmiau ieškoti ten. Mane patraukė mistifikuotas moters įvaizdis (laumės, laumės raganos, deivės), kuris susijęs su Marijos Gimbutienės iškelta Motinos Deivės teorija. Senosios Europos deivės, skirtingai nei indoeuropietiška, patriarchalinės kultūros panteone, nebuvo žmonos, mylimosios ar dukterys. Jos užėmė motinų, karalienių, ponių, valdytojų pozicijas. Egzistavo ir vyriškieji dievai, bet tik kaip antrinės, bevardės figūros. Iškeltos idėjos verčia permąstyti daugybę dalykų apie moters gyvenimą, būti, raišką, jos svarbą, jėgą, laisvę ir ypatingą vaidmenį pasaulyje. Šiame grafikos darbų cikle analizavau būtent šį, indoeuropiečių ir krikščionybės nepalietą baltišką deivės ar laumės raganos pasaulį, jos kosmologiją, nagrinėjau laukinės moters prigimtį, gilinausi į ritualus, prasmių persmelktą buitį, feminizmą. Ir visa tai – pasitelkiant lietuvių liaudies mitologiją, sakmes.

VIZITINĖ KORTELĖ

Urtė Jasenka gimė 1993 m. 1998–2007 m. lankė Vilniaus chorinio dainavimo mokyklą „Liepaitės“. 2008–2009 m. mokėsi Vilniaus J. Vienažinskio dailės mokykloje. 2013 m. baigė Nacionalinę M. K. Čiurlionio menų mokyklą (Dailės skyrius, tapybos specialybė, dėstytojas Vidmantas Jusionis). 2014 m. Norvegijoje įgijo muzikos, vokalo specialybę. Nuo 2009 m. U. Jasenka aktyviai kuria ir organizuoja kolektyvines bei personalines parodas ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje – Norvegijoje, Vokietijoje, Italijoje. Šiuo metu gyvena ir kuria Klaipėdoje.

Kiek save pamenu, vis norėdavau ir, žinoma, tebenoriu pakovoti už silpnesnį, nesuprastą, atstumtą, sužeistą žmogų, jį už-tarti ir apginti. Man svarbu gerumas, teisybė, siekiu atkreipti dėmesį į esamas problemas ir bandyti jas kažkaip spręsti. Todėl, kai gaunu pasiūlymą kurti man reikšmingomis temomis (pvz., psichiniai sutrikimai), ar štai prasidėjus karui Ukrainoje, nedvejodama imuosi darbų. Turbūt tai prigimtinis bruožas, bet sykiu – pi-lietinė pareiga. Esame vieni už kitus atsakingi. Esame vieni kitų „problemos“. Jei galime, jei yra proga, turime vienas kitam padėti.

Leisti būti unikalia

– *Stabtelėkime prie feminizmo. Kodėl nemaža dalis žmonių (tarp jų ir daug moterų) šį judėjimą mato kaip blogį? Juntama panieka, ironija.*

– Žmonės bijo nežinomybės, perversmų, ki-tokio mąstymo, idėjų, neištirtų zonų. Nemo-kame klausytis ir išgirsti, priimti, leisti būti, gyvuoti kitokiai nuomonei, judėjimui, todėl kyla ginčų. Juk gali būti visokių nuomonių, svarbu nepiršti ir šurkščiai neįrodinėti savo. Kiekvienas galime pasirinkti. Žmonės mėgsta perspausti, iškraipyti. Šiuo atve-ju – feminizmo esmę. Juk ji jokiais būdais nepaneigia vyrų. Moterys gali būti stiprios ir nepriklausomos, o vyrai – jautrūs ir silpni. Džiaugiuosi, kad įvairiomis formomis mo-terys pradėjo kovoti už savo teises, drąsiai reikštis, kalbėti, įgauna visavertį vaidmenį visuomenėje. Manau, bėgant laikui įsivyras pusiausvyra. ►

◀ – *Domitės archetipiniu raganos įvaizdžiu, mūsų kultūros moteriškumo kodais. Ar dabartinėse moteryse dar išvelgiate tą pirmą pradžią raganos, deivės, laumės įvaizdinį? Kokia, jūsų akimis, yra šiuolaikinė ragana? Kartais atrodo, kad nemažai merginų labiau primena produktą nei unikalias būtybes.*

– Iš tiesų, šiandien autentiškumo maža, moterys ar vyrai bando tilpti į tam tikrus grožio standartus, pamiršta save, savo norus, ignoruoja kylančias mintis ir jausmus. Galvoju, gal net sau neleidžia pamąstyti, kaip iš tiesų jie norėtų atrodyti, kas jiems gražu, kas juos išpildytų. Juk jau neva pateiktos taisyklės, standartai, madų formulės, tendencijos, vadinasi, belieka akiai klausyti ir vykdyti? Tikrai, kartais žmonės labiau primena produktus nei unikalias būtybes, bet į ateitį žvelgiu pozityviai. Standartai po truputį griūva, požiūris plečiasi, mes sveikstame.

Kokia yra šiuolaikinė ragana? Moteris, gebanti komunikuoti su pačia savimi, leidžianti būti tuo, kas yra, grynuolė. Ji laisva, kūrybiška, drąši, natūrali ir autentiška moteris.

Siekis – šviesa

– *Prieš metus Ukrainoje prasidėjęs karas nemažai žmonių privertė iš naujo apmąstyti meno sąvoką. Ne vienas kultūros lauko atstovas pareiškė suvokęs, kokia tokiomis situacijomis bergždžia, pralaiminčia prieš realybę, bejėge tampa kūryba. Ir jums kilo dvejonių? Gal priešingai?*

– Nė akimirks nesuabejojau kūrybos prasme ir galia. Kaip tik dar aiškiau supratau jos reikšmę, menininko užduotį ir paskirtį šiame pasaulyje. Prasidėjęs karui savo specialybę stengiausi panaudoti kaip įrankį įvairiai pagalbai teikti: finansinės paramos rinkimas, nemokami dailės užsiėmimai ar pamokos iš karo zonos į Lietuvą atvykusiems ukrainiečių vaikams, vestos ir tebedamos laišku rašymo dirbtuvės kariams (šiuos laiškus, padedami paramos fondo „1K“ įkūrėjų, gauna Ukrainos kovotojai).

– *Ištis, nemažai visuomenininkų pabrėžia ne tik siunčiamos ekipuotės, ginklų ar pinigų svarbą, bet ir dvasią keliančius dalykus – atviruką, piešinį, fotografiją.*

– Ši tragedija, kova tarp gėrio ir blogio paskatino norėti ir būti dar geresniu žmogumi. Menas, kūryba, net pats kūrybos procesas man lyg geriausias draugas, saugi, guodžianti ir padedanti susidoroti su sunkumais užuovėja. Norėčiau, kad mano kūriniai neštų šviesą, meilę, tikėjimą, viltį, švelnumą, įkvėpimą, apgaubtų nusiminusį, nesuprastą, nusivylusį žmogų ir tam tikru požiūriu palengvintų kančią. Kiekvienas kūrinys yra lyg sėkla, kuri sudygsta. Reikia atsakingai galvoti, ką paleidi į pasaulį, kokią idėją neši. Viskas yra gyva ir viskas veikia. Esu tikra.

Grafika – šventa

– *Jūsų kūryba tokia intymi, norisi ją priartinti prie kūno, kasdienės aplinkos, ekspozicinėse erdvėse apžiūrėti iš labai arti. Visa tai kažkur kitoje horizonto pusėje, priešinga fine art ir meno dėl meno sąvokoms. Tai sąmoningas pasirinkimas?*

– Daug eksperimentuoju, išbandau įvairias grafikos formas, technikas, panaudojimo būdus. Man brangūs visi darbai – nesvarbu, ar tai prestižinėje galerijoje pristatyta grafikos darbų paroda, ar mėgstamoje kavinėje išpieštos lubos, sienos (kavinė „Ateik Ateik“, kavos skrudinimo namai „Musangas“). Džiaugiuosi kiekvienu atspausdu piešiniu ant rūbo, atvirukais, lipdukais ar kavos pakuotėmis tapusiais kūriniams. Visa tai man brangu. Kuriu su meile, žinau, ką ir kodėl darau. Jokio darbo nenuvertinu ir neiškeliu į aukštumas.

Tiesa, labai atsakingai žiūrių į pasiūlymus, projektus. Man svarbu teisingos, prasmingos, geros ir gražios idėjos, žmonės, su kuriais dirbu. Jaučiuosi atsakinga už tai, ką paleidžiu gyventi į pasaulį, kokias mintis ir jausmus savo darbais sukelsiu žmonėms. Prisipažinsiu, labai saugau savo kuriamą grafiką pasaulį. Man jis – brangus ir šventas. Aš kaip mama vilkė – glūboju savo vaikus, jais rūpinuosi, ginu, drąsiai ir užtikrintai vedu į pasaulį.

– *Ar dažnai susiduriate su meno skirstymu į aukštąjį ir ne tokį aukštą? Kur tarp elitiškumo ir funkcionalumo, tarp prestižo ir komerciškumo esate jūs?*

– Manau, komercija nėra neigiamas dalykas. Tereikia pusiausvyros ir, žinoma, jokiais

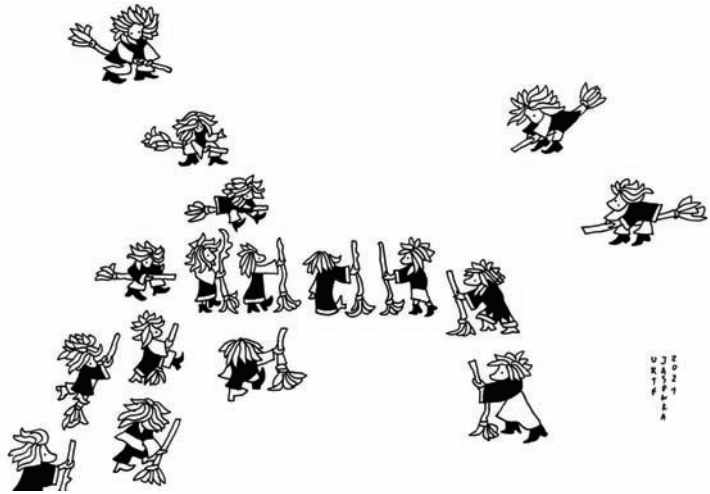
būdais neparsiduoti. Dažnai menininkai pastatomi į labai nemalonią padėtį. Tarsi noras užsidirbti ir padoriai gyventi yra kažkas labai bloga. Kiekvienam reikia nusipirkti pavalgyti, turėti stogą virš galvos, šiltą lovą. O dėl to meno skirstymo... Viskas priklauso nuo stebinčių, jį patiriančių žmonių suvokimo, mąstymo, išsilavinimo, skonio. Vienam kažkoks meninis darbas labai patinka, kitam jis – prasčiausias pasaulyje. Svarbiausia, ką pats manai apie savo kūrinių, tiki juo ar ne, geras jis tau ar nelabai. Kai atsakysi į šiuos klausimus, joks žmogus tavęs nesugebės palaužti, sumenkinti ar apibrėžti.

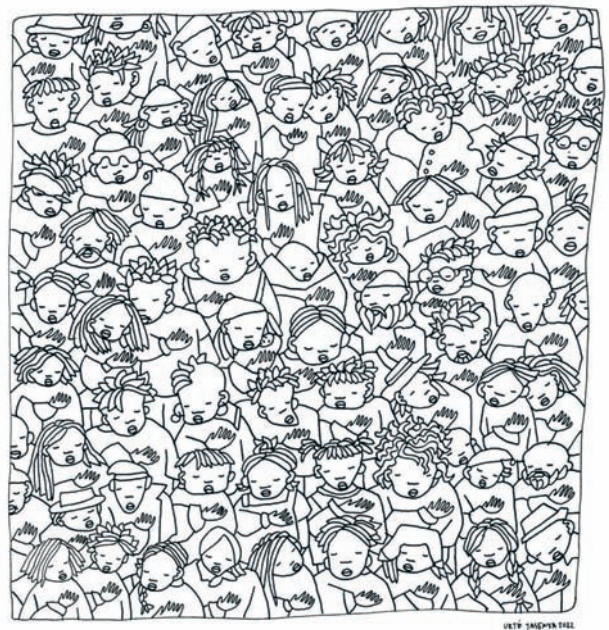
Nebijoti gyventi

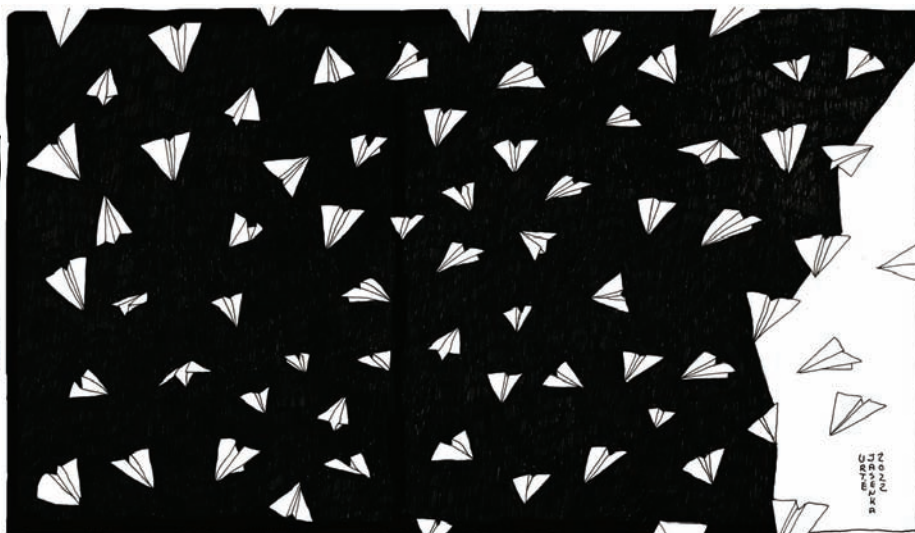
– *Tiek genai, tiek margas meno ir kūrybos inkubatorius, kuriame augote, ko gero, neleido sudvejoti didžiojo kelio pasirinkimu. Gal atsakėte sau į klausimą, kaip prigimtiniai gabumai, šeimininė aplinka, spalvingos patirtys, eksperimentai išsikristalizavo į charakteringą, unikalų braižą pasižymincią grafiką?*

– Jokia paslaptis, pagrindą po kojomis sukuria žmogaus vaikystė. Užaugau muzikantų, menininkų šeimoje. Taip, mano tėtis Antanas Jasenka – kompozitorius, dailininkas, mama Eglė Švelnytė – pianistė, mokytoja. Mūsų namai buvo pilni meno ir kūrybos, juose skambėjo daug ir įvairios muzikos, abu tėvai mane, sesę ir brolių labai mylėjo, stengėsi, kad laiką leistume kuo įdomiau. Tikrai nebuvo turtuoliai, tačiau mūsų kultūriniais, emociniais ir fizineis poreikiais pasirūpino kuo puikiausiai.

Pamenu, eidavome į teatrą, stebėdavome spektaklių repeticijose dirbantį tėtį, vėliau jis parodydavo užkuliusius, visada supažindindavo su menininkais, kuriems po pasirodymų galėdavome paspausti rankas. Tai patirdama galvojau, kad vieną dieną ir aš tapsiu nepaprasta kūrėja. Visi kartu vaikščiodavome į koncertus, parodas, eidavome valgyti bandelių ir gerti kakavos. Namuose tėvai leisdavo reikštis kūrybiškai – žaisti, piešti, lipdyti. Prisimenu, mama skaitydavo knygas, tėtis prieš miegą dramatiškai sekdamas pasakas, piešdamas linksmus personažus, kurie atrodė daugiau nei įspūdingai, kartu žiūrėdavome įvairius filmus, animaciją. Mano vaikystė buvo graži, turtinga ir spalvinga. ►

◀ Natūralu, šie veiksniai atsispindi mano gyvenime ir vienaip ar kitaip pasireiškia kūryboje, grafinėje raiškoje.

– *Turbūt niekas neleis sudvejoti – visi žavimės talentingomis, išsilavinusiomis, protingomis asmenybėmis. Ar ne vienu talentu pasižymintys žmonės suvokia, kaip gausiai jie apdovanoti? Vertina tai? Kaip jūs priimate krūvą jums suteiktų duotybių?*

– Esu įsitikinusi – kiekvienas žmogus yra apdovanotas. Nebūtina koncentruotis tik į muziką, dainavimą ar piešimą. Gal kažkas yra geras draugas, ruošia skaniausią pasulyje kavą arba skatina kitus siekti savo svajonių? Manau, mūsų uždavinys yra pastebėti, rasti mums skirtas dovanas, jas išpakuoti ir vėl padovanoti pasauliui. O kodėl pasižymi-

me vienu ar kitu gebėjimu, niekas nesužinos. Gal tai genai, gal vaikystėje suformuota šeimos, aplinkos, įvairių įvykių pasekmė, gal Dievo dovana? Žinau viena, esu be galo dėkinga, nes galiu kiekvieną dieną kurti ir iš to gyventi.

– *Kada nors susimąstėte, kodėl vieni turi daug, o kitiems smarkiai pagailėta. Ar atsakėte sau į klausimą, kaip su tuo pasaulio teisingumu, balansu, sėkme?*

– Turbūt reikia kuo mažiau dairytis į kito daržą. Viskas prasideda nuo mūsų mąstymo, požiūrio, nusiteikimo. Svarbu netapti auka, priešingai, reikėtų užimti tvirtą boso poziciją. Juk esame savo gyvenimo kalviai. Patys formuojame realybę, tad susikurkime ją tokią, apie kokią svajojame. Tikrai nėra lengva, reikia daug dirbti, investuoti į jėgų, laiko, bet, prisiekiu, – įmanoma! Nebijokime gyventi, išdrįskime visatos prašyti dovanų, svajonių išsipildymo. Pasitikėkime savimi ir savo jėgomis. Kiekvienas esame vertas meilės ir gražaus, laimingo, visaverčio gyvenimo. Man patinka ši mintis – iš gyvenimo drąsiai imkime ir dosniai duokime. Tuomet viskas tikrai bus gerai.

Priimti, ne keisti

– *Rasti save pavyksta ne visiems. Daug žmonių blaškosi, užsiima nemiela veikla. Egzistuoja toks metodas. Jei nori gyventi puikiai, prisimink, kas teikė džiaugsmą vaikystėje, ko gero, ten tavo kelias. Vadinasi, jūs tikrai laiminga? Ar profesija dar ne viskas?*

– Aš labai laiminga. Kūryba mane įžemina, suteikia gyvenimo prasmę, bet jokia būdu neleidžiu apleisti kitų sričių. Mėgstama veikla, šeima, draugystė, laikas ir dėmesys sau – tai labai svarbūs gyvenimo komponentai, kurie leidžia jaustis laimingam, saugiam, visaverčiui. Aš ne išimtis. Kartais pagalvoju, kad visi tie dalykai – lyg keturios kėdės kojos, jei viena lūžta – nebegalime sėdėti. Gyvenimas neapsiriboja tik viena sritimi, manau, reikia puoselėti visas.

– *O gyvenamoji vieta? Palietėte didįjį ir mažesnę meną. Kaip su didžiaisiais ir mažaisiais miestais? Ar visada didesnis – didingesnis? Prieš kelerius metus atskraustėte į Klaipėdą.* ▶

◀ *Kažkas pasakytų, kad šis miestas tinka dirbti ramų darbą, susitupėti, bet ne realizuoti kūrybinius užmojus.*

– Dideli, milžiniški miestai man patinka taip pat kaip maži miestukai, kaimeliai ar vienkieniai. Galėčiau gyventi ir vienuose, ir kituose. Kurti Klaipėdoje – gera, patogiu ir ramu, bet įgyvendinti tam tikras idėjas, patirti visavertį kultūrinį gyvenimą tikrai nėra taip paprasta, gal net neįmanoma. Atrodo, šis miestas iš žmogaus daugiau ima, nei gali duoti, todėl susidaro vakuumas. Šiandien Klaipėda man patinka

tokia, kokia yra. Priimu ją ir net nebandau keisti. Džiaugiuosi jos pranašumais, nuostabia gamta, kompaktiškumu, o to, ko trūksta, randu ir pasisemiu keliaudama po kitus miestus ar šalis. Neapsiribojau tik Klaipėda.

– *Ir pabaigai grįžkime į pradžią. Vieno paveikslo istorija uostamiestyje tebekuriamą. Kokių dėlionės dalių jūsų pasakojimui dar trūksta?*

– Kad nieko jam netrūksta. Šiuo metu reikia tik pasirūpinti tolesnėmis jo kelionėmis.

U. Jasenka. Art Ukraine.

Žaismingoje, o kartais labai rimtoje U. Jasenkos grafikoje susipina komiksų, cirko, pasakų, mitologijos, japoniški, gamtos motyvai.

Keturių naujų filmų apžvalga

Pastaruoju metu kino teatruose pasirodė keturi nauji filmai, kuriuos dėl vienu ar kitų priežasčių verta pamatyti arba ne.

Andrius RAMANAUSKAS

„Tár“ – su C. Blanchett

Amerikiečių aktoriaus, scenarijų autoriaus ir režisieriaus Williamo Toddo Fieldo filmas „Tár“ („Tár“, 2022 m.) yra trečiasis jo projektas po 16 metų. Debiutinis jo ilgametražis „Miegamajame“ (2001) kritikų buvo laikomas vienu geriausių metų filmų ir nominuotas penkiems „Oskarams“, o antrasis filmas „Maži vaikai“ (2006) su Kate Winslet – trims.

Taigi apie „Tár“. Siužetas: Lidija Tar (akt. Cate Blanchett) yra akademinės muzikos pasaulio ikona. Be nesuskaičiuojamos gausybės kitų pasiekimų, ji yra Berlyno filharmonijos orkestro pagrindinė dirigentė. Pasiekusi pavydėtiną karjerą, apie kurią daugelis galėtų tik pasvajoti, garsi dirigentė ir kompozitorė ne tik muzikuoja, bet ir manipuliuoja aplinkiniais. Be to, Lidija ruošiasi išleisti savo memuarų knygą, tuo pačiu metu derindama darbą su šeima. Ji taip pat pasiryžusi imtis vieno svarbiausių savo iššūkių – gyvai įrašyti Gustavo Mahlerio Penktąją simfoniją. Tačiau aplinkybės, kurių net valdinga maestro negali kontroliuoti, pamažu griauna susikurtą neįveikiamą Lidijos įvaizdį. Atsiskleidžia jos praeities paslaptys ir nuodėmės. Valdinga jos prigimtis

pirmą kartą verčią ją susimastyti, kas nutiks, jei gyvenimas nuvers Lidiją nuo pjedestalo?

Nieko neišmanau apie akademinės muzikos pasaulį, bet po peržiūros iškilo jausmas, kad jis perteiktas tikroviškai. Taip tikroviškai, kad po filmo bandžiau susirasti informacijos internete apie pagrindinę veikėją Lidiją Tar ir atradau, jog tai tik filmui sukurtas fiktyvus personažas, nors kino teatre atrodė, kad žiūriu tikrą biografinį filmą. Ir iš daugybės komentarų supratau, jog toli gražu man ne vienam taip atrodė.

Istorija filme vystosi lėtai ir pradžioje net sunku nuspėti, kur link visa tai nuves. Daug ilgų scenų su intelektualiais dialogais. Juose paliečiama daugybė jautrių meno pasaulio temų, kalbama apie internetinę kultūrą, kuri veikia vadovaudamasi minios mentalitetu ir mąsto poliarizuotais kraštutinumais. Ar menas turėtų būti šlovinamas, jei menininkas gyveno amoraliai? Ar vis dėlto menas nepraranda savo galios vien dėl to, kad menininkas buvo *šiknius* gyvenime?

Vėliau filmas tampa asmeniškėmis. Istorija stebi veikėjos piktnaudžiavimą valdžia, galios naudojimą asmeniniuose ir profesiniuose santykiuose, nors ir neatima iš jos žmogiškumo. Filmą palieka žiūrovams spręsti, ar palaikyti heroję. Apibendrinant – filmą į priekį stumia C. Blanchett vaidyba. Čia nieko daug nevyksta, nors vienu metu atrodė, kad istorija gali nueiti psichologinio trilerio keliu, bet ten nenuklydo. Lėtai epizodais perteikiamas sudėtingas moters portretas. Kūrinys pagardintas šiek tiek eklektiškais intelektualiais prieskoniais apie šiuolaikinę kultūrą.

Gyveno kartą Oto...

Režisieriaus Marco Forsterio juosta „Gyveno kartą Oto“ („A Man Called Otto“, 2022 m.) primena apie svarbiausią dalyką gyvenime – gyventi. ►

Kadras iš filmo „Tár“ (rež. W. T. Fieldas, 2022).

Kadras iš filmo „Gyveno kartą Oto“ (rež. M. Forsteris, 2022).

Kadras iš filmo „Banginis“ (rež. D. Aronofsky's, 2022).

◀ Siužetas: Oto (akt. Tomas Hanksas) yra ką tik į pensiją išėjęs niurzglis, gyvenantis priemiesčio name. Oto – beveik neabejotinai pats pedantiškiausias žmogus, kokį kada nors galima sutikti. Jis taisyklių ir tvarkos žmogus, kiekvieną rytą apeinantis savo kvartalą ir prižiūrintis tvarką savo gatvėje. Jis turi tvirtus principus ir mažai kantrybės kitų klaidoms. Nepataisomas bambeklis. Žmonės mano, kad jis rūstus, o jis pats – kad jį supa vien idiotai. Tačiau netekęs žmonos Oto vis dėlto pasiduoda – nebenori gyventi ir ketina nusižudyti. Bet tie patys „idiotai“, anot jo, nemokantys elementarių gyvenimo taisyklių, vis jį sunervina ir atideda jo savižudybę. Vieną rytą jo pasaulį sudrebina nauji kaimynai, nesugebantys pastatyti automobilio. Jauna šeima, dvi triukšmingos jų dukros. Tarp jų užsimezga iš pradžių sunki, bet vėliau širdį glostanti draugystė, padedanti kiekvienam iš naujo įvertinti savo išankstinius įsitikinimus.

Žiūrėdamas filmą, visą laiką jaučiausi, lyg jau esu jį matęs, ir žiūrėdamas jau žinojau, kaip maždaug viskas baigsis. Filmas yra Fredriko Backmano romano „Gyveno kartą Uvė“ ekranizacija. Ir tai nebe pirma ekranizacija. 2015 m. švedų režisierius Hannesas Holmas pastatė filmą tuo pačiu pavadinimu, rodytą ir gerai įvertintą žiūrovų „Scano-ramoje“. Jaučiausi šiek tiek apgautas, nes mačiau originalią versiją. Bet yra ir mano kaltės, kad prieš žiūrėdamas neskaičiau aprašymo. Bet buvo įdomu palyginti, kaip du režisieriai, turėdami tą pačią medžiagą, sukuria savo versijas.

Nors lyginti nelabai buvo ką. Daugelis scenų nufilmuotos identišškai, šiek tiek dialogų pakeista, taikantis į amerikietišką auditoriją, dar pridėtas vienas naujas personažas. Ir nieko netikėto. Europietiška versija atrodo šiek tiek geresnė. Holivudo variantas, kaip dažnai būna tokiais atvejais, yra labiau sudramatintas ir pasaldintas. Tai „feel good“ kategorijos filmas, nors ir su

liūdna pabaiga. Nieko netikėto čia nerasite, bet tai nereiškia, kad nepatirsite malonumo. Vis dėlto, jei yra galimybė, rekomenduočiau pažiūrėti švedų versiją.

Prieštaringas „Banginis“

Režisieriaus Darreno Aronofsky'o dramos „Banginis“ („The Whale“, 2022 m.) pasaulinė premjera įvyko 79-ajame tarptautiniame Venecijos kino festivalyje, kur sulaukė šešių minučių trukmės atsistojusios salės ovacijų. Kritikų pasirinkimo apdovanojimuose aktorius Brendanas Fraseris už pagrindinį Čarlio vaidmenį pelnė geriausio aktoriaus apdovanojimą. „Šis filmas yra apie meilę. Apie šviesos radimą tamsioje vietoje“, – sakė B. Fraseris savo padėkos kalboje. Beje, už šį vaidmenį jis šiemet gavo ir „Oskarą“.

Siužetas: atsiskyrėlis, liguistai nutukęs anglų kalbos mokytojas Čarlis (akt. B. Fraseris) nuotoliniu būdu veda esė rašymo kursą. Nedrįsdamas pasirodyti savo studentams, jis nuolat laiko išjungęs kompiuterio kamerą. Jį depresija tiesiog graužia iš vidaus. Čarliu rūpinasi slaugytoja ir vienintelė jo draugė Liza. Ši nuolat ragina jį apsilankyti ligoninėje dėl jam gresiančio širdies nepakankamumo, tačiau mokytojas, linkęs nusižudyti persivalgant, nuolat atsisako.

Čarlį taip pat reguliariai aplanko Naujojo gyvenimo bažnyčios misionierius Tomas. Jis per tikėjimą bando jam padėti ištrūkti iš depresijos. Bet Čarliui labiau rūpi, kaip atkurti nutrūkusį ryšį su savo paaugle dukra. Jis pasiūlo dukrai visus savo sukauptus pinigus mainais už kartu praleistą laiką be motinos žinios. Dukra sutinka, bet tik su sąlyga, jei tėvas parašys jos mokyklai esė už ją. Čarlis sutinka, nes vis dėlto tai jam paskutinė galimybė išpirkti savo praeities kaltes. Prieš mirtį jis nori bent vieną kartą savo gyvenime pasielgti teisingai.

Pastatytas pagal teatro pjesę, „Banginis“ yra vienas tamsiausių ir „nepatogiausių“ pastarojo meto filmų. Jame nemažai „nepatogių“ scenų ir atšiauriai žvelgiama į pagrindinį personažą. Atvirai rodomos persivalgymo scenos daugelį žiūrovų privers nusisukti nuo ekrano. Tai emociškai slegianti istorija, kuri dar ilgai bus vertinama prieštaringai. Žiūrint manye nuolat kovojo dvi emocijos. Empatija pagrindiniam veikėjui dažnai maišėsi su gailėsčiu. O gailėstis dažnai nėra

ta emocija, kurią siekia paskleisti jautrių istorijų režisieriai.

Jeigu gero filmo kriterijus – kad žiūrovai neliktų abejingi ir jautų stiprias emocijas, tai „Banginis“ įvykdo visus savo pažadus su kaupu. Tačiau tai nereiškia, kad visi bus patenkinti tuo, ką matė. Kai esi tokioje tamsioje teritorijoje, į kuria nukelia šis filmas, nebelineka vietos racionalumui ir vilčiai. Čia esi įstumtas į pilką zoną, kur teisingą sprendimą priimti beveik neįmanoma.

S. Spielbergo „Fabelmanai“

Naujausias režisieriaus Steveno Spielbergo filmas „Fabelmanai“ („The Fabelmans“, 2022 m.) – pusiau autobiografinis pasakojimas apie berniuką, pakerėtą kino magijos.

Siužetas: Semis Fabelmanas dažnai kraustosi iš miesto į miestą kartu su visa savo žydų šeima paskui tėvą, kai tik šis gauna geresnį darbą. Kartą, sužavėtas pirmojo apsilankymo kino teatre, jaunasis Semis susidomi kinu. Skatinamas savo rūpestingos motinos, Semis atranda nenugalimą aistrą

namie kurti filmus mėgėjiška kamera. Vėliau berniuko kūrybiniai projektai tampa vis ambicingesni. Jis stengiasi savo kamera įamžinti kiekvieną šeimos susibūrimą. Tačiau, iš karto nenutuokdamas, jis nufilmuoja šeimos paslaptį, kurios atskleidimas pakeis berniuko gyvenimo suvokimą ir paveiks jo kūrybą visiems laikams. Pamažu augdamas ir tobulėdamas, vaikas tvirtai įsitikina, kad kinas jam – vienintelė ir nepamainoma priemonė, ieškant tiesos apie aplinkinius ir save patį. Jam tenka patikėti objektyvo galia ir siekti savo svajonės tapti didžiu istorijų pasakotoju kine.

Septyniems „Oskarams“ nominuota juosta „Fabelmanai“ – tai asmeniškiausias Holivudo grandio S. Spielbergo darbas. Nors beveik visi personažų vardai filme išgalvoti, režisierius iš esmės čia rodo paties istorijas iš vaikystės ir paauglystės. Su didžiule aistra ir nostalgija praėjusiam laikui jis pasakoja apie savo asmenybės formavimosi pradžią. Vienas iš filmo aktorių Sethas Rogenas pasakojo: „S. Spielbergas filmavimo aikštelėje dažnai būdavo emocionalus. Man tai buvo labai jaudinanti patirtis. Filmavimo metu jis dažnai verkdamas. Filmas labai tie-

siogiai paremtas jo gyvenimu. Kai jo klausdavau, ar tai, ką vaidiname, nutiko realiaame gyvenime, jis visada atsakydavo „taip“.“

Šeimyniniai ginčai, vaikystėje patirtų patyčių virtinė – S. Spielbergas savo naujausiame filme „Fabelmanai“ gvildena šiuos klausimus. Tai nuoširdus pasakojimas apie jo paties auklėjimą ir patirtį, kuri paskatino tapti režisieriumi, tokiu, kokį jį žinome šiandien.

Ši pažeidžiama kelionė atminties taku, kaip sakė pats S. Spielbergas, tam tikra tų žodžių prasme yra siekis susigrąžinti savo tėvus. Kadaise režisieriaus tėvai priekaištavo jam, kada jis pagaliau sukurs filmą apie juos, nes sūnus jaunystėje viską filmuodavo ir nepaleisdavo kameros iš rankų. Filmas – tarsi to pažado išpildymas. Čia gydamos senos žaizdos ir traumos bei su humoru prisimenami svarbiausi jaunystės momentai. Filmas baigiasi pagrindiniam personažui trumpam sutikus savo idealą – vesternų režisierių Johną Fordą, kurį įkūnijo pats Davidas Lynchas. Čia jis jaunajam kino entuziastui duoda efektingą patarimą apie kino kūrimą, kurio, panašu, S. Spielbergas paisė visą savo karjerą.

Kadras iš filmo „Fabelmanai“ (rež. S. Spielbergas, 2022).

A. Sumarokovas: bijau p... nes kai tik šis jausmas at... atsinaujina namų prara...

Pristatome Klaipėdos miesto savivaldybės 2022–2023 m. meno ir kultūros stipendijas gavusius šešis menininkus užsieniečius, iš kurių keturi – ukrainiečiai, viena menininkė iš Baltarusijos ir vienas menininkas iš Italijos. Stipendija užsienio kultūros ir meno kūrėjams 2022 m. papildė prieš tai buvusių dviejų Klaipėdos miesto savivaldybės stipendijų (individualią ir edukacinę stipendijas kultūros ir meno kūrėjams) sąrašą. Tokį sprendimą paskatino tragiški įvykiai Ukrainoje, siekiant sudaryti sąlygas ES ir trečiųjų šalių piliečiams laikinai apsigyventi ir kurti Klaipėdoje ir taip svariai prisidėti prie nacionalinės politikos, Rytų Europos valstybių piliečių integracijos į Europos kultūros ir meno lauką. Vienas iš Klaipėdos miesto stipendininkų – dramaturgas Artūras Sumarokovas (Ukraina, Chersonas).

Sondra SIMANA

Atskilęs durų gabalėlis

Pokalbis su A. Sumarokovu vyko feisbuko platformoje. Iš pradžių negalėjau priimti kvietimo draugauti, nes jo sekėjų skaičius siekė 5 000. Kai sekėjų skaičių sumažino, pasikalbėjome, nors galbūt tai labiau priminė psichoterapijos seansą, dėl ko jaučiu dėkingumą pašnekovui, nes po kelių ilgų pokalbių Artūras pasakė: „Ačiū, kad leidote išsikalbėti, nes kai kurias mintis savyje labai ilgai laikiau. Man palengvėjo. Aš ir sau prisipažinau, kad visus šiuos metus gyvenu autopiloto režimu. Nors darau tai, kas man patinka, bet bijau kurti planus, galvoti apie ateitį.

Ir negaliu apsimesti, kad man viskas gerai.“

Tiesą sakant, iš pradžių nedrįsau Artūrą S. priimti į draugus, nes ant jo feisbuko paskyros viršelio puikavosi kruvina galva iš siaubo filmo. Kai paklausiau, kodėl, atsakė, kad yra siaubo filmų gerbėjas. Tad supratau, kad jo mentalinėje sistemoje kruvinos galvos turi visai kitas konotacijas nei manojoje, mat mano siaubo filmų žiūrėjimas prasidėjo ir baigėsi S. Spielbergo „Nasrais“.

A. Sumarokovas rašyti pradėjo 2017 m., kai Chersone įsitraukė į aktyvų pasipriešinimą prieš valdžios inspiruotą kino teatro „Illusion“ nugriovimą, jo vietoje turėjo išdygti naujas daugiabutis. Kino teatre veikė kino centras, kuris organizuodavo kino festivalius, o vieno festivalio metu lankėsi lietuvi – kino istorikė Sonata Žalneravičiūtė.

Chersoną Artūras S. paliko balandžio 13 d., trumpam apsistojo Lvove, o kovo

8 d. kirto Ukrainos ir Lenkijos sieną. Pasiėkė Lietuvą, nes turėjo fotografo Dariaus Vaičekausko kvietimą į rezidenciją Klaipėdoje. Kad pralauktų kelias savaites, apsistojo Vilkijoje pas savanorius, kuriuos susirado per internetinį tinklą „Stiprūs kartu“. O nuo 2022 m. gegužės iki spalio gyveno Klaipėdoje kaip reziduojantis dramaturgas.

Artūras S. aktyviai ištyrinėjo Klaipėdos miestą ir sukūrė savo gyvenime pirmąjį fotografijų ciklą „Durys“, kuriame užfiksavo įvairiose Klaipėdos vietose padėtą medinę durų atplaišą nuo savo buto Chersone. Kai išvažiudamas uždarinėjo buto duris, pamatė, kad atskilo medinių durų gabalėlis. Jį įsidėjo į kišenę ir panaudojo kaip atmintį atrakinantį simbolį Klaipėdoje darytose fotografijose. Ciklas buvo eksponuotas Ukrainoje grupinėse parodose.

Artūras S., reziduodamas Klaipėdoje, parašė pjesę „Memel – Dniepr“. Pjesė išversta į lietuvių kalbą, ja domisi režisierius Artūras Areima, planuojama surengti pjesės skaitymus.

Šiuo metu A. Sumarokovas reziduoja Helsinkyje, kur šalta, bet ramu.

Keliauja po Europą

Artūras: Buvau Chersono geležinkelio stotyje dieną prieš karą, stotyje viešpatavo totali tyla, niekas niekur nevažiuo. Supratau, kad išvykti reikėjo anksčiau. Iki kovo 1 d. Chersone vyravo panika, vyko mūšiai, prasidėjo okupacija. Niekas nebegalėjo išvykti, žalių koridorių nebuvo. Kaip ir Mariupolyje. Ieškodamas išėities, svarsčiau, važiuoti ar ne, nes sklandė informacija, kad išvažiuojantieji bus sprogdinami. Bet situacija blogėjo. ►

...prieraišumo prie vietos, ...teina, ...dimo skausmas

Suprantu, reikia ieškoti
nors kokių teigiamų da-
lykų, kurie padėtų kiek-
vieną dieną susitaikyti
su realybe.

Ukrainietis menininkas A. Sumarokovas, reziduodamas Klaipėdoje, sukūrė pjesę ir fotografijų ciklą.

Asmeninio archyvo nuotr.

◀ Chersone užsiiminėjau aktyvizmu, padėjau savo draugui Leonidui Ježurovui, kuris vadovavo „Illusion“ kino teatre veikusiam kultūros centrui, įsitraukiau į protestus prieš kino teatro nugriovimą. 2018–2019 m. kova už kino teatro išsaugojimą įgavo platų atgarsį. Nugriauti nespėjo, prasidėjo teismai ir pastatas buvo išaldytas. L. Ježurovo vadovaujamas kultūros centras iškeltas.

Gerai, kad įsijungiau į aktyvizmą, nes man tai padėjo pasitraukti iš Chersono. Iki tol buvau paprastas vadybininkas.

Pagal išsilavinimą esu filologas, baigiau Chersono nacionalinio technikos universiteto Filologijos fakultetą, studijavau ukrainiečių ir britų literatūrą. Mokiausi eksternu keliaudamas po Europą. Kelis mėnesius gyvenau pas dėdę Šveicarijoje, paskui Berlyne, Marselyje, Paryžiuje, kursavau tarp Belgijos, Danijos, Ispanijos. Keliavimas man padėjo giliau pažinti Europos kultūrą.

Chersone liko mano artimieji. Dešinysis miesto krantas, priklausantis Ukrainai, nuolat apšaudomas, kairysis – okupuotas. Mano giminės taip stipriai prisirišę prie namų, tad tapti karo pabėgėliais jiems neįsivaizduojama. Kai kalbuosi su jais, jaučiu, kad kažkas yra nutylima. Neseniai teta prasitarė, kad po poros savaitių, kai išvažiuau, manęs ieškojo nepažįstamas vyras, prisistatė bendraklasiu. Bet su bendraklasiais nebendravau, todėl man tai sukėlė įtarimą ir išgąsdino.

visas tekstas yra konstruojamas kaip nepatinkimų pasakotojų istorijos. Žiūrovai bandys susigaudyti, kieno tikrovė yra objektyvi, bet taip ir liks neaišku.

Sondra: O apie ką jūsų pjesė „Memel – Dniepr“, kurią parašėte Klaipėdoje?

Artūras: pjesėje „Memel – Dniepr“ pasakojama vienos šeimos istorija trijų karų – Pirmojo ir Antrojo pasaulinių bei dabartinio karo Ukrainoje – kontekste. Tačiau tai ne epinis kūrinys, atmosfera išlieka kamerinė. Pirmoji dalis: Pirmasis pasaulinis karas

Rusijoje (konkreto miesto nėra), antroji dalis: vokiečių okupuotoje Klaipėdoje 1939 m., trečioji dalis: veiksmas vyksta Chersone 2022 m. Pirmojoje dalyje pasakojama istorija apie pagrindinio herojaus močiutės susidūrimą su Rusijos kareivių žiaurumu, antrojoje dalyje – jos dukra susiduria su vokiečių kareivių žiaurumu Klaipėdoje ir trečiojoje dalyje – jos anūkas susiduria su rusų žiaurumu, ir ne tik kareivių, vaikas ir jo draugė žūsta, bandydami pasitraukti iš Chersono.

Plika tikrovė

Sondra: Kokiomis temomis rašote? Kodėl pradėjote rašyti?

Artūras: Pradėjau rašyti 2017 m. Mano pjesėse veikia originalūs personažai, kurie iškrenta iš standartinių rėmų. Smurtauotojas, save matantis kaip auką, košmarų kamuojami žmonės... Pagrindinės temos – seksualinis išnaudojimas, žmogaus tapatybės paieškos, sovietinių mąstymo ir elgesio štamų, kurie Ukrainoje jau buvo tapę absurdo pajuoka, sugrįžimas į tikrovę okupacijos metu.

Šiuo metu rašau mistinį trilerį – pjesę, bet ne apie karą. Net ir veiksmas vyksta ne Ukrainoje. Pagrindinė veikėja – pogimdyminį sindromą išgyvenanti moteris, kurią kamuoja keisti reginiai. Neaišku, kur realybė, kur iliuzija. Veikėja nebejaučia tikrovės. Veikėjos monologą pertraukinės jos vyras. Atsiskleis keli žiūros kampai, bet

Iš fotografijų ciklo „Dury“.

Pirmosios dalys siurrealistinės, paremtos istorine dokumentika, daug skaičiau apie Klaipėdos istoriją. Tai eksperimentinis tekstas, kurio tikslas parodyti, kad žmonės, nepriklausomai nuo laiko, nesikeičia, kad karas vyksta pagal tą patį Rusijos scenarijų. Pirmosios dvi dalys kraštutiniai siurrealistinės, trečiojoje dalyje istorija tampa maksimaliai dokumentiška, naudoju maždaug 97 proc. tikroviškų dialogų, tik pakeičiau kai kurias situacijas, sakyčiau, netgi sušvelniniu etiškumo sumetimais. Kai savo patirtį

paverti menu, suprantu, kad negali peržengti tam tikros etinės ribos. Nors šioje pjesėje sau leidau transgresiją, santykis su šiuo tekstu mane patį sekina.

Pirmojoje ir antrojoje dalyse galima aptikti juodojo humoro, mat Pirmasis ir Antrasis pasauliniai karai tapo tolima, net abstrakčia tikrove. Man tik reikėjo atmesti karų vaizdavimo šampus, aprašyti kitaip, nei įprasta rašyti apie karą. O trečiojoje dalyje – plika tikrovė, kurią pats patyriau, šią dalį rašyti sekėsi sunkiausiai.

Artūro Sumarokovo nuotr.

Kai bėgome iš Chersono, nežinojome, kaip baigsis. Totalus fatalizmas. Mano veikėjas nusprendžia evakuotis, nes okupuotoje šalyje gyventi neįmanoma. Jam ir jo merginai evakuacija baigiasi tragiškai. Juk lig šiol neaišku, kiek žmonių žuvo evakuodamiesi. Skaičių nėra.

Bekompromisė pjesė

Sondra: Kodėl nenorėjote savo veikėjų išgelbėti? Pavaizduoti, kas jiems nutinka emigracijoje? Ar jie žūsta herojiška mirtimi?

Artūras: Nenorėjau herojizuoti veikėjų. Tai paprasti žmonės, kurie norėjo išgyventi. Pagrindinis herojus prakeikia okupantus. Jo galvoje skamba monologas, ką jis norėjo pasakyti okupantams. Tie, kurie ėjo per blokpostus, stengėsi būti nematomi, maksimaliai ramūs. Kai mano veikėjo kūne jie pamato tatuiruotę, ją traktuoja kaip nacio ženklą. Ir kiek save bandysi įtikinti, kad tavęs nelies, – sunku tuo patikėti. Esi naxis, nes turi tatuiruotę, ir tave įmeta į rūsį.

Iš pradžių norėjau, kad veikėjas turėtų viltį. Visa pjesės logika pabaigoje susiveda į mintį, kad karo metu paprasti žmonės kenčia labiausiai.

Ši pjesė įgavo fatališką erdvės perteikimą, kai šansas išsigelbėti nuo tavęs visai nepriklauso. Tai bekompromisė pjesė. Man svarbu parodyti tuos, kurie žuvo nesėkmingos evakuacijos iš Chersono, Mariupolio metu... Nesėkmingos evakuacijos tema labai nepatogi, Ukrainoje tai tabu tema. 295 dienas Chersono okupacijos metu – nė vieno žalio koridoriaus pasitraukimui. Evakuacija tapo verslu. Autokolonų koordinatoriai moka okupantams, kad jie praleistų išvažiuoti, bet jokių garantijų niekas neduoda. Ši tema labai sunki. Todėl pjesės finalas koreliuoja su realybe.

Karas ir okupacija – visada apie bandymą išgyventi ir bandymą priimti realybę.

Pirmą karo savaitę aš ne visai sugebėjau patikėti tuo, kas vyksta. Nuo 2014 m. karas buvo lokalus, tačiau 2022 m. karas tapo visuotiniu. Aš labai nenorėjau išvažiuoti iš Chersono. Tačiau reikėjo tai padaryti, nes žinojau, kad bus tik blogiau.

Karas kaip egzistencinis siaubas apima visą pjesės „Memel – Dniepr“ tekstą.

Dabar lygiai metai, kaip palikau namus. Jūdečiau maždaug 1 000 mašinų kolonoje. ►

◀ Tai buvo mano trečias bandymas evakuotis. Pirmą kartą vairuotojas parašė, kad iš Chersono nerizikuos vežti žmonių. Antrą kartą, kai mūsų kolona anksti rytą pajudėjo, pranešė, kad tiltas užminuotas. Po savaitės trečioji evakuacija buvo chaotiška, paskutinę naktį perrinkau kelis kartus kuprinę. Norėjau paimti kai kuriuos man svarbius dalykus, pvz., Portugalijos žemėlapi, bet pagalvojau, kad jei kratys kuprinę, nežinosiu, ką atsakyti, kodėl tai turiu.

Mano kolegė, kuri jau buvo išvykusi, sakė, kad imčiau tik dokumentus, banko korteles ir ryšio techniką. Pasiėmiau mygtukinį „Nokia“ telefoną. Tai pasitvirtino, nes per šiuos emigracijos metus pakeičiau daug gyvenamųjų vietų. Bijau prisirišti prie vietos, bijau prieraišumo, nes kai tik šis jausmas ateina, atsinaujina namų praradimo skausmas. Kartais įsivaizduoju, kad grįžtu į Chersoną, bet nežinau, ar sugrįžimas įmanomas. Nors labai noriu namo. Bet nežinau, kas yra namai. Kažko labai svarbaus praradimas. Tai pasistengiau perteikti savo pjesėje. Dėl tokio pesimizmo tekstas tapo maksimaliai tamsus, tolimas heroizmui.

Aš realiai bijau, kad grįšiu namo ir nieko nepajusiu. Nieko.

Karas yra pats nenormaliausias dalykas, koks gali būti. Okupacijoje išgyvenau du su puse mėnesio, bet tai buvo patirtis, kokios nelinkėčiau niekam. Todėl mano normų pojūtis sulaužytas. Noriu grąžinti normas, bet suvokiu, kad to niekada nebebus. Ir kai grįšiu, nebebus taip, kaip buvo. Saugių namų niekada nebebus. Dabar namai man yra abstrakcija.

Plona linija

Sondra: Klaipėdoje matau žmones, kurie yra praradę namus, suprantu juos, ir suprantu, kad reikia gyventi, nes kitaip nebus.

Artūras: Persikėlimas gyventi į kitą vietą mane išderina maksimaliai, nemiegu kelias paras. Man padeda mėtų ir melisų arbata, žoles atradau gyvendamas Kijeve, okupacijoje, kai reikėjo sugebėti atrasti savyje ramybės tašką, kad išeitum į gatvę. Tabletėmis nepasitikiu, jos trumpalaikės.

Dabar mąstau apie tai, kad turiu pasiekti minimalų stabilumą, gal net imituoti stabilumą, kad nusiramčiau viduje. Turiu pakeisti fokusą. Kitaip nebeįmanoma. Ne-

begaliu eksploatuoti karo temas. Aš ir pats jau ne karo viduje. Labai plona linija tarp to, kuris kalba apie karą autentiškai, ir to, kuris karo temą eksploatuoja.

Okupacijoje save raminau, kad karas trumpam, nes gyvenome informacijos vakuume, bet kai esu Europoje, nesuprantu tų, kurie gali gauti informaciją ir žinoti, kas vyksta, bet gyvena mele.

Sondra: Sovietija labai gerai padirbėjo su kultūrine žmogaus sąmone. Propaganda taip praplovė žmonių smegenis, kad sukūrė paralelinę tikrovę, o rusai propagandą gamina jau daug šimtų metų.

Artūras: Manau, kad po karo rusų kultūros vartojimas Ukrainoje turėtų būti stipriai sumažintas. Nors pats daugelį metų buvau rusakalbis. Bet dabar, kai Europoje girdžiu sklandžią rusų kalbą, man sukyla labai nemalonus jausmas, nes negaliu nustatyti, kas prieš mane. Tai mane gana stipriai *triggerina*. Praėjusiais metais Lenkijoje išgirdau gryną rusų kalbą ir mano viduje viskas susispaudė, panorau nuo tų žmonių bėgti kuo toliau.

Suprantu, reikia ieškoti nors kokių teigiamų dalykų, kurie padėtų kiekvieną dieną susitaikyti su realybe.

Immanuelio Kanto katė

Ištrauka iš rašomo novelių romano

Kantą skaitant, man įdomiausia ne tai, kokios dienvartės laikėsi, kodėl nevedė, kaip gyveno. Bandžiau išsiaiškinti, kur slepiasi filosofinės minties pradžia, kokią įtaką padarė pietizmas, kurio veikiamas augo, kodėl užaugęs pasikeitė vardą, bet labiausiai – kaip tokios silpnos sveikatos vaikas išaugo į dvasios milžiną, kur slepiasi gyvybės ugnis. Rašau novelių romaną, bandau panagrinėti tam tikras atskiras temas, minčių užuomazgas. Gal viskas buvo visai kitaip? Gal tai tik spėlionės? O vis dėlto...

Nijolė KEPENIENĖ

Yra ir nėra

Ne, jis nesipriešino. Nuo šiol miegos atskirai. Vienas. Mirusių brolių lovoje. Kantriai ištylėjo beveik nenugalimą norą vaikiškai pravirkti ir reikalauti dėmesio. Eidama pro vaikų lovę, mama visada ją paglostydavo – taip norėjo, kad joje ilsėtųsi per dieną nusilaksčiusios vaikiškos kojos, grumstus, buožgalvius ir kitokias paslaptis iščiupinėję pirštai. Ir Emanuelis labai aiškiai jautė tą kažin kur iškeliavusių brolių smalsumą, suaugę jį jau būna sudėvėję.

Išskentėjo. Ir štai mama apvelka jį naktiniais marškiniiais, su kuriais jis truputį panašus į kunigą Šulčą, grėsmingu balsu skelbiantį iš sakyklos tiesą.

Iš čia, iš šitos vietos, jis viską mato kitaip.

Dabar langas, pridengtas nėriniais apkrautuota užuolaidėle, labai arti, ir Immanuelis labai aiškiai mato išsiuvinėtus angelus, metančius vienas į kitą mėlynas sniego gniūžtes. Tik dabar, gulint šioje lovoje, Emanueliui kyla mintis, kad tai visai ne angelai, o jo broliai. Mama dažnai užsisvajoja, žiūrėdama į tuos du siuvinėtus berniukus, ir tada vaikui atrodo, kad jį žvilgsniu juos vis tiek augina, išleidžia į mokyklą ir net kuria

anų dviejų žemiškus gyvenimus. Ir dar Emanueliui atrodo, kad jo broliai auga jame. Jis yra Emanuelis ir kartu jo broliai. Dabar, mirgant šiltai žvakės liepsnelei, labai aiškiai tai jaučia. Jaučia ir mamos nerimą. Žino, kad ji bijo guldyti jį į brolių lovą, bijo, kad anie nepaviliotų, neišsivestų jau pramintais nebūties takais.

– Ana Regina, negerai taip, – tyliu, bet tvirtu balsu subarė žmoną tėtis. – Negerai berniukui miegoti kartu su tėvais.

Immanuelis užsimerkia ir ima galvoti, kas ten, po lovą? Apačioje?

Kažkada močiutė gąsdino jį velniu, sakė: anas ateina pasiimti nemalonių žmonių.

Immanuelis užsimerkia ir mato po lovą besirangantį didelį gauruotą padarą. Tokį baisų, kad jau nori šokti iš lovos. Jam darosi nejauku ir ima trūkti oro. O ir mama kažin kur pasitraukė. Vaikui atrodo, kad tuoj uždus. Jau žiojasi, šauksis pagalbos, bet... balso nėra. Jis pradingo kaip tik tą akimirką, kai Emanueliui šovė į galvą mintis, kad po lovą to padaro gali ir nebūti. Gal jis išsidangino pasieniu, o gal jo ir visai nebuvo.

Kurį laiką sąmoningai klausosi savo kvėpavimo. Trūksmingo.

Paskui į galvą ateina mintis, kad padaras, – kurio gal net visai nėra, – nebaisus.

Mintimis jis ima keisti įsivaizduojamo velnio išvaizdą.

Gal jis visai ne juodas? Gal net ne gauruotas? Gal vilki kažką? Ką? Greičiausiai labai

prabangų rūbą, visą spindintį, siuvinėtą aukso siūlais. Dabar jis mato aukso siuvinėtas rožes, lelijas ir visokias įmantrias kilpeles. Regi siūlės iškilumus, rodos, net liečia juos pirštais. Jaučia, kaip jo paties baimė audžia įmantriausius audinio raštus. Kuo tankesnė baimė, tuo iškilnesnis, spalvingesnis raštas. Kažkaip savaime mintis nuklysta į berniuką, kuris baimės ieškojo, mat jos neturėjo. Nebijoto nieko. Anąsyk, kai mama tą pasaką jam sekė, Emanuelis pavydėjo berniukui, bet dabar, kai jo paties baimė išrango tokias įmantrias kilpeles, nenorėtų jos išsižadėti. Nejučia nusišypso, pasijutęs kažin kuo už bebaimį – koks ten ano vardas?

Turbūt Rumpelstilchenas? – turtingesnis. Nejučia susimąsto, iš kur ta baimė kyla. Ar žmonės kažkada susitarė bijoti? Juk yra toks posakis, pats girdėjo kunigą Šulčą sakant: bijok Dievo. Bet ne, Dievas geras, čia tik toks posakis, labiau reiškiantis – gerbk. Ne kitaip. Bet paukštis bijo katino, o katinas bijo šuns. Iš kur paukštis žino, kad katino reikia bijoti? Kažkaip nejučia Emanuelis ima pats sau sekti pasaką apie paukščių susirinkimą. Susirinkimas vyko miške, prie sraunios upelės. Upelė murmėjo savas kalbeles, klegėjo paukščiai, skimbčiojo margi gėlių varpeliai. Dar margiau vaikas nudažo priesapnio paukščius: geltonai, žaliai... Kai kuriuos išgalvoja tokius keistus, kad pačiam linksma. Antai vienas didelis, žalias su skiautere kaip jų gaidys Luidžis, tas prancūzas, vis juokiasi mama. Dabar Luidžis kažki koku būdu įsigauna į jo pasaką ir ima bartis: visai jūs nieko nebijot! o derėtų! derėėėėtų! Bet mažieji paukščiukai čirškia: mes bebaimiai, bebaimiai...

Pasaka perauga į sapną, o sapnų savi keliai.

Ryte jis nubunda keistai laimingas. Atrodo, visame kūne sproginėja kažkokie burbuliukai, tarytum per linksmąjį lietu, taip Emanuelis vadina smarkią, bet trumpą vasaros liūtį, greitai susitvenkiančią į purslojančias balas. Jis ir pats tada išoka į balą ir taškosi juokdamasis, ir jam atrodo, kad tėra skambus lašas, gyvenimo simfonijoje atliekantis savo partiją. ►

◀ Širyt ir mamytė šypsosi, žiūrėdama į jį, bundantį taip linksmai.

– Ten po lova... – net springsta Imanuelis, toks didelis jo noras papasakoti tai, ką netikėtai supratęs. – kažkas ten buvo, o gal ir nebuvo. Pats galėjau nuspręsti, yra ar nėra...

Toks atradimas, o žodžių trūksta. Negali paaiškinti mamai.

Bet ji nusišypso ir sako:

– Svarbiausia sutarti su pačiu savimi.

Taip paprastai.

Tu privalai

Tu turi tai padaryti, nes tu privalai.

I. Kanto sentencija

Emanueliui niekada nebūdavo nuobodu, juk pasaulis toks tirštas. Visko! Tiek čia keisčiausių medžiagų ir jų jungčių, augalų

ir įmantriausių jų formų, kvapų, spalvų... Valandų valandas galėdavo stebilytis į šiugždantį smėlį, mažyčius kristalėlius, supuolančius į vientisą klampią masę ir vis dėlto gebančius išlaikyti atskirumą ir net orumą. Tik spėk priglauti pirštą prie rupaus, kažki ką šnabždančio takelio, kelios smiltelės tuoj įsikimba pagalvėlės griovelė, laikosi, švelniai kutendamos odą. Įsižiūrėjęs į gelsvai rožinę kruopelytę ant piršto, vaikas sugauna spindulį, atsimušantį į smiltelę ir pažeriantį visą spalvų vėduoklę.

– Tai ta pati vaivorykštė! – stebėdamasis sušnabžda smiltelei. – Lygiai tokia pakimba danguje po lietaus.

Taip jam gražu ir keista, kad maža smiltelė gali sutalpinti savyje šitiek spalvų ir šviesos, taip gera ūmai smėlio kruopele sugavus vaivorykštę, kad jis nepastebi dramos, vykstančios jam už nugaros.

Katė sugavo paukštį.

Taip. Tai jo katė. Šyša. Taip ją pavadino Emanuelio senelis, gyvenęs Priekulėje, vėliau Klaipėdoje. Šyša yra upė. Senelis juokėsi, kad katės murkimas jam primena upės murmėjimą.

Šyšai taip atsitinka ne pirmą kartą. Geriausiai ji medžioja peles. Emanuelis ne kartą ją matė kantriai, net įtemptai lūkuriojančią pievoje prie pelės urvelio. Dabar štai paukštis.

Mamytė sakė, kad nereikėtų ant Šyšos pykti, tokia plėšrūnų prigimtis, bet Emanueliui skaudu.

Paukšteli visai mažas. Rusvas. Juodas snapelis su mažytėmis šnervelėmis viršuje, o kiekviena plunksnelė atkartoja tą pačią smiltelės sugautą vaivorykštę.

– Argi gražu?! – užsipuola Emanuelis katiną, ir šis paleidžia paukštelį iš nasrų.

Oželis, greičiausiai tai oželis nykštukas, spėja Emanuelis iš juodo su rusvomis dėmelėmis sparno, senelis jam tokį paukštį jau

rodė – nuolankiai pavirto ant šono, rodėsi, pasiduoda. Tik jo menkas kūnelis pulsavo. Smarkiai plakė išsigandusi širdelė.

Katinas irgi atrodė sutrikęs. Tupėjo ant užpakalinių kojų ir markstėsi. Lyg susigėdęs.

Keistai tiedu atrodė vienas šalia kito. Paukštis ir katinas. Dvi gyvos esybės su nenumaldomai plakančia prigimties širdimi.

Emanuelis pasilenkė prie paukštuko, bet nelietė vos vos virpčiojančių plunksnelių. Nė vienos. Žinojo, kad gali jam pakenkti. Įbauginta širdutė gali tiesiog plyšti perpus. Jautė tą nerimastingą širdelės trūkčiojimą. Kone girdėjo ją cypiant.

Katinas palaižė letenėlę ir ėmė prausti snukutį. Atrodė visiškai ramus ir susikaupeš, bet vaikas žinojo, kad vos plastelėtų paukščio sparnas, kainas tuoj pulstų savo auką.

Prigimtis?

Žiaurumo žaismė?

Boryso Tarasenos nuotr.

– Tu privalai, – sušnabždėjo Emanuelis. – Turi nurimti ir susikaupti.

Keistoji trijulė tiesiog stovėjo, bet visų trijų širdys daužėsi. Emanueliui į galvą netikėtai atėjo mintis apie amžino prakeiksmo būseną, kuri, kaip iš sakyklos kalbėjo kunigas Šulcas, ištinca dėl netikėjimo. Iki šios dienos Emanuelis tikėjimą į Dievą suprato kaip visiškai natūralų, gal net įgimtą dalyką, bet šiandien – jis tai labai aiškiai jaučia – jo prigimtiniam tikėjimui atėjo galas. Mintis jį dar nuskraidina į iki šiol gražiausią jam pamaldų vietą, kai kunigas plačiais reikšmingais mostais atlieka duonos ir vyno perkeitimą. Šią akimirką visada palydėdavo stebuklas – bažnyčios skliautas netikėtai pakildavo aukštyn, atidengdamas iki šiol neregėtą lipdytą leliją ar liūtą, kurio – keista! – būtent iki to momento nebūdavo radęs, nors akimis, rodos, buvo išmatavęs kiekvieną statinio centimetrą. Tas liūtas, greičiausiai, laukdamas savojo laiko, buvo užsiglaudęs už rozetės ar gipsinių palmės šluotelių. Laukė stebuklingojo apkeitimo. Būtent šiandien, Šyšai sugavus paukštį, stebuklui iškilo pavojus, o vaikui teko spręsti dilemą, kaip sutaikyti tikėjimą ir žinojimą.

O ką gi jis žino?

Ir negi jo tikėjimas toks menkas, kad užges drauge su paukštelio gyvastimi?

Ūmai mintyse vėl atgriaudi kunigo balsas:

– Kaip drįsti abejoti?! Dievas yra aukščiausias siektinas gėris! *Summum bonum*.

Bet mintis nuklysta prie visai kitokio kunigo Šulco. Štai kunigas knebinėja vabalą ir pats su juo supanašėja:

– Tai žygis, pošeimis šoklys, *cicindela sylvatica*.

Šulcas palinksta prie šoklio kone trilinkas, o jo rankos tokios pat ilgios kaip vabalo kojos, tiesa, vabalas turtingesnis, turi net tris poras galūnių, o ir ūsai jo įspūdingi, bet tai, ką daro kunigas, užsikniaubęs ant to vargšelio, Emanueliui atrodo barbariška – pasiėmęs mažą aštrų peiliuką, Šulcas bando praverti standų vabalo kiautą. Jis skrodžia vabalą ir vardija: mandibulės, tai yra viršutiniai žandai, priešnugarėlė, skydelis... Pasiėmęs lupą, jis ieško apatinių žandų, šie irgi susideda iš kelių dalių. Vabalo sandarą Šulcas aiškina kone kaip Šventąjį Raštą, bet Emanuelį apima siaubas, jis bevelytų vabalą skrosti mintimi, jis norėtų vabalo pasaulį suprasti, jo gyvenimo būdą, ne sandarą.

– Kaip tu sužinosi, jeigu neištirsi? – klausė anąkart kunigas, visai kitas Šulcas, Dievo sukurtos gyvasties mėsinėtojas.

– Mėsos čia nedaug, – Emanuelis pasi-
grėžia į Šyšą, bando kalbėti tvirtai ir aiškiai. – Nedaug tepelnysi, o užgesinsi plakančią širdį. Privalai susikaupti ir suvaldyti prigimtį. Turi tai padaryti, nes privalai.

Gal Šyša suprato, o gal jis tiesiog užkalbėjo katei dantį, bet...

Paukštelis purptelėjo ir nuskrido.

Jis tiesiog privalėjo tai padaryti. Privalėjo ir tiek.

Pažink pats save

Rugpjūtis, iškankinęs netikėtai karščiais ir sausra, pagaliau ant Karaliaučiaus nusileido lietu pranašaujančia vėsa. Šeima ruošėsi vakarieniauti, kai pasigirdo tūžmingai reiklus beldimas į duris. Pastorius Šulcas. Šįsyk jis atėjo prieš vakarines pamaldas. Žinojo, kad visus ras namuose.

Paprastai pastorius prie stalo nesisėdavo, greitakalbe išbeldavo savo pastabas ir reikalavimus ir išskubėdavo, juk turis aplėkti ne vienus namus su pastabomis ar paguodos žodžiu, bet šįsyk vakarienės neatsisakė.

– Tiesos dvasia, kuri eina iš Tėvo, ir toliau liudys apie mane... – greitakalbe išmurmėjęs švento Jono liudijimo žodžius kaip įžangą į platesnius apmąstymus, pastorius pakėlė į Emanuelio motiną klausiančias akis, tarytum ši būtų žinojusi atsakymus į dar neužduotus klausimus.

Ana Regina neskubėdama ištraukė iš komodos lininę staltiesę, užtiesė ją stalą, išlygino klostes, kiekvienu, net menkiausiu judesėliu įsiklausydama į pastoriaus nusiteikimą. Emanueliui užteko mamos akies kryptelėjimo, ėmė nešti į stalą lėkštes. Tokios sunkios šįvakar jos jam atrodė, pilnos nepaaiškinamo ryžto išsprūsti iš plonų vaiko pirštų ir sudužti. Į nesuskaitomą daugybę šukių.

– Tik pamanykit, mane, Francą Albertą Šulčą, kviečia dirbti į valstybinę gimnaziją, į „Frydricho kolegiją“, – tarsi nujuasdamas slaptus lėkščių kėslus, išbeldė pastorius, stebeilydamasis į Emanuelio rankas.

– Garbingos pareigos, – šypojojosi tėtis, vis nesiryždamas sėstis prie stalo, tarytum ne jis dabar būtų savo namuose šeimnininkas. – Ir atsakingos, – pridūrė.

– Sakyk, Emanueli, kas žmogaus gyvenime svarbiausia? – griausmingu balsu, kažkodėl piktai žaibuodamas akimis paklausė Šulcas. ►

◀ Vaikai prieš akis sušmėzuoja Šulco mėgstami grambuoliai, tarškantys priešakinėm lūpom, čiupikliais, skydeliais ir kitomis dalimis, mato net lenktus mokytojo pirštus, besitaikančius grambuolį išrankioti dalimis, bet apie grambuolius kalbėti, greičiausiai, šiuo atveju nederėtų, tai atsako:

– Šeima.

Ana Regina sėdi tokia tiesi, šypsosi taip nesuprantamai, kad pastorius užsižiūri, paskui, porąsyk nekantriai suplojęs blakstienomis, sako:

– Gali būti... Labai gali būti, vaike, bet ne to klausiu. Norėjau sužinoti, kokios savybės žmogui svarbiausios.

Savybės...

Negi pastorius tikrai klausė apie vabalus?..

– Protas, – atsako Imanuelis, aiškiai jausdamas savo atsakymo netikslumą. Tyčia taip pasako. Puikiai žino, kad dabar pastorius pašoks nuo kėdės, vaidindamas baisiai supykusį.

Ir tikrai Šulcas pašoka.

– Protas?! Argi tai savybė? Saikingumas, tvarkingumas arba, atvirkščiai, palaidumas, nevalyumas – tai būtų savybės. O protas?.. Protas tėra talpykla. Kiauras maišas, į kurį gali bet ką sukisti, tik štai ištraukti iš jo tiesą ne visada įstengi.

– O dvasia? – dabar jau tyčia Emanuelis erzina pastorių.

Bet pastorius šįvakar kažkoks sutrikęs, į klausimą neatsako, o žiūri taip, lyg visai apie kitus dalykus mąstyty.

– Aš tau papasakosiu, iš kur atsirado Prūsijos kunigaikštystė, – galų gale nusigręžia nuo vaiko ir ima žirglioti po kambarį ilgais savo žingsniais, kambarys jam per ankštas, tetelpa du pastoriaus žingsniai. – Ji atsirado iš Dievo paguodos, vilties ir tikėjimo. Kunigaikštis Albrechtas Brandenburgietis, Kazimiero Jogailaičio dukters Sofijos sūnus, Prūsiją išbūrė iš Lenkijos ir Lietuvos jungtinės karalystės.

Emanuelis norėjo paklausti, kur čia dvasia ir kur protas, bet laiku susivaldė ir klausimą nurijo, mat pastorius, ūmai sustojęs, vėl įsistebeilijo į vaiko akis. Nuo to žvilgsnio Emanuelį apėmė keistas ilgesys. Juk jeigu dabar pastorius jau nebebus jų pastoriumi, jeigu taps gimnazijos direktoriumi, tai...

– Nebijokite, pastoriai Šulcai, – ūmai jis suima pastoriaus Šulco mažąjį pirštą. – Jūs nebijokite, į „Frydricho kolegiją“ aš važiuosiu su jumis.

Paskui jau visi valgė vakarienę. Po du šaukštus žirnienes.

Kitas intelektas

Alma RIEBŽDAITĖ

Aš tau niekada nepatikau. Mano akys buvo per mažos, šlaunys per storos ir figūra nepakankamai aptakių formų. Apskritai, mano kūnas buvo sužeistas ir nusėtas milijonu užgijusių randų. Niekas į jį nekreipė dėmesio. Niekas į mane nekreipė dėmesio. Dažniausiai mušė ir vertė sunkiai dirbti. Aš irgi tiesiog neišmokau kreipti dėmesio į save. Neturėjau tokios galimybės. O kai akies krašteliu žvilgtelėjau, viskas buvo per vėlu. Galėjau kūnui tik padėkoti už tai, kiek jis atlaikė. Rengiausiu paprastai, ne stilingai. Tu niekada nenorėjai su manimi bendrauti. Buvau kilusi iš kaimo, nualinta darbų ir mano kalba buvo primityvi, muzikiška. Niekada neturėjau galimybės savęs lavinti. Niekas niekada manęs neskatinio ir nepalaikė. Mano natūra buvo šiurkšti, gruoblėta, kaip seno medžio žievė, apaugusi kelių rūšių įstabių formų ir skirtingos žalios spalvos samanomis, kurios kai kur žibėjo smaragdu. Aš tau niekada nepatikau, rafinuotam ir išlavintam miesto vyrui, ištroškusiam malonumų, kad trauktų akį ir glostytų klausą. Kaip ir medis, buvau gyvas žmogus, tačiau mano nepatogi gyvybė tau niekada nepatiko ir tavęs netraukė.

Aš tau niekada nepatikau, tačiau buvo vienas dalykas, kuris manyje tau patiko. Tau visai nereikėjo su manimi bendrauti, nes visame tame negalėjo būti ir nebuvo „kito intelekto“. Buvau kaip ir visi žmonės, paprasta, niekuo neypatinga. Tikrai niekuo neypatinga tarp daugybės tikrai ypatingų, protingų, talentingų ir gražių žmonių. Ėjau į darbą ir nuo 8 iki 17 val. dirbau biure, kartais skaitydavau paskaitas, kurios mane ir kitus žmones pakylėdavo, bet dažniausiai atlikdavau kasdienes, jokių išskirtinių gebėjimų nereikalaujančias užduotis. Nieko didvyriško. Laisvalaikiu piešdavau arba kur nors nusitrenkdavau, kad tik nereikėtų likti vienai su savimi nuosavo skausmo ir nepakeliamos kančios akivaizdoje. Aš tau niekada nepatikau, nebuvau ta saulė, kuri spindėtų moteriškumu, laisve, nerūpestingumu, juoku, naivumu ir ta žavia kvailybe.

Aš tau niekada nepatikau, tau patiko tik tas suknistas svetimas intelektas, kuris buvo išsirinkęs mane kaip savo būstą, kaip palankų nešiotoją, kurio ego buvo silpnas ir suniokotos nuo gimimo prasidėjusio asmenybės genocido. Manęs niekas niekada nestatė, tačiau visada griovė. Aš tau niekada nepatikau, alkana ir depresyvi. Vienintelis dalykas, kuris tau manyje patiko, buvo intelektas, kuris nebuvo mano. Tas svetimas. Nepažinus, tamsus, nesuvokiamas intelektas. Jis man irgi patiko. Tas intelektas išmokė mane skristi.

Aš tau niekada nepatikau. Gerti arbatą galima su bet kuo. Eiti pasivaikščioti prie jūros. Kam, jei žmogus toks pats kaip ir visi kiti, kam, jei tame nėra KITO INTELEKTO. Grįžusi iš darbo gaminu sau valgį, kai turiu nuotaikos kai ką skanesnio, bet dažniausiai valgau bet ką, paprastą nekokybišką maistą. Ir dar daug. Dažniausiai persivalgau, ypač vakarais, kai negalima. Sutvarkau katino tualetą, įdedu pigiausio šlapio maisto. Einu pasivaikščioti. Sunkiai prisiverčiu daugiau pajudėti. Kartais lengvai. Paskutiniu laiku mažai skaitau, dažniausiai „skrolinu“ telefone, bet Kitam intelektui tai nesvarbu, jam visi tie dalykai nerūpi. Galiu būti nieko neperskaičiusi, nepasidomėjusi, nesurinkusi informacijos, galiu visiškai savęs nelavinti, kam, juk tai – Kitas intelektas. Jis veikia pats iš savęs. Ir yra pats sau pakankamas. Jam nerūpi mano ribotas protelis, naivumas ir kvailybė. Žinoma, puiku, kai per mane jis gali išsireikšti. Jam tai patinka. Jam patinka, kad save lavinu, bet ne dėl manęs. Jei save lavinu, esu geresnis jo įrankis. Jo mintis galiu užrašyti beveik be klaidų, ypač, jei nebūnu pervargusi ir tekstą patvarkau, pabrądinu keletą dienų. Jis yra patenkintas, kai aš gerai dirbu. Jis kaip šuo arba katinas, savo šeiminkui nekeliantis jokių reikalavimų, tačiau neduok paėsti.

Aš tau niekada nepatikau. Mintys dažniausiai šokinėja nuo vienos temos prie kitos, kaip ir visų žmonių. Esu tau visiškai nereikalingas žmogus, kaip ir daugybei kitų. Manęs tikrai nereikia aštuoniems milijardams žmonių. Mano buitį skurdi, kažkas nusibaičia, ar tai būtų siena, ar prietaisas – nieko netaisau, palieku kaip yra. Viskas lupasi, sensta, trupa. Kam reikalingas žmogus

ektas

ir jo kasdienybė, jei kasdienybėje neveikia Kitas intelektas. Veikia paprastas, niekuo nelypatingas žmogus. Jis tau nereikalingas, tau įdomus yra tik Kitas intelektas, kuris veikia ir rodo tik tada, kai tas žmogus rašo. Vos tik tas žmogus sėda ir pradeda rašyti, prisijungia Kitas intelektas. Aš numirsiu kaip ir visi kiti žmonės, kurie niekam nėra įdomūs. Niekas manęs neprisimins. O vieninteliai žmonės, kuriems mes esame įdomūs, yra mūsų tėvai. Mes nesame įdomūs savo vaikams ir tik truputį įdomūs savo sutuoktiniams, santykių pradžioje, bet paskui jau nebe. Praeina truputis laiko ir kiekvienas sugrįžta prie savęs. Na, truputį domisi, jei svarbu išsaugoti ar palaikyti gerus santykius. Iš mandagumo. Jei buvai neįdomus savo tėvams, esi niekam

neįdomus. Geriems tėvams yra labai įdomu, tu pridėjai į kelnes ar ne. Supranti, tėvams tu esi „ant tiek įdomus“, kad įdomūs jiems yra net tavo *šūdai*. Jie žiūri į juos ir medituoja. Ir jei įžvelgia bent mažiausią spalvos ar konsistencijos pokytį, didžiai susirūpina. Ir kai staigi išvertęs gerklę, nes apsišlapinai, jiems rūpi. Ir kodėl niurktelėjai naktį. O paskui įdomūs ten visokie kitokie dalykai. Tai paprasta kaip dukart du. Geri tėvai saugo savo vaikus nuo Kito kitokio intelekto, kad šis neužvaldytų jų meilučio, ir visai jį lavina, prikiša į galvą daugybę dalykų, kad tik ten neatsirastų vietos Kitam intelektui, kuris užvaldytų jų mažutį ir pavogs jį iš MYLINČIŲ TĖVŲ. Kai vaiką užvaldo Kitas intelektas, tu prarandi tą vaiką amžiams. Visas pasaulis jį praranda. Visa rūšis. Ir niekada nežinai, koks tas intelektas. Manau, kad jų irgi yra daugybė rūšių. Gali būti net toks intelektas, kuris žmonių rūšiai bus naudingas. Padės jai išlikti, nors iš pradžių ji šito intelekto nekės. O gali būti labai piktas ir niekingas intelektas,

tikras grobuonis. Koks intelektas užvaldytų, yra atsitiktinumo, sielos tyrumo ir intencijų klausimas. Kartais vyksta NUOŽMI KOVA tarp skirtingų intelektų, kam pavyks užvaldyti sielą. Užvaldyti reiškia ne suvalgyti sielą, o naudotis ja kaip platforma ir gauti raiškos teisę šiame pasaulyje. Tai yra labai svarbu. Kas gali būti geriau. Reikštis, apsireikšti ir, reiškia, būti. Reiškia egzistavimo, manifestacijos teisę, todėl manau, kad intelektai pešasi vienas su kitu ir dėl niekam nereikalingų gimusių sielų vyksta įnirtingos kovos. Ir ta kova ima manifestuotis toje sieloje, kartais žmonės tai išreiškia, aprašo, nupiešia, išdrožia, nulipdo ir parodo pasauliui tai, kas vyksta jų viduje.

Tai susiję ir kyla iš žmogaus prigimties, kuri nėra biologinė. Katino nereikia edukuoti, kad jis užaugtų katinu. Viso rūšys yra biologiškai užprogramuotos, o žmogus ne. Tokios rūšies kaip žmogus nėra, yra „tuščia sąmonė“ / plazma, į kurią, ką sudedi, tai ir turi. Jei žmogus auga tarp vištų, jis užauga višta, jei auga laukinėje aplinkoje, yra laukinis. ►

Alma Riebzsdaitė. Mitinis įvykis.

◀ Jei jis auga totalitarinėje valstybėje, jis yra totalitarinės valstybės produktas, ir jis negali savęs suvokti „kaip produkto“. Jis tai priima kaip realybę. Kūno išvaizda, kad jis be uodegos, plaukų ir ragų, niekaip neapibrėžia jo kaip žmogaus. Kūnas yra biologinis, bet sąmonė ne. Klausimas yra, kaip atsiranda sąmonė, kuri susijusi su istorine atmintimi ir jos perdavimu. Kaip įvyksta tokio masto skilimas, o gal užvaldymas? Tokia sąmonė yra tikras turtas.

Žinoma, nė viena daili šeima nėra apsaugota nuo Klaidos arba Įvykio, kai, šast, ir nesubrendusi nesaugi siela bus užvaldyta Kito intelekto, o ne prikimšta šio pasaulio. Ir bus kimštinis žmogus, kaip kimštinė lėlė ar meškiukas, pats sau aiškus, kartais turintis daugiau ar mažiau išreikštų Kito intelekto likučių, netrukdančių normaliai funkcionuoti, nes Kitas intelektas neturėjo galimybės iššešėti. O su iššešėjusiu Kitu intelektu žmogus praktiškai netenka galimybės savęs šiame pasaulyje suprasti, kas yra jis, o kas jau nebe. Jis tampa pats sau labai tamsus ir slėpiningas ir ima rištis su visa visatos ar Kito intelekto gelme, besiveriančia jame. Tai lyg būti savyje, nuolat žvelgti į bedugnę ir vaikščioti su nuolat besisukančia galva. Jei sutinkate žmogų, kuris yra nerangus, dažnai kliūva už kitų daiktų ar jam vis krenta kažkas iš rankų, amžinai nepataiko cukraus šaukšto į puodelį, o druskos – į puodą, žvelkite atidžiau – tai vieni objektyviausių požymių, kad žmoguje gali veikti Kitas intelektas, jam pačiam nieko nesu-prantant. Pradėkite kaip normalūs žmonės jam užduoti tiriamojo pobūdžio klausimus. Nieko tokio, jei tam žmogui pasirodysite kaip Kito intelekto atstovas. Į nieką nekreipkite dėmesio ir atkakliai tęskite savo darbą. Klausimai gali būti tokie: „Iš kokios planetos tu esi? Prašau, papasakok plačiau?.. Kur tu buvai didžiojo sprogimo metu? O gal tau teko jame dalyvauti? Kur tu buvai prieš didįjį sprogimą? (Jei atsakymai nepakan-kamai aiškūs.) Su kokios rūšies demonais draugauji? Ir t. t.“ Aišku, geriau pradėti šiek tiek iš toliau pačiu paprasčiausiu klausimu: „Kaip tu suvoki šį pasaulį?“ Ir viskas tampa aišku, ar žmogus kalba apie sferų muziką, apie Visatos sluoksnius, persidengimus, klostes, riterius, Don Kichotą, baroną Miunhauzeną. Normalus, sveikas šio pasaulio atstovas kalbės apie naktinį klubą, apie Havajus, apie paskutinį detektyvą, kurį perskaitė, maisto patiekalą, kurį gamino, pinigus, universitetą, pasiekimus. Tik reikia

būti atsargiam vertinant, nes prieš jus gali būti tiesiog poetas, filosofas arba šventikas. Šitie dažnai turi reikalų su Kitu intelektu, bet gali būti tiesiog poetai ir filosofai. Po-žymių, kaip atskirti, nėra. Atsakymai į tuos pačius klausimus yra beveik tokie patys, kaip ir žmogaus, užvaldyto Kito intelekto, nebent tas intelektas bus labai specifinis ir švies pro visas siūles. Pagrindinis skirtumas nuo išprotėjusio: protauja aiškiai, logiškai, orientuojasi ir šiame pasaulyje. Jie – kaip dviejų pasaulių atstovai. Man atrodo, kad būti tik vieno pasaulio atstovu, tiek šio, tiek kito, nėra sveika. Jei būsi tik kito pasaulio atstovas, tavęs niekas nebesupras, o tu nesiorientuosi šiame pasaulyje. Būti tik šio pasaulio atstovu yra lėkšta ir paviršutiniška, tai lyg pasakymo prasmę visada suprasti tiesiogiai: „Prarijo visus pinigus.“

Taigi esi įdomus nebent Kitam intelektui, kuris tave, niekam neįdomų, gali užvaldyti. Ir tam, kuriam Kitas intelektas įdomus, bet ne tu pats. Stebėti, kaip žaižaruoja Kitas, nes niekada nesi to matęs. Ar jis buvo įsijungęs? Taip. Net pamiršau pavalgyti. Nepajutau, kaip jis įsijungė, bet galime pažiūrėti ir pabandyti atsekti, nuo kokios vietos jis įsijungė. Sunku atsekti, nes pirmosiose pas-traipose, įsijungus Kitam intelektui, atsirado papildymai. Žinoma, pirmas sakinytis yra poetinis reliktas, vedantis mane iš išsiderinimo į homeostazės būseną, gimęs Kitam intelektui.

Kaip veikia Kitas intelektas? Pradedu nervintis ir blogai jaustis, o tai reiškia, kad Kitas intelektas nori, kad jo teisės būtų išreikštos, tai yra kad aš rašyčiau arba pieščiau, žiūrint, kokia jo nuotaika, nes tik šiais momentais jis gali prisijungti ir pasireikšti. Kai aš ėdu sūrėlį su aguonomis, jis yra bejėgis ir neveiksnius, kai plepu su drauge, jis neegzistuoja. Kai atlieku darbe savo funkcijas, jo nėra. Jo nėra net tada, kai kalbu, nes kalbu tik protingus dalykus. Bet kai rašau, kažkas atsitinka.

Aš ėdu varškės sūrėlį per pietų pertrauką darbe, po to ruošu atskaitą, ir reikia tik įsivaizduoti, kad mano galvoje gimsta toks dalykas kaip „susitikimas su demonu“. Tai yra visiška beprotybė ir taip nėra, nes aš ėdu varškės sūrėlį su aguonomis, kuris yra man pats skaniausias, ir jokie demonai man, kaip kasdienybės žmogui, yra neįdomūs. Man yra įdomi mano asmeninė laimė, kuri, ramiai ir objektyviai žiūrint, kai aplinkui po nosimi laksto demonai, yra nesąmonė, nes vis dėlto yra momentų, kai apie tai galvoju

ir net noriu su kuo nors apie tai pasikalbėti, bet niekas nesiklauso, aišku. Sako: „A tu durna esi, gal išprotėjai?“

Kai jis reiškiasi, o jo raiška yra intensyvi (vis dėlto tai Kitas intelektas), nuvargstu ir man atsistatymui reikia mažiausiai trijų dienų, o su amžiumi ir daugiau. Per tą laiką daugiau ką nors daryti neturiu jėgų. Tada esu nepatenkinta aš. O kartais Kitas intelektas yra godus ir mane nualina. Pavyzdžiui, sergu, vos paeinu kojomis, o jis rašo, kaip sergu ir ką patiriu, ir dar nori metaforiškai išreikšti kultūrinę situaciją. Išvada, kad nuolat jaučiuosi blogai. Tai jis būna nepatenkintas, tai aš. Aišku, iki šiol daugiausia šeiminkavo jis. Kitas intelektas yra ir veikia beatodairiškai, tai supranta-ma, nes Jis, Kitas intelektas. Jis yra labai patenkintas, kai rašau. Jis tiesiog miršta iš džiaugsmo. Jis kaip medis stiebiasi į dangų, geria saulės spindulius, kad subrandintų savo žiedus ir vaisius. Ar Kitas intelektas gailėstingas? Jis nėra gailėstingas, bet nėra ir žiaurus. Ar jis empatiškas, atjaučiantis? Nepasakyčiau. Jis veda tave ten, kur turi nuvesti nesidairydamas ir į nieką per daug nekreipdamas dėmesio. Visada daro tai, ką turi padaryti pagal savo logiką (atrodo, kam to reikia). Ar jį nervina mano silpnumas? Taip, nervina, nes tada pradeda žlugti jo planai, kurie negali sužlugti, bet tiesa ta, kad mes mokomės būti švelnesniais. Nieko negali prognozuoti ir apibrėžti, nes Jis – Kitas intelektas, nesutramdomas, neįstatomas į rėmus. Atsakymai iš stebėjimų. Su juo nėra lengva, o Jis – mano charakterio dalis.

Sunku pasakyti, kaip viskas yra iš likimo perspektyvos. Jis, tai yra aš, galėjau rašyti, nes šiaip būčiau buvusi tik rūpestinga nervinga mama, tampoma iš visų pusių. Šitokiomis aplinkybėmis Kitas intelektas būtų nuskenęs ir gal net pražuvęs. Iš tiesų galbūt mano misija šitame gyvenime ir yra kita. Galbūt mano gyvenimas yra glaudžiai susijęs su Kitu intelektu ir galvoti apie tai kaip apie kažką atskiro nėra prasmės. Aš turiu tenkinti mūsų interesus ir poreikius, kaip pasakytų mano mylimas Cioung'Ui, siekti balanso šiek tiek sudėtingesnėmis aplinkybėmis. Balansą ir vienam yra sunku pasiekti, o čia balanso reikia siekti būnant dviese. Mes turime skirtingus tikslus ir skirtingą požiūrį į gyvenimą. Dabar supratau. Man rūpi pinigai, Jam – ne. Man rūpi geriau gyventi, Jam – ne. Man rūpi santykiai, Jam – ne. Kur čia jau tie vyrai, kai didžiąją laiko dalį pasiima Kitas intelektas. Gal jis

net pavydus. Jei aš būčiau gryna ir visiška menininkė, gal jis leistų man bent su kuo nors bendrauti, nors testai rodo, kad mano profesinis pašaukimas yra būti ne artistu, o sielovadininku. Gal tai kažkaip ir suderinama su menu, nežinau. Su Kitu intelektu mes esame neatskiriami, mes esame suaugę, mūsų tos pačios šaknys ir dangus, tik Kito intelekto erdvė yra žymiai platesnė ir gilesnė, jis beribis ir nesuvokiamas, o aš tik dulakė. Dulakė, kuri bandė neigti Kitą intelektą. Dulakė ir Kitas intelektas vieną sekundės dalį buvo kartu. Tai didžiulė ir sunki dovana.

Tikrai gyvenu ne viena. Baisiausia, kad nėra prasmės jaustis vienišai. Protas to neišneša: tai prieštarauja realybės aspektui. Bet tenegsdina jūsų dvi sielos viename kūne. Kai kuriose kultūrose jų priskaičiuojama iki penkių. Čia tik mūsų ribotas „žmogiškas pernelyg žmogiškas“ protelis, nusiritęs iki mobiliųjų ir prezervatyvų, šokčioja. Jei labai šokčioja ir nerimsta, skaitykit Beresnevičių apie sielų mokslą. Kai kuriose kultūrose net minima sielos dalis, kuri įvardijama kaip „genijus“. Gina žmogų ir veda. O kiek dalykų, kurių ir Beresnevičius negalėjo žinoti. Nežinau, kas yra Kitas intelektas, jei kaip nors įvardyčiau, klyščiau. Tai yra kažkas, kas nesu aš, Kitas ir Svetimas, „Laukinis“. Nega-liu jo apibrėžti Sąvoka. Nežinau, kas Jis yra. Kažkas, kas nesu aš, bet tapo mano dalimi. Ta proga negali neišgerti kažkur iš kelionių užsilikusio latviško alaus, kuris buvo užkištas už durų ir pamirštas, kad tokius dalykus pripažintum. O besimezganti ilgesio gija iš proto varo dar labiau. Tai – būtybė, kuri neturi materialios išraiškos. Tai – tavyje, tavo dalis, ir vis dėlto yra atskira. Galbūt tai ir yra tai, ką žmonės vadina „autonominium kompleksu“, kuris yra savarankiškas ir nepavaldus tau. Aš nežinau. Tai lyg stovėti ties bedugnės kraštu ir žvelgti į neaprepiamą ir svaiginančią jos tamsą.

Dabar nebegalvoju tik apie save, tiksliau, kai galvoju apie save, galvoju ir apie Jį, Kitą intelektą. Ko jis nori, apie ką svajoja. Žinote, didžiausią energijos kiekį sunaudojau neigimui. Kaip ir dauguma, norėjau, „kad viskas būtų normaliai“. Man tai taip svarbu, Jam – ne.

Aš tau niekada nepatikau, tau patiko tik jis, Kitas intelektas, ar jis moteriškas, ar vyriškas, nėra jokio skirtumo, nes tai – tiesiog Kitas intelektas; jei tau kas manyje ir patiko, tai tik toji mano dalis, kuri nebuvau aš, dalis, kuri buvo nežmogiška.

Tau pavyko su ja susidraugauti.

Knygos vaikams konkursas

Lietuvos rašytojų sąjungos (LRS) Klaipėdos skyrius paskelbė knygos vaikams konkursą. Nesvarbu, kur gyvena – Lietuvoje ar užsienyje, rašto žmonės kviečiami lietuviškai parašyti knygą paaugliams tema „Jauna jūra“.

„Kviečiu pamąstyti ir pasikalbėti apie vandenį. Gyvendami Lietuvoje, ežerų ir upių turtingame krašte, glausdamiesi prie Baltijos jūros, gal nelabai vertiname šį turta, net ne turta, o gyvybiškai svarbų mums visiems elementą. Mūsų žydrojoje planetoje daugiau nei 70 proc. Žemės rutulio užima vanduo. Tai Ramusis, Atlanto, Indijos, Arkties vandenynai, kurie nėra atskiri, jie sudaro bendrą vandens masę. Galime drąsiai sakyti, kad vanduo – mūsų planetos kraujas. Puikiai žinome, kad be vandens žmogus teišgyventų kelias dienas. Tačiau žmogus – sausumos gyventojas, o kokia gyvybės gausybė slepiasi vandenyse, ypač gelmėse, kiek ten bestuburių ir stuburinių, kiek žiuželių, duobagyvių ir moliuskų, vėžiagyvių ir kitų kitokių, net mokslininkai dorai nežino, dar ne visi vandenys nuosekliai ištyrinėti. Kai kurie mokslininkai sako, kad žmonija geriau pažįsta kosmosą nei savo planetos gelmes. Mes, Klaipėdos gyventojai, esame privilegijuoti. Gyvename prie jūros, turime Jūrų muziejų, kuriame galime susipažinti su kai

kuriais jūros gyvūnais, senoviniais laivais ir kitokiomis įdomybėmis, bet daugelis dalykų, susijusių su jūromis, kelia rūpesčių – nedovanotinai užteršėme savo gyvuosius vandenius. Apie visus tuos, o ir kitokius, gal linksmesnius jūrinius dalykus, nuotykius ir ateities perspektyvas siūlau pamąstyti rašant“, – dalijosi mintimis LRS Klaipėdos skyriaus pirmininkė Nijolė Kepenienė.

Taigi knygos rankraščio apimtis neturėtų viršyti 200 puslapių teksto, parašyto kompiuteriu. Konkursas ne anoniminis, todėl prašoma užrašyti savo pavardę.

Konkursą finansuoja Klaipėdos miesto savivaldybė. Laimėtojo laukia prizas – 1 000 eurų. Taip pat jo knyga bus išleista už Klaipėdos miesto savivaldybės skirtas lėšas.

LRS Klaipėdos skyrius rankraščių laukia iki 2023 m. lapkričio 1 d. elektroniniu paštu klrasytojai@gmail.com.

Projekto kuratorė – LRS Klaipėdos skyriaus pirmininkė N. Kepenienė, mob. tel. 8 614 42405.

Prūsų mėlis

Daiva MOLYTĖ-LUKAUSKIENĖ

Iriوسي kartu su rytiniu mašinų srautu per lapkričio mėlyną žemę. Sustoju prie šviesoforo. Užsidega raudona. Ryto saulė pateka mano mintyse ir akyse. Tokia vanagai brėkštanti trumpiausia diena. Šviesos mažai. Gal galėčiau ją nufotografuoti, padauginti, tiražuoti ir ritmiškai išdėlioti ant sienų ir grindų? Pakabinti tarsi paveikslus...

Nieko ir niekas visiškai niekas ir niekai. Girdžiu, kaip šaukia praeities aliuzija. Kažkodėl ją noriu užtušuoti, paslėpti po storiausiu spalvų sluoksniu, anapus mūsų jausmų ir minčių, intuityvių pajautų.

Tarsi trinčiau iš savo gyvenimo neišsipildžiusią svajonę ar kažin kokį pirmąjį prispažinimą išbraukčiau vaikiškai iš draugų būrio, iš sąrašo, išnaikinčiau iš gyvenimo taip paprastai ir naiviai, šiek tiek vaikiškai. Prasilenkiame kelyje.

Per daug susikoncentravau į save: mintis, idėjas, emocijas, medžiagas, spalvas, žodžius jausmus, saulėtekis ir saulėlydžius. Šviesas ir šešėlius. Kaip šio ryto prancūzų režisieriaus filme apie žmogų, šeimą ir šunį. Savotiška forma, atsitiktinumas, tarsi niekas iš nieko ir prabyla gyvenimas. Jis kalba. Skirtingais skiemenimis, žodžiais, sakiniiais, spalvomis. Tarsi dailininko nutapytame paveiksle, kuriame dominuoja mėlynumas. Šalti šešėliai ir šaltos spalvos. Šviesa dvelkia lapkričio žvarba. Žvelgiant į drobę, tai būtų tarsi senis, varnų gaudytojas, persimetęs tinklą per petį, rankoje laikantis kirvį, kurio kotas neproporcingai įsirėžia vyrui tarp jo kojų, tarsi lytinis organas. Pasikeičia idėja ir prasmė. Siužetinis kalbėjimas kinta, verčia stebėtoją išsklysti iš realistinio pamąstymų lauko. Taip, kaip šio ryto filme, nežinia iš kur atsiradęs šuo, pakeičia pagrindinio veikėjo šeimos gyvenimą, o gal gyvenimus, nes kinta ne vieno asmens, o visų bendrystės ryšiai. Vienas kirtis asmenimis ir mėlyno kraujo srovė pažymi kitos šeimos tarpusavio santykius prie vakarieniš

stalo, padengto mėlyna staltiese. Mėlynoji vakarieniš – pirmą ar paskutinę?

Susitikus baltoje drobėje, šiltoje erdvėje, negirdžiu žodžių ir minčių, juos tarsi nuneša garsai, sklindantys iš gatvės. Amžinosios statybų aikštelės, kurioje dabar yra visi miestai, miesteliai ir kaimai. To triukšmo sklindinos visos erdvės, tarsi klampotum mėlyna žeme, mėlynu moliu, purvu, siaurais takeliais, primenančiais štrichų labirintus. Mėlynas vertikalios ir horizontalios linijos. Viską užlieja ir pripildo saulėtekiai ir saulėlydžiai. Patalpoje šviesa yra šalta, o krizantės šešėlis šiltas, lauke viskas atvirkščiai – šalti šešėliai...

Staiga imu regėti didelį ir agresyvų šunį. Jis artėja ir didėja iššiepęs nasrus. Agresija. Nenusakomas žvilgsnis ir baimė sukauto kūną. Mintys verčiamos tarsi knygos puslapiai, ieškant vienintelio atsakymo. Į vienintelį klausimą. Per akimirką išsipildo visos pranašystės ir įspėjimai...

O tą kartą žiūrėjau į mėlynomis spalvomis nutapytą paveikslą ir naiviai tikėjau savo vizijomis. Žinojau, kad esu stipri, labai stipri kovotoja, kuriai lemta įveikti visus praeiksmus gyvenimo kelyje. Numesti tarsi dengiančią akis drobulę nuo veido. O gal atvirkščiai: užtiesti ir nieko daugiau neregėti, nejausti. Net į sapnus atklystančio agresyvaus šuns.

Kristinos Zvinakevičiūtės nuotr.

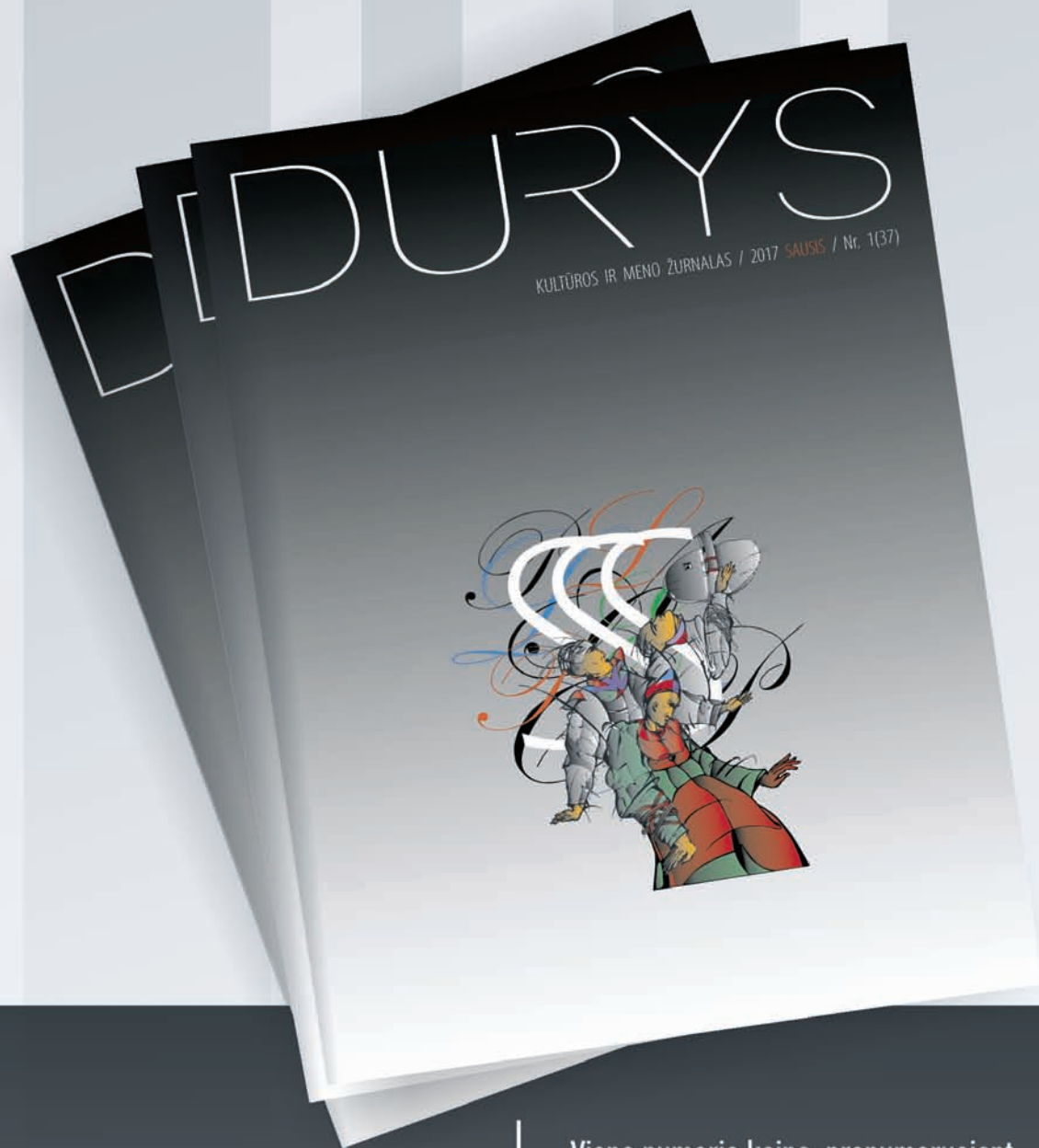
Klaipėda

MĖNESINĮ KULTŪROS IR MENO ŽURNALĄ

„DURYS“

GALIMA UŽSIPRENUMERUOTI Į NAMUS!

Mėnesinį kultūros
ir meno žurnalą
„Durys“ galima
užsiprenumeruoti
į namus!

Vieno numerio kaina, prenumeruojant
redakcijoje ar internetu, – **1,75 Eur**

Dėl prenumeratos kreiptis į „Klaipėdos“ laikraščio redakciją adresu:
Naujojo Sodo g. 1A, „K centras“, Klaipėda.

Informacija telefonu (8 46) 397 713

Prenumerata internetu: www.kl.lt/prenumerata

Užsiprenumeruoti galima ir Lietuvos pašte:
vieno numerio kaina – **2,20 Eur**

ISSN 2351-5848

9 772351 584003

